

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Plzeň 2022

Bc. Zbyněk Šrubař

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Konflikty

Politika bezpečnosti, Hrozby bezpečnosti

Předkládá: Bc. Zbyněk Šrubař

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš LOUDA, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Zbyněk ŠRUBAŘ**
Osobní číslo: **R20N0035P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Téma práce: **Politika bezpečnosti, hrozby bezpečnosti, konflikty**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

Pohled na bezpečnost

Zákonný rámec

Hrozby

terorismus

organizovaný zločin

kybernetické zločiny

extremismus

bezpečnost v civilním letectví

korupce

Konflikty

Konflikty rámcově „zákonné“ (s pravidly) a jejich významné „okamžiky“

I. sv.v.

II. sv.v

válka v koreji

válka ve vietnamu

kosovský konflikt

afghánský konflikt (sovětský vietnam)

I. válka v zálivu

II. válka v zálivu

arabsko izraelské války (izrael s vlivem na pol a bezp situaci blížk východu

„studená válka“

Teroristé- zdánlivě bez pravidel, náboženské

Severní Korea

pojem hybridní válka (jako nástroj „moderní války“

stále stejný, ale stále nový konflikt

co je to, rozsah, oblasti,

gruzie 2008

ukrajina 2014-2015

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- Comparative Security Policy: Counterterrorism, Úvod do strategických studií, Lidská bezpečnost)
William Walker, Nuclear Order and Disorder, International Affairs, 76:4, 2000
Scott Sagan, Why do states build nuclear weapons? Three models in search of a bomb, International Security, 21, Winter 1996/1997
Dalby Simon (1997): Environmental Security. Minnesota: Minnesota University Press
Hoffman, Bruce (2006) Inside Terrorism, Columbia University Press
Hoffman, Bruce. 'The Changing Face of Al Qaeda and the Global War on Terrorism.' Studies in Conflict & Terrorism 27, no. 6 (Nov-Dec 2004): 549-60.
Ganor, Boaz. 'Terror as a Strategy of Psychological Warfare.' 07/15 2002. International Policy Institute for Counter-Terrorism.
John Mueller, The Essential Irrelevance of Nuclear Weapons: Stability in the Postwar World, International Security, 13/2, 1988
Nye, Joseph S.: Understanding International Conflicts: Introduction into Theory and History. Harper Collins, 1993.
Wallensteen, Peter: Understanding Conflict Resolution. War, Peace and the Global System. SAGE Publications, 2002.
Eriksson, Mikael –Wallensteen, Peter: Armed Conflict, 1989-2003. Journal of Peace Research, vol. 41, no. 5, 2004, s. 625-636.
Buzan, Barry – Waever, Ole –de Wilde, Jaap: Bezpečnost: nový rámec pro analýzu. Brno: Centrum strategických studií, 2005.
Waisová, Šárka: Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích. Portál, 2005
Balabán, Miloš et al. (2007) Kapitoly o bezpečnosti, Karolinum
BALABÁN, M. (Ed.) : Bezpečnostní budoucnost České republiky –otázky, výzvy, problémy: sborník statí ke konferenci 'České bezpečnostní politika a její perspektivy. 2. vydání.
KHOL, R. (Ed.): Česká republika a Evropská bezpečnostní a obranná politika.
MINISTERSTVO OBRANY ČR: Bílá kniha o obraně. 1. vydání.

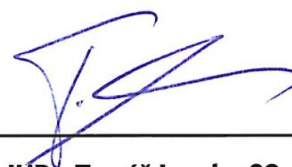
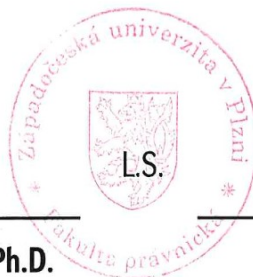
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **29. března 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Konflikty, Politika bezpečnosti, Hrozby bezpečnosti“, zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Poděkování:

Tímto děkuji JUDr. Tomáši LOUDOVI, CSc za věcně připomínky, diskusi na téma konfliktů při vedení této práce.

Též děkuji své mamince, bez které bych nedošel do tohoto bodu.

Obsah

1.	Úvod	11
	1.1) Pohled na bezpečnost	11
	1.2) Zákonný rámec	12
2.	Bezpečnost na úrovni vyšší politiky; v mezinárodním měřítku	15
3.	Hrozby	27
	3.1) Terorismus	29
	3.2) Organizovaný zločin	34
	3.3) Kybernetické zločiny	36
	3.4) Extremismus	39
	3.5) Bezpečnost v civilním letectví	43
4.	Korupce	45
5.	Konflikty	51
	5.1) „Studená válka“	53
	5.2) Válka v Korei	55
	5.3) Válka ve Vietnamu	61
	5.4) Kosovský konflikt	66
	5.5) Arabsko izraelský konflikt	71
	5.6) Afghánský konflikt	75
	5.7) 1. válka v zálivu	78
6.	Pojem hybridní válka	83
	6.1) Ukrajina 2014-2022*	86
7.	Závěr	92
8.	Zdroje	94

Anotace

Diplomová práce má za cíl nahlédnout na bezpečnost, hrozby které se proti ní staví, nástroje předcházení sporných situací- konfliktů; ale i na konflikty samotné (některé vybrané), které jsou bohužel nedílnou součástí nejen moderní společnosti. Dívá se na některé zlomové okamžiky které byly součástí těchto konfliktů, stejně jako na ty které jim předcházely či je naopak následovaly. Neklade si za ambici vyčerpávajícím způsobem popsat veškeré existující hrozby, ani s dokonalostí popsat vybrané konflikty, to nikoliv. Je pouhopouhým pohledem autora na tyto události, situace v nich.

Klíčová slova:

konflikty, bezpečnost, hrozby

Annotation

The aim of the diploma thesis is to look at security, threats against it, tools for preventing disputes- conflicts; but also to the conflicts themselves (some selected), which are unfortunately an integral part of not noly modern society. It looks at some of the turning points that were part of these conflicts, as well as those that preceded or followed them. It does not have the ambition to describe all existing threats in an exhaustive way, nor does it describe selected conflicts with perfection. It is just the author's view of these events, the sotiation in them.

Keywords:

conflicts, security, threats

1) Úvod

Konflikty. Nedílná součást lidských vztahů; děj, který ovlivňuje události na všech jejích úrovních, od těch mezi dvěma lidmi až po ty mezi státy. Snahou této práce bude nahlédnout pod pokličku nejen bezpečnostních opatření, která cílí na konkrétní hrozící riziko v rámci lidské činnosti, ale i politických rozhodnutí, která dost často přetvářela cestu budoucího směřování celých generací, národů. Nastíněním některých okolností známých světových, ale i lokálnějších konfliktů, ukázat jak ovlivnily nejen přímé aktéry, ale i ty nepřímo nezúčastněné. Zároveň akcentovat jejich návaznost, jak jednotlivých rozhodnutí/ kroků, tak celých událostí.

Užší pohled na některé události, do kterých zasáhli nejen pro tu chvíli aktuální či teprve budoucí politické systémy, rozhodnutí prezidentů či generálních tajemníků nebo členů vlády, ale i jednání dalších uskupení jako jsou např. ta teroristická.

1.1) Pohled na bezpečnost

Co je to bezpečnost? Pod tímto pojmem se skrývá význam, o němž drtivá většina lidí nepochybuje, avšak samotný tento pojem nemá vlastní pevný obsah. Vztahuje se k příliš mnoha oblastem, odvětvím. Lze na něj nahlížet pozitivně i negativně, v širším či užším pohledu, uvnitř či vně státu, mezi státy. Bezpečnost ve svém nejpoužívanějším významu obsahuje ochranu hodnot¹. Mezi nejvýznamnější objekty tak lze řadit jadernou, energetickou, ale i potravinovou bezpečnost. Postupem času jak je neustále zdokonalována infrastruktura, ve smyslu její digitalizace, nabývá na důležitosti bezpečnost kybernetická.

Bezpečnost, ať už ta vnitřní či ta vnější, je realizována prostřednictvím celé řady právních předpisů. Bezpečnost vnitřní bezpochyby je v souvislosti s tou vnější, jedna bez druhé existuje jen velmi špatně.

¹ BURGESS Peter, *The Ethical Subject of Security: Geopolitical Reason and the Threat Against Europe*, PRIO, s.66 Routledge 2011, ISBN 978-415-49982-8

1.2) Zákonný rámec

Právní předpisy jsou rozděleny do několika úrovní; a sice se jedná o:

1) právní předpisy České republiky

a) ústavní zákony

- ústavní zákon č. 110/1998 Sb., ze 22. dubna 1998, o bezpečnosti ČR

b) zákony

- krizové právní předpisy

- zákon č. 222/1999 Sb., z 14. září 1999 o zajišťování ochrany ČR
- zákon č. 239/2000 Sb., z 28. června 2000, o integrovaném záchranném systému
- zákon č. 240/2000 Sb., z 28. června 2000, o krizovém řízení
- zákon č. 241/2000 Sb., z 29. června 2000, o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

- správní předpisy týkající se působnosti

- zákon č. 2/1969 Sb., z 8. ledna 1969, o zřízení ministerstev a jiných ústředních právních orgánů
- zákon č. 128/2000 Sb., z 12. dubna 2000, o obcích
- zákon č. 129/2000 Sb., z 12. dubna 2000, o krajích
- zákon č. 131/2000 Sb., z 13. dubna 2000, o hlavním městě Praze

- odvětvové předpisy, upravující dílčí oblasti

- zákon č. 15/1993 Sb., z 21. prosince 1992, o Armádě České republiky
- zákon č. 219/1999 Sb., z 14. září 1999, o ozbrojených silách České republiky
- zákon č. 221/1999 Sb., z 14. září 1999, o vojácích z povolání
- zákon č. 585/2004 Sb., z 4. listopadu 2004, o branné povinnosti a jejím zajišťování

- zákon č. 412/2005 Sb., z 21. září 2005 o ochraně utajovaných skutečností a bezpečnostní způsobilosti
- zákon č. 273/2008/ Sb., z 17. července 2008, o Policii ČR
- zákon č. 320/2015 Sb., z 11. listopadu 2015 o Hasičském záchranném sboru ČR

2) mezinárodní smlouvy a dohody

- Charta Organizace spojených národů z roku 1945 (přijata 1993)
- Helsinský závěrečný dokument z roku 1975- Založení Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
- Mezinárodní úmluva o potlačování teroristických bombových útoků z roku 1998
- Smlouva o přístupu České republiky k Severoatlantické smlouvě z roku 1999 – závazek ČR řešit konflikty mírovou cestou
- Bezpečnostní dohoda se Západoevropskou unií z roku 1999 – Závazek ČR k vytvoření Národního bezpečnostního úřadu
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o spolupráci v boji proti trestné činnosti a při ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti z roku 2009
- Bezpečnostní smlouva mezi vládou České republiky a vládou Lucemburského velkovévodství o vzájemné výměně a ochraně utajovaných informací z roku 2011

3) předpisy Evropské Unie

- Maastrichská smlouva z roku 1993 – zakládá společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU
- Amsterodamská smlouva z roku 1997 – zavádí Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku
- Smlouva z Nice z roku 2001
- Lisabonská smlouva z roku 2009

4) další dokumenty

- Bezpečnostní strategie EU z roku 2003
- Strategický koncept nato z roku 2010
- Bílá kniha o obraně z roku 2011

- Koncepce přípravy občanů k obraně z roku 2013
- Koncepce mobilizace z roku 2013
- Koncepce aktivní zálohy z roku 2013
- Bezpečnostní koncepce ČR z roku 2015
- Koncepce zahraniční politiky z roku 2015
- Koncepce výstavby Armády České republiky z roku 2015
- Národní strategie kybernetické bezpečnosti z roku 2015
- Obranná strategie ČR z roku 2017

2. Bezpečnost na úrovni vyšší politiky; v mezinárodním měřítku

Politiku bezpečnosti na národní úrovni představuje souhrn cílů, a nástrojů k jejich dosažení a udržení. Mezi cíle patří uchránit svrchovanost a územní celistvost státu, včetně demokratického pojetí.

Základních cílů je 5²:

- zahraniční politika
- obranná politika
- politika v oblasti vnitřní bezpečnosti
- hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu
- politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu

Bezpečnostní strategie ČR, 2015³; přijata usnesením vlády č. 79 z 4. února 2015. Jedná se převážně o aktualizaci té z roku 2011.

Zároveň rozděluje zájmy ČR do 3 kategorií, podle stupně důležitosti:

- životní zájem – svrchovaná existence, územní celistvost, politická nezávislost, zachování demokratického právního systému se zárukou lidských práv a svobod obyvatel
- strategický zájem – bezpečnost, stabilita, prevence a zvládnání místních a regionálních konfliktů, včetně jejich zmírňování a jejich následků, globální s stabilizační role a efektivnost OSN, utužování vztahů, soudržnosti v rámci NATO EU, vnitřní a vnější bezpečnost obyvatelstva, kyberbezpečnost,
- další významné zájmy – snižování kriminality včetně té hospodářské, potírání organizovaného zločinu, zlepšování zpravodajské ochrany ČR

Strategii zahraniční politiky zpracovává Ministerstvo zahraničních věcí, následně schvaluje vláda. Tato strategie určuje krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé cíle zahraniční politiky státu. Tato zahraniční strategie je součástí programového prohlášení vlády.

2 Ministerstvo zahraničí České republiky: Bezpečnostní politika [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/index.html

3 Ministerstvo obrany České republiky: České strategické dokumenty

V politice bezpečnosti hraje významnou roli i Ministerstvo obrany, resp. dokumenty a legislativa dle níž se řídí. Mezi významné dokumenty bezesporu patří⁴:

- 2021 – Strategie vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu České republiky do roku 2030
- 2021 – Akční plán k Národní strategii pro čelení hybridnímu působení
- 2021 – Národní strategie pro čelení hybridnímu působení
- 2019 – Koncepce výstavby Armády České republiky 2030
- 2019 – Dlouhodobý výhled pro obranu 2035
- 2019 – Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019-2024
- 2017 – Obranná strategie České republiky
- 2016 – Strategie vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu České republiky do roku 2025
- 2015 – Koncepce výstavby Armády České republiky 2025
- 2015 – Dlouhodobý výhled pro obranu 2030

Mezi tyto dokumenty patří i tzv. „Bílá kniha o obraně“⁵, která *„je souhrnným koncepčním rámcem, který definuje a zdůvodňuje roli a funkce českých ozbrojených sil a kritéria a směry rozvoje jejich schopností, včetně stanovení nezbytného střednědobého rozpočtového rámce.“*

Politiku bezpečnosti na mezinárodním poli zaštiťují Organizace Spojených Národů (dále jen „OSN“), Severoatlantická aliance (dále jen „NATO“), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (dále jen „OBSE“).

Organizace Spojených Národů

Organizace Spojených Národů byla založena 24. října 1945. Událo se tak po ratifikaci Charty OSN Čínou, Francií, tehdejším Sovětským Svazem, Spojenými státy americkými, Velkou Británií, ale i dalšími signatářskými zeměmi.

4 Ministerstvo obrany České republiky: České strategické dokumenty [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/ceske-dokumenty-46088>

5 Ministerstvo obrany České republiky: Bílá kniha o obraně [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://mocr.army.cz/informacni-servis/bila-kniha/co-je-bila-kniha/co-jebila-kniha-44901>

Zakládající statut, Charta OSN, byla podepsána 26. června 1945 v americkém San Franciscu, a to na závěr Konference Organizace Spojených Národů o mezinárodní organizaci. Tento statut tvoří integrální součást Charty.

Charta OSN definuje základní cíle OSN, prostřednictvím svého článku 1⁶:

- udržovat mezinárodní mír a bezpečnost
- rozvíjet mezi národy přátelské vztahy založené na respektování zásad rovnoprávnosti a práva sebeurčení národů
- spolupracovat při řešení mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních a humanitárních otázek, podpoře základních lidských práv a svobodám
- být centrem pro koordinaci kroků, které národy podnikají v zájmu dosažení těchto společných cílů

Organizace Spojených Národů tvoří Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Sekretariát, Ekonomická Rada, Sociální Rada, Poručenská Rada, Mezinárodní soudní dvůr.

Valné shromáždění OSN tvoří zástupci všech členských států. Dle Statutu, Charty OSN, má Valné Shromáždění pravomoc:

- prosazovat mírové řešení veškerých situací ohrožujících přátelské, resp. mírové, vztahy mezi národy, ignorujíc příčiny vzniku těchto situací
- určovat, projednávat, schvalovat rozpočet OSN, spolu s určením výše příspěvků jednotlivých států
- projednávat otázky mezinárodního míru, otázky mezinárodní bezpečnosti; mimo případy, které jsou pod kompetencí Rady bezpečnosti
- projednávat a dávat doporučení v těch otázkách, které spadají do rámce Charty nebo ovlivňují pravomoci a funkci jiného orgánu OSN
- upozornit Radu bezpečnosti o možném ohrožení mezinárodního míru, bezpečnosti

6 Informační portál Organizace spojených národů [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <http://www.osn.cz/osn>

Valné shromáždění Organizace spojených národů má vytvořeno 6 výborů⁷.

Jde o:

- první výbor – pro odzbrojení a mezinárodní bezpečnost
- druhý výbor – hospodářský a finanční
- třetí výbor – sociální, humanitární a kulturní
- čtvrtý výbor – zvláštní výbor pro politické otázky a otázky dekolonizace
- pátý výbor – administrativní a rozpočtový
- šestý výbor – právní

Rada bezpečnosti OSN se skládá z 15-ti členů, z kterých je 5 členů „stálých“ (Čína, Francie, Rusko, USA, Velká Británie; tyto mají právo „veta“). Zbývajících 10 je voleno Valným shromážděním na dvouleté období. Pro rok 2022 byly nestálými členy Albánie, Brazílie, Gabon, Ghana, Indie, Irsko, Keňa, Mexiko, Norsko, Spojené arabské emiráty.

Členové se v předsednictví střídají po měsíci (stálí, i nestálí členové). K přijetí rezoluce je potřeba aby 9 členů hlasovalo pro přijetí (pokud ale byť jen jediný ze stálých členů hlasuje proti, uplatňuje právo veta, rezoluce⁸ schválena být nemůže).

Rada bezpečnosti OSN zkoumá všechny spory potencionálně vedoucí ke konfliktu, snaží se jim předejít diplomatickou cestou. Zároveň ale přezkoumává, zda-li není světový mír již ohrožen, či zda-li již není porušen. V případě nutnosti, pokud ostatní možnosti selžou, je Rada bezpečnosti OSN oprávněna mír vynucovat prostřednictvím sankcí vůči tomu kdo ho narušuje. Nástroji můžou být např. ekonomické sankce, pozastavení či ukončení diplomatických styků, ale i přímé vojenské zásahy. Rada bezpečnosti OSN disponuje též nástrojem, a sice vojenskými pozorovateli a vojenskými jednotkami. Ty však mají za úkol hodnotit situaci, popř. dohlížet a zklidňovat situace⁹, disponují toliko pravomocí sebeobrany v případě přímého napadení. Stojí za zmínku historicky první mise Spojených národů z května roku 1948 (UNTSO), kdy se jednalo o nasazení na Středním východě. Vzápětí v lednu 1949 následována misí UNMOGIP v Indii a

7 Valné shromáždění [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <http://www.osn.cz/osn/organizační-struktura/6-zakladnich-organu-osn/valne-shromazdeni>

8 Rezoluce – usnesení bez právně závazné síly, nelze právně vynucovat

9 Principles of Peacekeeping, United Nations [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <http://www.peacekeeping.un.org/en/principles-of-peacekeeping>

Pákistánu. Od té doby se uskutečnilo více jak 70 misí, kterých se účastnili tisíce vojáků a jiných, policistů, civilistů, z více jak 120 zemí. Více než 3000 z nich během nasazení pod vlajkou Spojených Národů položilo život.¹⁰

Generálním tajemníkem OSN se stal s platností od 1. ledna 2017 António Guterres.

Severoatlantická aliance

Severoatlantická aliance byla založena Washingtonskou smlouvou 4. dubna 1949¹¹. Jedná se o politickou a vojenskou alianci tvořenou Severní Amerikou a státy Evropy. Jejím hlavním smyslem zajišťování svobody a bezpečnosti svým členským státům politickými a vojenskými prostředky. Do hlavní struktury patří Severoatlantická Rada jako nejvyšší politický rozhodovací orgán, dále Výbor pro obranné plánování a Skupina pro jaderné plánování.

Fungování Severoatlantické aliance je založeno na základech společné obrany. Článek 5 Washingtonské smlouvy hovoří jasně, „*Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti. Každý takový útok a všechna opatření učiněná v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.*¹²“

NATO má jen velmi málo vlastních vojenských sil, jeho členové se po vzájemné dohodě zapojují do operací a dobrovolně přispívají svými silami¹³.

10 Our history, United Nations [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <http://www.peacekeeping.un.org/en/our-history>

11 North Atlantic Treaty Organization; Founding Treaty [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_67656.htm

12 NATO- Severoatlantická smlouva [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm

13 Přehled NATO, [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z http://www.nato.int/nato-welcome/files/checklist_cz.pdf

V současnosti má NATO 30 členů, mezi než patří Albánie, Belgie, Bulharsko, Černá Hora, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Island, Itálie, Kanada, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Severní Makedonie, Slovensko, Slovinsko, Spojené Království, Spojené státy americké, Španělsko, Turecko.

Vnitřní organizace NATO není jednoduchá. Spíše politickými orgány jsou Skupina pro jaderné plánování, Severoatlantická Rada, a jim podřízené výbory; spíše vojenským orgánem je Vojenský výbor, Mezinárodní vojenský štáb, Velitelství spojeneckých sil pro operace, Velitelství spojeneckých sil pro transformaci.

Severoatlantické alianci předsedá Jens Stoltenberg (Dánsko). Je to nejvyšší úředník Aliance. Odpovídá za řízení procesu poradenství a rozhodování v rámci Aliance, zajišťuje realizaci rozhodnutí. Zároveň plní funkci hlavního mluvčího NATO, jsou mu podřízeni mezinárodní zaměstnanci organizace. Jmenován je na čtyřleté období.

Složení vojenského výboru je z náčelníků obrany jednotlivých členských států (vojenský představitel při NATO). Působí jako vojenští poradci, určují strategii. Předseda vojenského výboru je volen na období 3 let. Za zmínku stojí, že v letech 2015 až 2018 na tomto postu působil český armádní generál Petr Pavel. Ten, mimo jiných, je držitelem „Legion of Merit“; nejvyššího amerického vojenského vyznamenání pro cizince. K udělení došlo v březnu 2018 na americké vojenské základně Myer-Henderson ve Washingtonu.

Severoatlantická aliance má uzavřená i partnerství s některými dalšími zeměmi, tyto však nemají stejný rozhodovací orgán.

Patří mezi ně:

- partnerství pro mír – Arménie, Rakousko, Ázerbájdžán, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Finsko, Gruzie, Irsko, Kazachstán, Kyrgyzská republika, Malta, Moldavská republika, Rusko, Srbsko, Švédsko, Švýcarsko, Tádžikistán, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán
- středomořský dialog – Alžírsko, Egypt, Izrael, Jordánsko, Mauritánie, Maroko, Tunisko

- Instanbulská iniciativa pro spolupráci – Bahrajn, Kuvajt, Katar, Spojené arabské emiráty
- globální partneři – Afghánistán, Austrálie, Kolumbie, Irák, Japonsko, Korejská republika, Mongolsko, Nový Zéland, Pákistán
- ostatní mezinárodní organizace – především Organizace Spojených Národů, Evropská Unie, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)

Přetvořením z Konference o bezpečnosti a spolupráce v Evropě, na základě Helsinského aktu vznikla v roce 1975 největší světová regionální bezpečnostní organizace. Účastní se 57 států, ze Severní Ameriky, Evropy, Asie; které takto společně směřují ke stabilitě, míru, demokracii, pro více než miliardu lidí, a to prostřednictvím politického dialogu o sdílených hodnotách¹⁴.

Působení OBSE má několikero směrů; politicko-vojenský, ekonomický a enviromentální, lidský, cross-dimenzionální. Její rozhodnutí jsou však politická, bez právní závaznosti. Důležitá je spolupráce i s Evropskou unií, však sídlo stálé delegace OBSE je proto ve Vídni. Evropská Unie je OBSE vnímána jako jeden celek, jedna entita. Toto pojetí utvrzuje i tzv. „Helsinský akt“, stvrzený tehdejším italským premiérem Morem, jednajícím za Unii jako předseda Rady evropských společenství¹⁵.

Ke směrům v nichž OBSE působí, podrobněji¹⁶:

- politicko-vojenský směr
 - ovládání zbraní (ucelený soubor opatření pro budování důvěry a bezpečnosti)
 - správa hranic (zlepšování správy hranic a bezpečnosti na nich, snadnější legitimní cestování a obchod)

14 Who we are, OBSE [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://www.osce.org/who-we-are>

15 Nejdůležitější organizace [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/nejdulezitejsi-organizace/obse>

16 DANICS Š., STRNAD Š., Aspekty bezpečnosti, 1.vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, s.136; ISBN: 978-80-7251-455-7, s.86-88

- prevence a řešení konfliktů (pomoc při prevenci konfliktů, resp. pomoc při jejich řešení)
- boj proti terorismu (prevence, aktivní boj)
- policie (asistence národním složkám)
- reforma a spolupráce v bezpečnostním sektoru (legislativa, modernizace, školení)
- ekonomický a enviromentální
 - ekonomické aktivity
 - ekologické aktivity
 - správa věcí veřejných
- lidský směr
 - demokratizace (podpora budování)
 - lidská práva (respektování lidských práv)
 - volby (legitimní základ pro vlády)
 - svoboda a rozvoj médií
 - problematika národnostních menšin
 - právní stát
 - tolerance a nediskriminace
- cross-dimenzionální
 - boj proti obchodování s lidmi
 - kybernetická/ ICT bezpečnost
 - vzdělání
 - rovnosti mužů a žen
 - migrace

Mezi významné dokumenty OBSE patří „Kodex politicko-vojenských aspektů bezpečnosti“ z roku 1994, stejně tak jako „Charta evropské bezpečnosti“ z roku 1999.

Kodex nastavuje jednotná pravidla při použití ozbrojených sil, v rámci zajištění bezpečnosti. Přijetí tohoto kodexu státům zakládá závazek pravidelně informovat o své činnosti směrem k bezpečnosti.

Zásadním orgánem pro OBSE je jeho Parlamentní shromáždění. Má 323 členů, z národních parlamentů jednotlivých členských států¹⁷. Předsednictvo se skládá z prezidenta, viceprezidentů, pokladníka, předsedů 3 generálních výborů a emeritního prezidenta.

Právě proto, že se parlamentní shromáždění skládá z členů národních parlamentů jednotlivých členských států, je úkol- jednak umožnění a neustálé zlepšování komunikace, jednak rozšiřování diplomatických kanálů- o to snaží. Zároveň je tak usnadněn prvek kontroly.

Summit, neboli zasedání, je velmi důležitým orgánem. Jsou zde přijímána rozhodnutí nejvyššími představiteli států, resp. jejich vlád, o směřování, prioritách, resp. fungování. V pořadí důležitosti za Summitem, jsou „Rady ministrů“¹⁸. Ministerská rada se skládá z ministrů zahraničních věcí účastnických států OBSE a je ústředním rozhodovacím a řídicím orgánem Organizace. Nejvyšším rozhodovacím orgánem jsou vrcholná zasedání na úrovni hlav států nebo předsedů vlád. Schůzky ministrů jsou zpravidla svolávány jednou ročně v zemi, která aktuálně předsedá.

Historicky první zasedání ministrů zahraničních věcí Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě se konalo v Helsinkách 3.-7.7.1973.

Neméně důležitým orgánem je Stálá Rada OBSE, ve Vídni, která se schází co týden, mezi zasedáními Ministerské rady. Ministerská rada jako orgán vznikla Pařížskou chartou v roce 1990.

Mezi další orgány OBSE patří Vysoký komisař pro národnostní menšiny, Úřad pro demokratické instituce a lidská práva, Zástupce pro svobodu médií, Sekretariát, Soud pro urovnání a rozhodčí řízení.

Evropská Unie¹⁹

Evropská unie je hospodářská a politická unie, jediná svého druhu. Aktuálně je tvořena 27 evropskými zeměmi.

17 Member countries, OSCE-PA, [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://www.oscepa.org/en/members>

18 Ministerial Councils, OBSE, [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://www.osce.org/ministerial-councils>

19 Evropská unie: V kostce [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/cs>

Vznik Evropské unie lze vysledovat do období po 2. světové válce, kdy tehdejší státy směřovaly po hlubší globalizaci ve vizi, že ekonomicky vysoce propojené státy budou v případě krizí tlačeny k mírovému řešení sporů, právě tak aby nebyla zničena ekonomika, provázanost, celku. Proto roku 1958 vzniklo Evropské hospodářské společenství, jehož prvními členy byla Belgie, Německo, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko. V následujících letech se připojilo 22 zemí, 1 (Spojené Království) se naopak oddělila. Takto vznikl velký, jednotný „vnitřní trh“²⁰.

Původní cíl, hospodářská spolupráce, postupně přerostl do spolupráce v mnoha dalších oblastech, však samotná změna názvu společenství v roce 1993, z „Evropského hospodářského“ na „Evropskou unii“ jasně ukázala, k jakému posunu došlo nejen v samotné agendě, ale hlavně, v provázanosti všech členů.

Evropská unie se skládá tedy z 27 států. Co v tomto případě znamená pojem „unie“? Stav, kdy některé své národní rozhodovací pravomoci členské státy svěřili jednomu společnému, evropskému, orgánu.

Konkrétními orgány Evropské unie jsou:

- Evropský parlament – zastupuje občany a je jimi přímo volen
- Evropská rada – tvořena hlavami států či předsedů vlád členských států
- Rada – „Rada Evropské unie“, zastupuje vlády členských států
- Evropská komise – zastupuje zájmy EU jako celku

Opatření, které EU přijímá, má základ ve smlouvách. V těch smlouvách, které přijaly všechny členské země jako svůj závazek. V těch smlouvách, které určují cíle a pravidla fungování EU; avšak neznamená to, že některé specifické oblasti se automaticky vztahují na všechny členy. Zde vzpomeňme například euro jako jednotnou měnu EU- členy eurozóny nejsou všechny členské státy; nebo schengenský prostor- kdy si některé státy naopak své kontroly na hranicích zachovaly.

Smlouvy. Hlavní Evropské dokumenty, na kterých stojí evropské společenství.

20 Nejdůležitější organizace [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/nejdulezitejsi-organizace/obse>

Chronologickým řazením:

- Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli
- „Římské“ smlouvy - o EHS a EURATOMu
- „Bruselská“ smlouva – o jednotných orgánech
- Jednotný evropský akt
- „Maastrichtská“ smlouva – smlouva o Evropské unii
- „Amsterodamská“ smlouva
- „Smlouva z Nice“
- „Lisabonská“ smlouva

Právě poslední, „Lisabonská“ smlouva, přejmenovává „Smlouvu o založení Evropského společenství“ na „Smlouvu o fungování EU“ (SFEU). Jako ústavní projekt se tato smlouva zrodila koncem roku 2001²¹. Mj. právě tato smlouva rušila 3 základní pilíře, které založila Smlouva o Evropské unii.

V okamžiku přistoupení nových států musely být měněny i Zakládající smlouvy²²:

- 1973 – přistoupení Dánska, Irsko, Spojeného království
- 1981 – přistoupení Řecka
- 1986 – přistoupení Portugalska, Španělska
- 1995 – přistoupení Finska, Rakouska, Švédska
- 2004 – přistoupení Česka, Estonska, Kypru, Maďarska, Malty, Litvy, Lotyšska, Polska, Slovenska, Slovinska
- 2007 – přistoupení Bulharska, Rumunska
- 2013 – přistoupení Chorvatska

Evropská unie má společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Je založená zejména diplomacií a dodržování mezinárodních pravidel. Za cíl si stanovuje řešit konflikty mírovou cestou. Samozřejmě má vliv i na obchod, mezinárodní pomoc.

21 Evropská unie: Lisabonská smlouva [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>

22 Evropská unie: Zakládající smlouvy [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/founding-agreements_cs

Co je ale cílem evropské zahraniční a bezpečnostní politiky, výslovně²³:

- zachování míru
- upevňování mezinárodní bezpečnosti
- posilování mezinárodní spolupráce
- rozvoj a upevňování demokracie a zásad právního státu a
prosazování lidských práv a základních svobod

Unie navazuje a drží partnerské vztahy s dalšími světovými velmocemi, a to i s regionálními uskupeními. Záměrem je, aby tyto vztahy vznikaly na základě společných zájmů.

K případným zásahům Evropská unie nedisponuje svojí vlastní ozbrojenou složkou, armádou. Spoléhá se na armády jednotlivých členských zemí, které může dislokovat tam, kde je nepřiměřené napětí, aby pozorovaly situaci, aby dohlížely na právo, veřejný pořádek, aby pomáhaly.

23 Evropská unie: Evropská zahraniční a bezpečnostní politika [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/foreign-and-security-policy_cs

3. Hrozby

Co je to vlastně pojem hrozba? Je to účinek, který má za cíl poškodit chráněný zájem? Je to abstraktní pojem, jehož definice je značně široká, či naopak velmi úzká?

Hrozba je libovolný subjekt, jenž svým působením může poškodit nebo zničit konkrétní chráněnou hodnotu nebo zájem jiného subjektu (intencionální hrozba) nebo jev či událost jako příčina poškození nebo zničení konkrétní chráněné hodnoty (neintencionální hrozba)²⁴.

S pojmem hrozba je spojen i pojem „riziko“. Riziko²⁵ je abstraktní veličina představující možnost vzniku nebezpečí, vypočítána či úvahou odvozena od konkrétní hrozby a vyjádřena statistickou pravděpodobností. Udává tedy míru pravděpodobnosti vzniku nebezpečí vzhledem k hrozbě.

Hrozba je objektivní, riziko je subjektivní. Hrozba může vzniknout mimo místo působení, riziko vzniká v závislosti na činnosti těch vůči nimž směřuje. Jako nejnebezpečnější je hrozba terorismu, následovaná hrozbou nasazení zbraní hromadného ničení. Dalšími jsou vojenské konflikty.

S pojmy hrozba a riziko souvisí i „krize“ a „krizová situace“. Proč? Do jisté míry právě krizová situace, resp. její zvládnutí či nezvládnutí určuje, kterým směrem se následně hrozba samotná uchýlí.

Krizovou situací²⁶ je nepředvídatelný nebo obtížně předvídatelný průběh skutečností po narušení rovnovážných stavů, v jehož důsledku dochází k ohrožení zdraví nebo majetku občanů, životního prostředí, veřejného pořádku, vnitřní nebo vnější bezpečnosti státu. V takovém případě je nutné přijmout opatření, která dokáží situaci zklidnit a postupně ji vrátit do stavu před jejím narušením. Pokud taková opatření přijata nejsou, vývoj obvykle pokračuje negativním způsobem a krizová situace přeroste v krizi.

Krize²⁷ je složitá kombinovaná krizová situace, v níž dochází buď k obratu k lepšímu, a nebo k horšímu. Je to tedy určitá nestabilní doba nebo stav, ve kterém

24 ANTUŠÁK, Emil, KOPECKÝ Zdeněk, Úvod do teorie krizového managementu I., 2. vyd. [s.23] V Praze: Oeconomica, 2003 ISBN 80-245-0548-7

25 DAVID, V., MALACKA M., Fenomén mezinárodního terorismu, Linde, Praha, 2005, str. 17 ISBN 80-7201-524-9

26 DAVID, V., MALACKA M., Fenomén mezinárodního terorismu, + REKTOŘÍK Jaroslav, Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe. Praha: Ekopress, 2004 ISBN 978-80-86119-83-0

27 DAVID, V., MALACKA M., Fenomén mezinárodního terorismu, s.29

se blíží rozhodující změna vedoucí buď ke zklidnění situace nebo naopak k vážnému narušení základních struktur společenského systému. Krizi lze zásadně ovlivnit opatřeními krizového managementu.

Hrozby můžeme rozdělit podle několika kritérií:

- podle toho, kde hrozba vzniká
 - v přírodě
 - působením technologie
 - působením člověka (společnosti, ekonomiky, sociálního rázu)
- podle toho, jak hrozba vzniká
 - náhodně bez viditelné příčiny
 - vyvolaná přirozeným působením sil
 - vyvolaná nepřirozeným působením sil/ vnějším zásahem
 - očekávaná / neočekávaná

V otázce bezpečnosti státu můžeme identifikovat hrozby:

- vnější a vnitřní
- vojenské a nevojenské
- bezpečnostní
- politické (vnitropolitické, mezinárodněpolitické)
- ekonomické
- sociální, společenské
- kulturní a náboženské
- ekologické, enviromentální
- civilizační (globalizace)

Při hodnocení můžeme rizika zařadit do několika skupin. Se zhoršujícím se postupem může jít o:

- rizika omezující/ zanedbatelná – která pravděpodobně neohrozí
- rizika ohrožující/ přijatelná – která mohou ohrozit
- rizika poškozující/ nepřijatelná – která mohou ojedinele způsobit ztráty
- rizika ničící/ nepřípustná – která mohou způsobit ztráty
- rizika devastující/ zcela nepřípustná – která mohou způsobit rozsáhlé ztráty

- rizika likvidační/ fatální – kterou mohou způsobit hromadné ztráty

3.1) Terorismus

Terorismus je násilí, používané za účelem dosažení cíle. Ten má nejčastěji charakter cíle politického. Je to zároveň jeden z kritických problémů dnešního moderního světa, je řazen mezi globální hrozby.

Samotné slovo „terorismus“ má základ v latinském slově „teror“ nebo „terroris“. Významem je to „velký strach“.

„Terorismus se často definuje jako selektivní složka použití strachu, použití hrozby násilí k fyzické likvidaci obětí, podrobení a zastrachování k narušení normální funkce společnosti. Použitím síly nebo hrozby silou proti vybraným cílům a předpokládanou hrozbou dalšího násilí proti širokému výběru potencionálních cílů je zaséván strach mezi skupiny osob či celé národy“²⁸.

Samotný pojem, jeho definice, není zrovna snadná. Terorismus je ve své podstatě agrese, nenávisť, projev zloby, proti individualitě jakým je např. stát, vláda, organizace, společnost, skupina, nebo náboženství. Terorismus může být aktivitou skupiny, ale i samotného jedince.

Způsob, jakým se terorismus projevuje, patří k těm nejhorším. Jedná se o útoky na civilní obyvatelstvo, infrastrukturu kterou používá. Proč? Protože právě civilní obyvatelstvo patří k těm nejzranitelnějším cílům, jeho strach je tou druhou zbraní. Proto je tak obtížné s terorismem bojovat, proto si žádá nasazení poměrně zásadních zdrojů, na několika úrovních.

V současnosti je terorismus zejména mezinárodním jevem, byť existuje i ten domácí/národní. Proč tomu tak je? Určitě větší otevřenost hranic, určitě dostupnost dopravy, samotná mobilita v čase.

Jako domácí, či státní terorismus můžeme vnímat tu formu vlády, tu formu násilných aktů, které slouží k dosažení politických cílů; vnucují nadvládu skrze pocit strachu. Takto může konat sám stát skrze své vlastní složky vůči vlastnímu obyvatelstvu, nebo může svoji podporu poskytnout jednotlivcům či jiným skupinám. Síla, vliv, státního terorismu spočívá v počtu obětí. Následek může být násobně větší než na poli mezinárodního terorismu. Příkladem lze uvést např. vnitřní zřízení státu- vojenskou diktaturu.

28 DAVID, V., MALACKA M., Fenomén mezinárodního terorismu, Linde, Praha, 2005, str. 27

Domácí terorismus je obtížně potlačit, neboť tamní právní řád je mu nakloněn do té míry, že ho neshledává jako protiprávní, naopak je jím podporován. Státní terorismus je rozlišitelný jen tehdy, pokud stát, který takto koná, jedná veřejně, bez prostředníků a skrývání svých aktivit.

Domácí, resp. státní terorismus lze nazývat i jako terorismus politický. Byť proměnný, přesto svým způsobem komplexní.

Je ale nutné zmínit dvě strany mince, politického terorismu. Byla zmíněna jen ta strana, kdy je terorismus ať již skrytě či otevřeně podporován státem, kdy se jedná o tzv. represivní. Existuje však i strana druhá, kdy ta má naopak za cíl právě podkopat stávající politickou strukturu, docílit jejího odchodu nebo alespoň citelné změny. V tu chvíli se jedná o tzv. subverzivní terorismus.

Subverzivní terorismus je velmi obtížný k detailnímu určení. Souhrnným pojmem „povstalecký“ můžeme zkusit pojmenovat jak „boj“ například „gerilovými“ prostředky, tak „boj“ „agitačními“ prostředky. Jedná se stále o stejně závažný terorismus, když jsou prováděny odlišnými způsoby? V závěsu za nimi jsou pojmy jako „kyberterorismus“ a „ekoterorismus“. Jeden se soustředí na „virtuální prostor“ spravovaný státem, druhý se soustředí na životní prostředí ve státě, cílí na vyeskalování situace v tomto odvětví, i skrze ekologické katastrofy.

K mezinárodnímu terorismu se vyjádřila i Rada Evropy v roce 1999, a sice když ho definovala: *„Teroristický čin je jakýkoliv trestný čin spáchaný jednotlivci či skupinami uchylujícími se k násilí nebo hrozcími jeho použitím proti státu, jeho institucím, obyvatelstvu obecně či konkrétním jednotlivcům, který je motivován separatistickými snahami, extremistickými ideologickými koncepcemi či fanatismem nebo se zakládá na subjektivních a iracionálních pohnutkách a jehož cíl spočívá ve vystavení veřejné moci, některých jedinců či společenských skupin nebo obecně veřejného mínění atmosféře strachu.“*²⁹

V knize „Fenomén mezinárodního terorismu“ autoři mezinárodní prvek popisují následně:

„Mezinárodní prvek poté můžeme spatřovat při teroristickém aktu spáchaném na území určitého státu v odlišné státní příslušnosti teroristů (lex patriae), v případě teroristických organizací či individuálních akcí budeme často hovořit o odlišném místu pobytu (lex domicilii) z důvodu obtížného zjišťování totožnosti, dále sem bude jistě náležet faktor státní příslušnosti obětí

29 DAVID, V., MALACKA M., Fenomén mezinárodního terorismu, Linde, Praha, 2005, str. 17

*teroristických činů, kde se zejména poslední dobou setkáváme s poškozováním hodnot, kterými jsou život a zdraví, a to zejména u mnohonárodnostních skupin (útok na turistické skupiny), dále shledáváme mezinárodní prvek vhodný pro boj s terorismem ve způsobu a nástrojích sloužících k provedení teroristického aktu, kdy se může jednat v samotném stádiu přípravy o výcvik teroristů či z hlediska nástrojů sloužících k provedení teroristického aktu v použití trhavin, zbraní či jiných nebezpečných látek prokazatelně pocházejících ze zahraničí.*³⁰

Jaké jsou tedy ty znaky, podle kterých lze identifikovat právě ten mezinárodní prvek teroristického činu?

- útočník zasáhne občana státu, kterého je sám příslušníkem, v zahraničí
- útočník zasáhne občana cizího státu, ale na území státu jehož je sám příslušníkem
- útočník zasáhne občana cizího státu, na území tohoto cizího státu
- útočník zasáhne občana cizího státu, na území třetího, cizího státu

Právě proto je nutné detailně šetřit, jaké občanství měl útočník, jeho oběti. Též je nutné zkoumat místo plánování, samotných příprav. A samozřejmě partnery útočníka, případné podporovatele.

Jaký je základní znak, podle něhož lze kvalifikovat útok jako čin mezinárodního terorismu? Je to protiprávnost. Musí být definována jak ve vnitrostátních právních rádech, tak i v mezinárodních smlouvách. Protiprávnost samotná může mít základ například v ideologii, náboženství.

Mezi velmi významné teroristické organizace bezpochyby lze zařadit islámské radikální fundamentalistické hnutí Tálibán. Toto hnutí vzniklo nejpravděpodobněji v Pákistánu, v Afghánských uprchlických táborech v 90. letech minulého století³¹.

Cílem útoku mohou být i proti organizace tvořené státy, mezinárodní organizace.

Teroristické útoky si vybírají cíle tak, aby zasáhly co největší počet obětí, resp. tak, aby jim byla věnována co největší pozornost, pokud možno se zásahem co nejvíce národností. Tím sledují další z cílů, mimo přímých obětí i narušení vztahů těchto států, rozdmýchání nejen veřejného mínění, ale zejména vyvolat neshody mezi politickou reprezentací, bezpečnostními složkami. Lákavými cíli

30 DAVID, V., MALACKA M., Fenomén mezinárodního terorismu, s.26

31 ČEJKA, Marek, Encyklopedie blízkovýchodního terorismu, Vyd. 1. Brno: Barrister, 2007, str. 23 ISBN 978-808-7029-190

jsou však zejména ty, které mají větší vliv na ekonomiku státu, energetickou bezpečnost apod. Neméně lákavé cíle, splňující „podmínky“ útoku, jsou však zejména civilní dopravní letadla, lodě, ale i vlaková nádraží. K oblíbeným patří též rušné, oblíbené turistické destinace, nejčastěji známé podniky poskytující servis turistům.

Prvním příkladem mezinárodního terorismu budiž útok na Letních olympijských hrách v roce 1972 v Mnichově. Palestínští extrémisté z organizace Černé září obsadili ubytování izraelských sportovců. Již v tu chvíli byli mrtví dva sportovci. Následně byly vzneseny požadavky- propuštění více než 200 palestinských vězňů z Izraele, ale i dvou německých teroristů, Andrease Baadera a Ulrike Meinhofové.

Proč zrovna útok na olympijské hry? Proč zrovna izraelští sportovci? Olympijské hry jsou celosvětově proslulá sportovní událost, jejíž dosah má jen málokterá další akce. Proč zrovna izraelští sportovci? Protože Palestinci mají s Izraelci stálý konflikt, již od druhé poloviny 20. Století.

Situace byla o to horší, že se jednalo o útok na židy, a to na německé půdě.

Izraelská vláda informovala tu německou, že na požadovanou výměnu nepřistoupí za žádných okolností. To ještě více prohloubilo situaci. Navíc, zatímco sportovci v olympijské vesnici v rukou teroristů bojovali o přežití, samotné hry pokračovali a jiní sportovci bojovali o medaile.

Projevily se i chyby německé policie, způsobené nedostatkem informací. Nedostatek odstřelovačů měl zapříčinit tragédii. Jejich útok se nezdařil, vznikla dlouho trávající přestřelka, která skončila smrtí nejen 5 teroristů a policisty, ale bohužel i všech 9 rukojmích. Tragédie však měla nabrat ještě větších rozměrů.

Celý svět napjatě čekal na zprávy z Fürstenfeldbrucku. Měl se dočkat klamu. Do oběhu se dostala zpráva, že se všechna rukojmí podařilo zachránit. I samotní politici projevili radost nad úspěchem. Až po několika hodinách byla vydána zpráva opravující tu předchozí, totiž o smrti všech.

Hned následující den se konala za zabitě sportovce tryzna. Mezitím Mezinárodní olympijský výbor rozhodl o tom, že hry musí pokračovat.

Únosci, kteří přestřelku přežili, byli propuštěni výměnou za cestující letadla Lufthansa uneseného o něco později.

Izraelská premiérka Golda Meirová zásah německé policie tvrdě kritizovala. Zároveň schválila odvetnou akci, kterou provedl Mossad. V ní došlo k likvidaci několika teroristů, byť došlo i přešlapům.

Druhým, rozsahem snad největším teroristickým útokem, je zásah dvou budov/věží Světového obchodního centra v americkém New Yorku 11. září 2001³².

Útok byl proveden prostřednictvím únosu 4 civilních dopravních letadel aerolinek American Airlines a United Airlines, Boeingů 757 a 767 a jejich nasměrování na budovy obchodního centra. Ze dvou zbývajících letadel jedno narazilo do budovy Pentagonu, druhé havarovalo u Shanksville. V samotných letadlech zahynulo přibližně 265 cestujících a 19 únosců. Při nárazu a nebo v troskách obchodního centra zahynulo přes 2500 lidí, v Pentagonu přes 100.

Tento útok změnil nejen Spojené státy, ale i celý svět. Administrativa tehdejšího prezidenta G. Bushe vyhlásila terorismu válku. Cíl si nedala zrovna malý, totiž zničení teroristických sítí s globálním dosahem, smrt strůjce útoku Usámy bin Ládina. Událost dala vzniknout i zákonu zvanému „Patriot act“.

Nejzásadnější efekt, který tento útok měl, bylo sjednocení amerického národa, ve společném cíli. Washington se vrhl do války proti terorismu, vznikl konflikt, který zasáhl teroristické uskupení Taliban³³ v jeho zemi, v Afghanistanu. Konflikt, který trval 20 let, a vyžádal si mnoho dalších životů amerických vojáků.

I když jeho částečný cíl, a sice zabití Usámy bin Ládina bylo dosaženo (byl zabit 2. května 2011 v pákistánském Abbottábádu), primárního cíle dosaženo nebylo. Konflikt, do kterého vedle amerických sil vstoupila Severoatlantická aliance, skončil spojeneckým odchodem a opětovným nástupem Talibanu k vládě. V tomto konfliktu dostala trhliny důvěra v mezinárodní organizace, důvěra veřejnosti byla unavená z přes příliš dlouhého konfliktu (trval déle než do té doby nejdelší angažmá Spojených států- válka ve Vietnamu). Vliv mělo i nasazení jednotek v „sousední válce“, válce v Íráku, kdy jejím cílem bylo sesazení vlády Saddáma Husajna podporující al-Káidu (to bylo později zpochybněno).

32 „Nevolám abych si popovídal“ Před dvaceti lety teroristé zaútočili na USA, 11. září změnilo svět [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3362800-nevolam-abych-si-popovidal-pred-dvaceti-lety-teroriste-zautocili-na-usa-11-zari-zmenilo>

33 Taliban [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.britannica.com/topic/taliban>

Mezi následky útoku na Světové obchodní centrum však nepatří jen přímé oběti z toho dne, ale i oběti záchranářů, kteří zemřeli na následky teprve v dalších letech, stejně tak jako oběti vojáků, kteří padli ve válce proti terorismu.

3.2) Organizovaný zločin

Organizovaný zločin je bezesporu fenoménem každé doby. Rozvíjí se stejně jako se rozvíjí Svět, nabírá sílu tak jak se zjednodušují cesty. Patří tak mezi velmi závažné hrozby civilizaci.

K jakési renesanci bezesporu přispěl pád „Železné opony“ v 90. letech minulého století.

Organizovaný zločin je zločinem specializovaným; cílí na práva a zájmy společnosti, její hospodaření a ekonomiku, ústavní základy státu. Jako své nástroje úspěšně využívá politické a hospodářské struktury, do kterých proniká nelegálními způsoby. Tyto činy nejsou cílem, jsou jen prostředkem pro dosažení vyššího cíle.

Organizovaný zločin lze vymezit od terorismu. Byť základní struktura se může zdát podobná (charakter, dělba úkolů, zaměření se na páchaní trestných činů), finální cíl je odlišný. Organizovaný zločin chce shromážďovat hodnoty, majetek či moc; terorismus upřednostňuje ideologii, předpokládá ničení hodnot a majetku, lidských životů.

Organizovaný zločin využívá i tzv. „šedé ekonomiky“. Ta pokrývá mimo jiných i činnost v podstatě legální, ale skrytou/ skrývanou před oficiálními úřady. Záměrem je obejít uplatněná zdanění, regulace.

Co ale vlastně skutečně je, organizovaný zločin? Pojem který lze úzce vymezit jen těžce, právní komentáře hovoří o vymezení organizované skupiny jako o „*sdružení více osob, v němž je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivými členy sdružení a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností.*“³⁴. Z toho lze dovodit pojmy jako „spolupachatelství“, „účastenství“, „úmyslná trestná činnost“, „cílení na dosažení zisku“, „dlouhodobost, resp. trvalost“, „plánování“.

34 ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S., Trestní zákon. Komentář. 5. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck 2003, s.257

Kde a proč vznikl organizovaný zločin? Původ se dá vystopovat až do dob 3. stol. př. n. l., do Číny, kdy vznikaly tajné skupiny, které chtěly být protipólem vládnoucím vrstvám. Mezi nejznámější tehdy patřila „Triáda“³⁵. Již od 19. století se tato organizace zaměřuje na obchod s otroky, únosy, vydírání. Jejich nejpevnějším působištěm se stal Tchaj-wan, konkrétně Hong-kong. Triády mají mnoho odnoží, odhaduje se, že se jedná až o 50ti skupinách s členskou základnou převyšující 180.000 členů. Mezi ty nejsilnější, nejvýznamnější patří Sun Yee On, Wo Sing Wo, 14K. Triády staví na počtu příslušníků svého národa, těží z velkých počtů těch, kteří se vystěhovali do různých částí Světa.³⁶

Organizovaný zločin nevznikal vždy s myšlenkou na zločin jako první. Formovaly se i skupiny, které měly za cíl ochranu před nepřáteli. Měly strukturu, pravidla, ale i rituály, které se zachovaly do dnešních dnů. Jejím členům se říkalo „bakuto“. Až následně se uchylovaly ke strategii vydírání, hazardním hrám, posléze provozování prostituce. Až posléze vznikl název „Yakuza“ označující zločinecké uskupení. Se svojí vlastní strukturou tvořenou „rodinami“, je největším zločineckým gangem s japonským původem (odhady hovoří až o 200.000 členech).

Ani evropský kontinent nepostrádal „svůj“ organizovaný zločin. Nejznámější „Mafia“, což byla zkratka hesla „Morte alla Francia, Italia avela“, vznikla v dobách francouzské koloniální nadvlády na Sicílii. Pojmem se stala i „vendetta“, označující „odplatu, pomstu“. Mafia ve své struktuře striktně dodržuje zákon „omerty“, tedy mlčenlivosti a je založena na rodinných svazcích.

Mafia existuje, stejně jako Yakuza a Triády, do dnešních dnů. Centrem zůstala města Palermo, Trapani, Agrigento právě na ostrově Sicílie.

Mezi další italské zločinecké organizace patří „Camorra“, „N’dranghetta“, „La Cosa Nostra“. Poslední jmenovaná svoje aktivity provozuje na americké půdě, zejména ve městech Chicago a New York. Jedná se v podstatě o vystěhovalé italské členy.

Jistým zlatým obdobím pro Mafii byl pokus americké vlády o prohibici v roce 1920. Šanci na zisk z nelegálního pašování a prodeje alkoholu si nemohla nechat ujít.

35 NĚMEC, M., Organizovaný zločin. Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní. Praha: Naše Vojsko, 1995, s. 13 ISBN 8020604723

36 NĚMEC, M., Mafie a zločinecké gangy. Praha: Eurounion, 2003, s.25-27 ISBN 8073170264

Mafii na americké půdě „reprezentují“ v současnosti rodiny Bonanno, Colombo, Gambino, Genovese, Luchense z New Yorku a rodina Calabrese z Chicaga.

Právě ve Spojených státech slouží legislativní nástroj, označovaný jako „RICO³⁷“, stanovující podmínky charakterizující organizovaný zločin. Jde o:

- jednání v podnikatelské organizaci která v posledních 10ti letech vyvíjí
činnost která je zřejmě zločineckého charakteru
- touto činností je ve větší míře dotčena obchodní sféra
- z této činnosti plyne zisk

V souvislosti s organizovaným zločinem je třeba zmínit problém nelegální migrace, resp. „pašování lidí“. Tuto činnost provozovaly již výše zmíněné Triády na počátku svého fungování, stejně tak jako se jí věnuje i Mafia. Nelegální migrace tady (velmi zjednodušeně řečeno) „byla, je, a i nadále bude“. Nastavená pravidla přeshraničního cestování nejsou tak důrazná, aby tuto činnost zásadněji omezila, trendem je spíše cestování usnadňovat, otevírat nové možnosti. Příkladem budiž např. tzv. „Schengenský prostor“³⁸.

Pašování lidí hraje pro organizovaný zločin roli několika způsoby; prvním je ve své podstatě naplnění, uspokojení poptávky ze strany těch, kteří chtějí/jsou nuceni k přechodu hranic touto nelegální cestou, jelikož ta legální je jim z nějakého důvodu zapovězena; druhým je ve své podstatě saturování potřeby postradatelných lidí pro nelegální činnost (zdaleka ne všichni jsou schopni za tuto „cestu“ zaplatit finančními prostředky a uchylují se proto ke splátkám prostřednictvím „práce“ pro tyto zločinecké organizace kdy jedním ze způsobů splácení může být i vynucená prostituce); třetím je saturování potřeby „důvěryhodných, vlastních“ lidí pro vedení takovýchto činností.

Právě „obchod s lidmi“ je zcela nedílnou součástí šedé ekonomiky.

37 „Racketeering Influenced and Corrupt Organizations Act“

38 Schengen: průvodce evropským prostorem bez hranic [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20190612STO54307/schengen-pruvodce-evropskym-prostorem-bez-hranic>

3.3) Kybernetické zločiny

Kyberkriminalita. Pojem jenž se vymezuje jen velmi těžko. Jednu svoji část má však stejnou s ostatními- a sice že se prolíná s ostatní trestnou činností.

Některé definice o kyberkriminalitě hovoří takto:

*„Počítačová kriminalita je trestná činnost, v níž figuruje určitým způsobem počítač jako souhrn technického a programového vybavení (včetně dat), nebo pouze některá z jeho komponent, případně větší množství počítačů samostatných nebo propojených do počítačové sítě, a to buď jako předmět zájmu této trestné činnosti (s výjimkou té trestné činnosti, jejímž předmětem jsou popsána zařízení jako věci movité) nebo jako nástroj trestné činnosti“.*³⁹ Tato definice je tak široká, že funkce počítače je zde odstrčená až téměř k jeho pouhé přítomnosti, nikoli jeho faktickému použití.

*„Kyberprostor je virtuální svět tvořený propojením počítačů, zařízení s přístupem do internetu, serverů, routerů a jiných komponent internetové infrastruktury.“*⁴⁰

*„Kybernetická kriminalita je široký pojem, zahrnující všechny způsoby, kterými jsou počítače a další typy přenosných elektronických zařízení jako jsou mobilní telefony... , které je možné připojit k internetu a porušovat pomocí nich zákon a působit škody“.*⁴¹

„Kyberzločin je zločin, který umožňují počítače nebo který se zaměřuje na počítače. Někteří tvrdí, že neexistuje žádná dohodnutá definice „kybernetické kriminality“, protože „kyberprostor“ je pouze nový specifický nástroj používaný k pomoci při páchání trestných činů, které nejsou vůbec nové. Kyberkriminalita může zahrnovat krádeže duševního vlastnictví, porušení patentů, obchodních tajemství nebo zákonů o autorských právech. Kybernetická kriminalita však také zahrnuje útoky proti počítačům s cílem záměrně narušit zpracování nebo může zahrnovat špionáž za účelem vytváření neoprávněných kopií utajovaných dat. Pokud by teroristická skupina provedla kybernetický útok s cílem způsobit újmu, takový čin rovněž zapadá do definice kyberzločinu. Primární rozdíl mezi

39 JIROVSKÝ, V., Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství, Praha: Grada publishing 2007 s.271 ISBN 8024715612

40 Cyberspace: communications [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z [britannica.com/topic/cyberspace](https://www.britannica.com/topic/cyberspace)

41 McQUADE, Samuel C., Encyclopedia of Cybercrime, Greenwood, 2008, s.43, ISBN 0313339740

kybernetickým útokem ke spáchání trestného činu nebo ke spáchání teroru spočívá v úmyslu útočnicka a je možné, že se akce pod oběma označeními budou překrývat.“⁴²

Co tedy může (ale nemusí nutně) být rozhodovacím faktorem, který určuje zda-li se jedná o o zločin spadající pod pojem „kybernetický“, nebo zda-li se jedná o jiný zločin? Jako nejsnazší se jeví potřeba počítače (či jiného ekvivalentního zařízení) k jeho spáchání.

Kyberkriminalita může mít více podob, kdy můžeme nahlédnout zejména na dvě; první, kdy je cílem počítač samotný, ve smyslu získání kontroly nad ním, jeho obsahem (daty); druhá, kdy je cílený počítač pouze nástrojem k dalšímu útoku, resp. dalšímu cíli. Další podobou může být i jen čistá lidská zvědavost, „radost z objevování“ cest, kdy útočník není ani tak útočníkem v pravém slova smyslu, jako spíš objevitelem. V neposlední řadě, jakkoliv jsou tyto případy v minimální možné míře (ale existují), může se jednat i o tzv. etického hackera; tedy člověka, který se snaží napadnout cílový počítač/ informační systém stejně jako každý jiný útočník. Podstatný rozdíl je ale ten, že tuto činnost koná se souhlasem majitele dotyčného počítače/dotyčné sítě/systému, a byť je jeho činnost v zásadě shodná, lze na ni nahlížet jako na hledání bezpečnostních rizik, chyb a jejich opravě dříve než je najde a zneužije útočník.⁴³

Čím je kybernetická kriminalita ovlivněna? Samotným světem, resp. úrovní jednotlivých států, ve smyslu jejich infrastruktury.

Infrastruktura, úroveň technologie Spojených států amerických jistě snese srovnání s úrovní technologie Velké Británie, Francie; stejně tak jako je možné srovnat např. Austrálii a Kanadu. Srovnat např. Guatemalu s Čadem nebo Nigerem by jistě šlo taky. Ale co nesnese srovnání, je úroveň infrastruktury a technologií Kamerunu, s úrovní Japonska, Tchaj-wanu. To už je přílišný rozdíl. A právě různé úrovně vyspělosti, ale také zabezpečení kritické infrastruktury, informačních systémů, nabízejí útočníkům možnost jak zasáhnout své cíle. Zároveň ale do tohoto srovnání nutně přichází posouzení ze strany útočnicka, jaký cíl by tak mohl napadnout ve slaběji chráněné zemi jako je Kamerun; dozajista pro něj bude lákavější cíl např. právě v Kanadě.

42 WILSON Clay; CRS Report for Congress, Botnets, Cybercrime, and Cyberterrorism, Vulnerabilities and Policy Issues [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z sgp.fas.org/crs/terror/RL32114.pdf s. 4

43 Kdo je to etický hacker [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.cnews.cz/zaklady-hackingu-jak-se-stat-etickym-hackerem>

Na světě existuje mnoho společností, které se zabývají ochranou kybernetického prostoru, vyvíjejí software, který má právě takovými útokům zabránit. I samotné vlády jednotlivých zemí se snaží chránit. Na trhu tak existuje mnoho úrovní zabezpečení, od té jednoduché, až po velmi sofistikovanou. A právě v tomto okamžiku rozdíl vyspělosti jednotlivých zemí hraje roli. Náklady, které je ochotna a schopna uhradit zmiňovaná Kanada, na svoje kybernetické zabezpečení, jsou dost možná několikanásobně vyšší jak ty, které může dát Kamerun. Financování kyber zabezpečení hraje svoji důležitou roli.

Zároveň je možné vysledovat určitou paralelu mezi kybernetickým zabezpečením a událostí světového významu. Jednou z nich je bezesporu teroristický útok na Světové obchodní centrum z 11. září 2001. Tehdejší úroveň zabezpečení tento útok „dovolila“, resp. útočníci byli schopni ji obejít.

Od té doby však došlo k razantnímu, znatelnému nejenom zlepšení, ale zejména rozšíření zabezpečení kybernetického prostoru. Nejen po stránce technologické, ale i té legislativní („Patriot Act“).

Svoboda internetu, tak jak jsme ji znali v jeho začátcích, je nenávratně ztracena pro běžné uživatele, konzumenty obsahu. Nějaká úroveň „svobody“ je k dispozici těm, kteří si ji dokáží znovu-vytvořit, nebo se dokáží skrýt; takovou úrovní znalostí však zdaleka nedisponují všichni uživatelé kyber prostoru/ internetu.

3.4) Extremismus

Co je možné vidět pod pojmem extremismus? V běžném pohledu cokoliv krajního, vyhraněného, výstředního, vymykajícího se běžným limitům. Zároveň ale na něj lze nahlížet poněkud přísnějším pohledem, s užším vymezením. Můžeme na něj nahlížet jako na velmi specifickou ideovou pozici, její vyjádření.

Na pojem extremismus lze nahlížet i jako na protiklad určitému řádu, tomu v demokratické společnosti.

Samotný pojem extremismus má kořeny v latinském slově „extremus“, což je nejvzdálenější pozice. Postoj, který je tak vyjádřen, je ten netolerantní, s nepřekonatelným rozdílem⁴⁴.

44 VEGRICHTOVÁ, B., Extremismus a společnost, 2. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 320 stran ISBN 978-80-7380-665-1

Oficiální dokumenty, jako je „Strategie boje proti extremismu“⁴⁵ zpracovaná vládou České republiky, definuje extremismus jako „*vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku*“.

Jde o tyto ústavní principy:

- úcta k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy)
- svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát (čl. 1 Ústavy)
- nezměnitelnost podstatných náležitostí demokratického právního státu (čl. 9 odst. 2 Ústavy)
- volná soutěž politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítající násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů (čl. 5 Ústavy)
- ochrana menšin při rozhodování většiny (čl. 6 Ústavy)
- svoboda a rovnost lidí v důstojnosti a právech, nezadatelnost, nezczitelnost, nepromlčitelnost a nezrušitelnost základních práv a svobod bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního a sociálního původu, příslušnosti k národnosti nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení (čl. 1, čl. 3 Listiny základních práv a svobod)
- extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií)

Jaký může extremismus vlastně být? Může být levicový, pravicový, může být náboženský, může být ekologický, může být národnostní.

Může být ale také politický. To je takový, který dává najevo zásadní výhrady vůči stávajícímu politickému systému země. Prostředky, které mohou

⁴⁵ Strategie boje proti extremismu, Ministerstvo vnitra [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

využít, či využívají, jdou ve většině případů za hranice zákona.⁴⁶ Samotné jejich chování také jde velmi často za hranu zákona, násilí a agresivita jim není cizí. Metody které používají, mohou nést prvky terorismu, ale i prvky zastrašování, či obojí⁴⁷. Představují vysoké riziko nejen pro stát samotný, ale zejména pro jeho obyvatele.

Velmi často nabízejí až zázračně jednoduchá řešení velmi složitých problémů, byť po bližším pohledu je zcela jasné, že tato řešení nejsou uskutečnitelná. Ale právě tato jednoduchá, srozumitelná řešení, velmi hlasitě propagovaná, mají spolu s prvky nátlaku, zastrašování velký účinek na lehce zmanipulovatelné občany, stejně tak na lehce vystrašitelné. Zvýšená aktivita těchto uskupení je velmi často vidět jednak před volbami, kdy je možné získat politickou moc, a nebo též ihned po nějaké události, která se jich dotýká, resp. nějakým způsobem zasahuje oblast zájmu těchto extremistů.

Zároveň ale je nutno říci, že nějaká forma extremismu je v každé demokratické společnosti přítomná stále. Právě proto, že společnost sama nechává prostor k různým názorům. Kdyby tomu tak nebylo, pokud by právě sama společnost vynucovala jeden společný pohled, jeden společný přístup, ocitla by se ve stereotypu, taková společnost by ztratila možnost různého (odlišného) myšlení, přístupu k věci. Tato situace je nebezpečná mj. i v tom, že taková společnost, nikdo v ní, pak není schopen identifikovat bod zlomu, situaci ze které se chování takové společnosti už nedostane zpět a zůstane netečné k mnoha svým problémům. Nějakou malou míru tohoto extremismu, jeho stálou přítomnost v demokratické společnosti, tak lze považovat za esenciální pro její fungování⁴⁸.

Pravicový extremismus je naplněn nacionální, rasovou a etnickou záští, uchyluje se k příkladům z minulosti (fašismus, nacismus). Je značně individualistický, neguje demokratický základ rovnosti lidí, popírá liberální a demokratické struktury.⁴⁹

46 Politický extremismus a jeho základní charakteristiky. Extremisté na české politické scéně [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z

https://www.cevroinstitut.cz/upload/ck/files/Petra_Vejvodova.pdf

47 VEGRICHTOVÁ, B., Extremismus a společnost, 2. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2017

48 BARŠA, Pavel, FIALA, Petr, Politický extremismus a radikalismus v České republice, Brno: Masarykova univerzita, 1998, ISBN 80-210-1798-8

49 BACKES, Uwe, JESSE Eckhard, Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland. 3., völlig überarbeitete und aktualisierte Aufl. Bonn: Bundeszentrale für Politische Bildung, 1993. Schriftenreihe der Bundeszentrale für Politische Bildung, Bd. 272. ISBN 9783893311668

Levicový extremismu je naplněn záští sociální, třídní, anti-kulturní, vidí odkaz v komunismu nebo anarchismu. Vyžaduje rovné postavení lidí ve všech myslitelných oblastech lidského života, bez ohledu na ekonomický, sociální, etnický původ. Klade stejná práva, stejné povinnosti.

Náboženský extremismus ve své podstatě přímo vyzývá k intoleranci všech dalších náboženství, resp. jistou mírou terorizuje ty, které tato jiná náboženství vyznávají. Členové těchto extremistických skupin, náboženští extremisté, svojí vírou často omlouvají metody, které jsou absolutně neakceptovatelné kýmkoliv mimo jejich okruh. Zejména omezování práv, svobody, potlačování důstojnosti nejen těch uvnitř jejich kruhu, ale i těch mimo právě proto, aby je vnutili dovnitř. Náboženský extremismus, resp. extremistické směry jako takové, se mohou vzájemně prolínat, tam kde se jejich zájmy překrývají. Příkladem může být určitá shoda náboženského extremismu s tím pravicovým.⁵⁰

Právě od útoku 11. září 2011 světem rezonuje náboženský extremismus spojený s islámem, s islámským fundamentalismem. Ten neuznává demokratické pojetí, doslova vyzývá svatou válku- džihád. Nejen islamistické hnutí Taliban, nejen hnutí Islámský stát, jsou přesvědčeny o prioritě, nadřazenosti učení islámu vůči všem ostatním náboženstvím, resp. ale i vůči všem bez vyznání.

Extremismus je „živý“ i v kyberprostoru, na celosvětové síti internet. Právě její dostupnost, její dosah, její obsah, zejména aktuálnost, dělají z této světové sítě zásadní nástroj jednak společnosti samotné, ale samozřejmě i zásadní nástroj extremistických skupin.

Do jisté míry je celosvětová síť jakýmsi usnadněním pro prezentaci různých názorů různých skupin či jednotlivců, do jisté míry v anonymizované podobě; kdy je na přímo prezentován obsah, názor, ale je o něco těžší spojit ho s jeho autorem, konkrétní osobou (těžší, ne zcela nemožné).

Celý svět se digitalizuje, trendem moderní doby je být „online“; kdy zejména mladí lidé, resp. někteří z nich (ale při zohlednění celkového počtu jde o velmi vysoká čísla) jsou až téměř závislími na svých mobilních telefonech, na připojení k celosvětové síti, ať již je to prostřednictvím služeb Facebooku, Instagramu (Meta), či Twitteru. Online média se předhánějí v předkládání

50 MAREŠ, Miroslav, Terorismus v ČR, Brno: Centrum strategických studií, 2005 ISBN 80-903333-8-9

informací, často i těch neověřených. Nedílnou součástí toho všeho je reklama. Reklama na produkty, reklama na služby.

Takováto digitalizace však přináší jednak své nesporné výhody, ale i své nesporné zápory. Nedávná epidemie viru covid-19 jasně nastínila možnosti této technologie. Limity též existují, ale je snadnější, pohodlnější, je nevnímat, resp. je překročit.

3.5) Bezpečnost v civilním letectví

Opět je nutné zmínit 11. září 2011 jako datum přelomové události. V tento den se změnilo životy nejen přímých účastníků, ale i všech těch, kteří žijí v tomto světě na této planetě.

Teroristický útok, který znamenal zásadní změnu ve vnímání bezpečnosti leteckého cestování, jak vnitrostátního tak mezinárodního. Změnila se pravidla cestování (zásadně se re-definovaly předměty, které mohou na palubu s cestujícími a které mohou do nákladového prostoru letadla), změnila se pravidla pro pohyb cestujících na letištích, kdy došlo k přeměně systému detekce jednak cestujících, jednak jejich zavazadel. Byly upraveny bezpečnostní systémy spojené s cestovními doklady, jejich ověřování. V dalece větší míře je využíváno tzv. profilování cestujících, kdy na základě profilů chování je cestující „kontrolován“.

Mezinárodní letectví zná Chicagskou úmluvu z 4. dubna 1947, která reguluje mezinárodní leteckou dopravu a zakládá Mezinárodní organizaci pro civilní letectví (ICAO⁵¹). Na úrovni evropské legislativy nařízení Evropského Parlamentu a Rady č. 300/2008 o společných pravidlech v oblasti ochrany civilního letectví před protiprávními činy a nařízení Komise č. 2015/1998 stanovující provádění opatření ke společným základním normám letecké bezpečnosti.

Česká republika má prostřednictvím Ministerstva dopravy, resp. Úřadu pro civilní letectví, zpracovaný dokument „Bezpečnost- Ochrana mezinárodního letectví před protiprávními činy- L17“⁵², který se svým obsahem zabývá Obecným popisem jednak mezinárodních pravidel, bezpečnostních opatření, ale i konkrétní odpovědností orgánů, provozem letiště, dopravců; stejně tak určuje preventivní

51 Uniting aviation, United States Specialized Agency

52 Číslo jednací 465/2013-220-AVS/2

bezpečnostní opatření ve vztahu ke kontrole, nejen vstupů, ale letadel, letišť, cestujících, zavazadel, ostatního nákladu, ale i kybernetických hrozeb. Zároveň stanovuje nutné akce v rámci prevence, reakce na zjištěný protiprávní čin.

Samotný národní Úřad pro civilní letectví se dělí do několika sekcí, ať už jde o⁵³:

- sekce ředitele úřadu
- správní a bezpečnostní sekce
- letová sekce
- technická sekce
- provozní sekce

Každá z těchto sekcí má na starost určitou část zodpovědnosti za celek.

Příkladem provozní sekce je odpovědná za:

- plnění úkolů vnitrostátního dozorového orgánu v rámci dohledu nad provozní bezpečností, pokud jde o letové navigační služby, uspořádání toku letového provozu (ATFM) a uspořádání vzdušného prostoru (ASM) pro všeobecný letový provoz a další funkce sítě

53 Úřad pro civilní letectví: organizační struktura [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.caa.cz/urad-pro-civilni-letectvi/organizacni-struktura/>

4. Korupce

Pojem korupce je s nadsázkou stejně starý jako lidstvo samo. Stejně tak jeho obsah, se kterým jsme bojovali v minulosti a bojujeme s ním teď. Beze sporu s ním bojovat budeme i v budoucnu. Boj s korupcí se do jisté míry dá srovnat jako s bojem proti větrným mlýnům, protože lidská povaha, její touha po zisku a moci je „nezastavitelná“.

Korupce je neetickým způsobem jak dosáhnout cíle/cílů, a byť je ten způsob stále neetický, neustále nabývá na síle. Stal se tak celosvětovým, globálním problémem, který deformuje princip fair-play, deformuje princip tržního hospodářství.

Najdeme ji nejen v demokratické společnosti, ale i v totalitním režimu, možná v o to větším měřítku. Najdeme ji nejen na volném trhu, ale i v relativně striktním uskupení, jakým může být i armáda zejména v okamžicích přeměny politického systému. Nezná hranice, je schopná se adaptovat v jakkoliv vyspělém systému, ekonomice.

Korupce jako taková je a není univerzální. Ve chvíli bližšího zkoumání se ukazuje její individualistická tvář. Může mít několik různých forem, které se budou lišit, přesto ale budou mít společné znaky⁵⁴.

Korupce pod svůj obsah podřadí jak úplatek, tak zneužití postavení, byť každou okolnost z jiného úhlu pohledu. Vzniká z různých pohnutek; může to být svízelná finanční situace osoby v takovém postavení (korumpovaný), kterou vyhledá někdo kdo „potřebuje“ její „služby“ (korumpující); může to být „obyčejnější“ zneužití vlastního postavení k získání výhody či postavení ještě vyššího.

Svůj původ má slovo korupce opět v latině, tak jako mnoho jiných slov. Latinský výraz „corruptus“ znamená následek přetržení, rozlomení. Naráží tak na „zlomení“ morální integrity zkorumpovaného, jeho „nečistotu“.

Korupční chování je „chování, které se odchyluje od formálních povinností veřejné role pro soukromé (osobní, rodinné nebo skupinové orientované) zájmy pro finanční nebo jiný zisk, a dále to chování, které porušuje pravidla s cílem zvýšení soukromého vlivu. Korupce zahrnuje úplatkářství, což je

54 FRIČ, P. A kol., Korupce na český způsob, 1.vyd., G plus G, Praha 1999, s.10, ISBN 80-86103-26-9

obměna výkladu nebo pozměnění rozhodnutí úřední osobou za úplatek, nepotismus (zvýhodnění na základě příbuzenských či přátelských vztahů), zpronevěru jako protiprávní získání veřejných prostředků k soukromým účelům, ke korupci patří také jevy jako vydírání ze strany státních úředníků či politiků, zneužívání postavení a další⁵⁵.

S jistou mírou nadsázky se dá říci, že korupce vytváří svůj vlastní sociální, ale zejména ekonomický systém. Ten má svá vlastní pravidla, své vlastní uspořádání a mechanismy, aby dokázal fungovat v konkrétních podmínkách společnosti.

Korupci můžeme chápat jako jednání, skrze které se působí nenásilným prostředkem na osobu, aby jednala tak jak vyžaduje záměr, takovým způsobem, který je proti dobrým mravům. Když ale použijeme násilí, v ten moment se jedná o vydírání nebo útisk.

Při pohledu na korupci se, v zásadě, nabízí 5 situací, do kterých se osoba dostává:

- nechat se zkorumpovat, podílet se na korupci; a nebo se zachovat správně
- nechat se podplatit; a nebo nabízenému úplatku odolat
- aktivně uplácet jiné; a nebo zvolit legální cestu
- odolat tlaku na poskytnutí úplatku; a nebo úplatek poskytnout
- žádat úplatek; a nebo vyhovět/obejít se bez něj

Korupce může mít mnoho forem: individuální, politickou, veřejného a soukromého sektoru, ve státní správě či samosprávě⁵⁶. Jeho prostředí se zvětšuje, tak jak se zvětšuje sféra vlivu dané osoby/daných osob.

Veřejná a místní správa nejčastěji podléhá korupci skrze:

- poskytování provizí a úplatků
- podvodným jednáním
- získáváním nepřiměřené výhody
- zneužíváním informací skutečně důležitých pro obchod
- klientelismus

Samospráva nejčastěji podléhá skrze:

55 Zpráva o korupci v České republice 2002 a o plnění harmonogramu opatření [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-korupci-2002-doc.aspx>

56 CHMELÍK, J., a kolektiv, Pozornost, úplatek a korupce, Linde Praha, a.s., 2003, s.37-43, ISBN 80-7201-434-x

- zneužívání obecního majetku
- neoprávněný prodej obecního majetku, pozemků, bytových fondů
- zneužití funkce
- udělování stavebních povolení
- rozhodování o investicích
- rozhodování o veřejných zakázkách

Korupce je znatelná ale i ve školství nebo zdravotnictví; nejčastěji skrze cíl přijmutí na střední či vysokou školu, příznivější hodnocení zkoušek, přijímání pedagogů; skrze cíl získat kvalitnější péči, přednostní zařazení k operačnímu výkonu.

K zamyšlení je i pohled, v čem je vlastní problém korupce, zda-li v osobách, které ji chtějí uplatnit, a nebo v systému, který ji umožňuje uplatnit. V okamžiku, kdy připustíme škodlivé jednání resp. selhání jednotlivce, zůstává nám k dovysvětlení průnik korupce, jejího jednání, do společenského systému. V druhém okamžiku, kdy připustíme selhání systému jako takového, pozbýváme důvěru v něj jako funkčního bezchybného celku. Selhání jednotlivce můžeme vysvětlit jako selhání jeho samého, individuálně, kdežto selhání systému vysvětlujeme jako sociální dezorganizaci⁵⁷.

Korupce samotná se dá rozdělit do několika fází:

- fáze náhodného výskytu
 - ještě stále převaha dobrých mravů, krátkodobý finanční zisk není tak vysoce lákavý
- fáze opakovaného, ale přesto náhodného výskytu
 - postupné rozšiřování korupce, jasně patrné selhávání kontrolních mechanismů, „období“ kdy korumpující „zkoumají „situaci“
- fáze opakovaného, organizovaného použití
 - rozšíření korupce, průběh odbourávání jejích překážek, hierarchické dělení

⁵⁷ FRIČ, P. A kol., Korupce na český způsob, 1.vyd., G plus G, Praha 1999, s.24-25, ISBN 80-86103-26-9

- fáze systematického opakovaného použití, přechodu ke korupci jako nedílné součásti systému

- systém korupce přebírá „vládu“ nad systémem kontroly, nad zásadami dobrých mravů, vidina zisku a výše zisku je příliš velká

Jaké jsou ale vlastní příčiny korupce? Ty mohou být poměrně různé, i když všeobecně uznávaným názorem je, že se jedná o obyčejnou lidskou touhu vlastnit, ať již majetkové hodnoty, úspěch, moc/postavení. Nejčastěji nacházíme prostor ke korupci ve veřejném prostoru, tam kde vkládáme moc spravovat věci veřejné (majetky, moc) do rukou osobě, jenž o nich má rozhodovat a může tak činit skrytě. Okolnosti ovlivňuje jak osoba sama, tak její prostředí. Zjednodušeně lze říci, že příliš podrobná zákonná úprava, přinášející mnoho překážek postavených cestou ke kýženému cíli, o to více podporuje právě korupční jednání, resp. takové jednání, které cestu k tomuto cíli výrazně zkracuje, ne-li přímo tuto cestu obchází. Teorie veřejné volby, která se dotýká mj. i právě korupce, předjímá každého člověka jako egoistu, toužícího maximalizovat svůj vlastní prospěch; politiku potom vnímá jako jistý druh prostředí, ve kterém lze uplatnit princip zaplacené ceny za poskytnutou službu.⁵⁸

Jaké jsou důsledky, škody korupce? Zde je na zvážení, v jaké míře korupci přijmeme jako absolutní součást správy, politiky, a v jaké míře setrváme na tom, že je to jev nechtěný absolutně. Méně kritickým pohledem lze i říci, že korupce v malém měřítku je v zásadě tolerovatelná, ale s obavou o její případné rozrůstání se.

Pokud přijmeme korupci jako nedílnou součást, je třeba se věnovat řadě méně, ale i více závažných problémů. Některé z nich jsou viditelnější, některé méně. Jde o:

- nedosahování určených cílů vládou; pokud ano (byť částečně) tak za plýtvání a neefektivnímu použití dostupných zdrojů
- transakce mezi veřejným a soukromým sektorem jsou skryté- v tu chvíli i těžko předvídatelné, kontrolovatelné; tato situace vede jednak z

58 MALECHOVÁ, D., Korupce a nástroje protikorupční politiky z pohledu vstupu do EU, MU ESF, Katedra veřejné ekonomie, Brno, 2004, s. 17

- rozdělání se korupce samotné, ale zejména k postupu vybraných „správně postavených“ jedinců, samozřejmě na úkor ostatních
- růst transakčních nákladů, které v důsledku prodražují konečný efekt/výrobek
 - veřejná správa je nalomena, v podstatě dochází k jejímu ovlivňování v čím dál tím větší míře
 - společnost, která si všímá tohoto jednání veřejné správy, toto chování hodnotí, je jím ovlivňována, a to tím horším směrem
 - prostředky, které by mohly být použity na vylepšení, postup, jsou spotřebovány na pouhé udržení stávajícího stavu
 - upřednostnění finančních prostředků, a to na úkor výrobků/ služeb samotných, resp. zejména na úkor potřeb obyvatel

Korupce tak škodí a podkopává společnost, hospodaření, i politiku. Zároveň skrze ně ohrožuje demokratické principy a ekonomiku. Nejsou reflektovány potřeby společnosti, ale potřeby několika jedinců.

Korupce jako taková se změřit nedá, její prostředí však ano. Hodnotou je „index vnímání korupce“ (CPI- corruption perception index). Roli hraje v podstatě průzkum mínění veřejnosti. Tento index sestavuje mezinárodní organizace Transparency International spolu s Göttingenskou univerzitou. Jde o stupnici, která vyjadřuje jak vnímají korupci, zejména ve veřejné správě, podnikatelé a veřejnost. Index CPI 10 dosáhne nejdůvěryhodnější veřejná správa, resp. země, index 0 dosáhne naopak ta, o které lze říci, že je „rájem pro korupci“.

Krátkým pohledem do historie, na souvislost společnosti a korupce, zjistíme, že korupce jako taková ke své existenci potřebuje vhodné podmínky ve společnosti, ne jen v systému jako takovém. Má svoje stabilní prvky (normy, teorie označované jako korupční kultura), má i své flexibilní prvky (bezprostředně aktuální nálada společnosti, s přihlédnutím k aktuálním situacím/ skandálům); podle jejich vzájemného ovlivňování pak sama existuje. Při přijetí faktu, že je korupce „veřejným tajemstvím“, vzniká další nebezpečná představa, a sice ta, že korupce je nepostihnutelná, nepostradatelná, ba dokonce, že bez ní nic nefunguje. Zároveň je tím vysílán signál, že pro ni existují právě vhodné podmínky, čímž je

defacto ještě posilována- což dozajista ovlivňuje pohled a myšlení lidí. Zde vstupuje Thomasův teorém⁵⁹.

Je faktem, že korupce podkopává jak demokratický systém, tak jeho tržní fungování. Proti tomu se snaží bojovat jak národy samotné, tak i nadnárodní celky, příkladem budiž například Evropská Unie. Ta dokonce boj s korupcí stanovuje jako jednu z podmínek členství.

Na jednání Rady Evropy v roce 1993 byla přijata tzv. „Kodaňská kritéria“⁶⁰, která stanovují podmínky ke splnění před vstupem. Jedná se o:

- institucionální stabilitu zaručující demokracii, právní stát, lidská práva, respektování a ochranu menšin
- fungující tržní hospodářství a schopnost vypořádat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v rámci EU
- schopnost přijmout závazky spojené s členstvím včetně schopnosti efektivně provádět pravidla, normy a politiky, které tvoří soubor právních předpisů EU („acquis“) a dodržování cílů politické, hospodářské a měnové unie

59 „Jestliže je určitá situace lidmi definována jako reálná, stává se reálnou ve svých důsledcích.“
William Isaac Thomas

60 Přístupová kritéria: Kodaňská kritéria [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen

5. Konflikty

Konflikt. Pojem, který je součástí každodenního lidského života. Je to stav kterému se téměř nelze vyhnout. Způsobuje ho rozdílná lidská povaha, rozdílné názory, rozdílné zpracování dostupných informací.

Konflikt nás může zasáhnout na mnoha rozdílných úrovních. Od toho v rodině, v zaměstnání, přes společenský, až po mezinárodní, resp. kontinentální. Je vnímán jako „střet něčeho s něčím“⁶¹. Konflikt v rodině může začít rozdílnými názory na aktuální problém mezi partnery, manžely, jejich odlišným pohledem na něj v širším pohledu; kdy vliv má i nedostatečná komunikace. To se však týká nejenom právě partnerů, manželů, ale právě jak užší, tak širší rodiny. Dozajista lze tyto konflikty vnímat i jako pouhopouhá nedorozumění, zvláště když se na jedné straně sporu nachází např. dítě; zde je třeba brát v úvahu právě okolnosti za kterých spor vedeme. Neméně časté, snad dokonce možná častější, mohou být a jsou konflikty na pracovišti. V tomto případě zde může být, a právě bývá, ovlivněna výkonnost jak zaměstnance, resp. zaměstnanců, tak ve výsledku i celé skupiny, podniku. Příčin může být mnoho, od určité osobní antipatie, přes nevhodně zvolenou strategii dosažení cíle, příliš ambiciózně stanovený cíl úsilí, až ke špatnému vedení.

Konflikt se však týká nejen skupin lidí spojených zaměstnáním, ale i těch spojených společným zájmem, společným smýšlením. Na poli politické soutěže tak můžeme vnímat souboj politických uskupení; je to souboj politických uskupení mezi sebou mj. právě o voliče, jejich podporu, z kterých je pak čerpána „síla“.

A právě od politické soutěže, resp. vyjádření prostého lidu v této politické soutěži, vzniká politické vedení země. I ono samo musí projít nepřeborným množstvím jak vnitřních tak vnějších nedorozumění, možná konfliktů, jak s přímými oponenty, tak uvnitř samo sebe. Nejčastějším příkladem jsou konflikty mezi několika politickými stranami, které se mají dohodnout, najít společnou shodu tak, aby mohli vést zemi co nejlépe svým volebním proklamacím. Vše je otázkou ochoty a vůle k dohodě, otázkou možností, otázkou případných ústupků.

61 PLAMÍNEK, Jiří. Konflikty a vyjednávání: umění vyjednat aniž by někdo prohrál, s.14, 2., akt. vyd. Praha: Grada 2009, ISBN 978-90-247-2944-2

Konflikty jsou však součástí nejen života „uvnitř“ státu, ale bezesporu zasahují i navenek. Spory mezi státy jsou nedílnou součástí života taktéž, odehrávají se však na „vyšší“ úrovni“. Mohou se odehrávat lokálně zasazené, mohou se odehrávat s kontinentálním přesahem. Pokud mluvíme o konfliktech s přesahem, narazíme na otázku, zda-li je tento přesah „viditelný“ navenek, nebo zda-li je to jakýsi „tichý“ zásah. Z pohledu dnešního světa, závislého na globalizaci, zejména ale obchodu, je tak každý konflikt potencionálním problémem zasahujícím nikoliv jen a pouze dva státy, popř. jeden kontinent, ale zasahujícím větší počet států, kontinentů; to právě skrze vzájemnou propojenost.

Nejen na pozadí aktuálního dění můžeme světové konflikty rozdělit i na tzv. „horké“ a na tzv. „studené“⁶². Co se skrývá za pojmem „horké“ konflikty? Horké konflikty jsou projevené navenek. Aktivním, otevřeným jednáním dávají strany najevo svoji neshodu. Čím déle tyto konflikty trvají, tím větší krize, resp. tím složitější je dosažení jejich shody. Studené konflikty jsou navenek skryté, nedochází k otevřenému střetu, zato je zde přítomný rozkol komunikace, narůstající frustrace z jednání druhé strany. Problémy existují, stupňují se, ale nejsou komunikovány. Napětí roste pomalejším tempem, ale v důsledku jsou zásadně ničivější, než od začátku navenek projevované („horké“) konflikty⁶³.

Mezi konflikty moderní doby, alespoň při pohledu na 20. té a 21. té století, patří bezesporu i 1. světová válka, stejně tak jako 2. světová válka. V této práci však dotčeny nebudou. Právě proto, že se jednalo o tak velké konflikty, se „světovým“ významem resp. dopadem, by nástin jejich významných okamžiků, stejně tak události, které vedly k jejich vzniku jakožto nástin události, ke kterým vedly ony sami, přesáhl možnosti nejen autora, ale i práce samotné.

1. světová válka, tzv. „válka za ukončení všech válek“, působila jako šokový element, který v člověku, lidské bytosti dokázal objevit něco zároveň divokého, zároveň primitivního. Válka, v které se v neskutečném množství mrhalo lidskými životy v zákopech; která zasáhla osudy nejenom nasazených vojáků, ale i jejich blízkých. Válka, která proměnila lidskou společnost, a ve svém důsledku vedla k té válce následující. K té 2. světové.

62 BASU, Andreas, FAUS, Liane, Umění úspěšné komunikace: jak správně naslouchat, řešit konflikty a mluvit s druhými lidmi, s.20, Praha: Grada 2013, ISBN 978-80-247-5032-3

63 Steiger, Thomas, LIPPMANN Eric, Psychologie pro manažery: jak ovládnout umění vést, s.288, Brno: BizBooks 2012, ISBN 978-80-265-0006-3

2. světová válka nebyla o nic méně ničivější. Naplno se projevila modernější technika, boje probíhaly na dvou frontách vzdálených od sebe „půl světa“. Celkově se na ní podílelo kolem 70ti zemí, přes 100 milionů vojáků. Způsobené škody šly k 5ti biliónům dolarů. Ze 2. světové války vyšly dva rivalové, bývalí spojenci. Spojené státy americké a Sovětský svaz, dvě supervelmoci, jejichž soupeření v následujících několika desítkách let přinese konflikty další.

Jedním ze zásadnějších důsledků 2. světové války byl i vznik Organizace Spojených Národů, v dubnu 1945 v San Francisku. Vznik Charty OSN, chránící lidská a občanská práva, rovnost lidu a národů. Vznik Rady bezpečnosti, jejíž stálými členy byly vítězné mocnosti 2. světové války- Spojené státy, Spojené království, Francie, Sovětský svaz, Čína.

5.1) „Studená válka“

S koncem 2. světové války se svět posunul do poněkud jiné války, a sice té „studené“. Ta se odehrávala mezi supervelmocemi, Spojenými Státy Americkými a Sovětským Svazem. Byť byl ze strany Spojených států a Velké Británie při jednáních o poválečném uspořádání v Evropě obětován jejich vliv v části střední, ale zejména v celé východní Evropě právě ve prospěch dobrých vztahů se Sovětským svazem, byl prezident Truman již ve druhém roce po konci války toto rozhodnutí revidovat. Bylo nutné chránit hranice svobodných států, které jsou pod útokem a odolávají vlivu Sovětského svazu, či s ním nějakým způsobem bojují. Tento přístup vydržel Spojeným státům a jejich spojencům téměř až do doby rozpadu Sovětského svazu, byť za tuto svoji aktivitu v některých konfliktech platili vysokou cenu.

O určitý silnější postup se počátkem 80.let minulého století pokusil Ronald Reagan, kdy se snažil sovětskou rozpínavost zmírňovat, ba ji tlačit zpět. O něco později se dostal do čela Sovětského svazu Michail Sergejevič Gorbačov, který po zhodnocení stavu sovětského státu, po zhodnocení přístupu právě Reagana, resp. jeho tvrdou vůlí k jednání, přijal roli, ve které měl hrát spíše než protivníka, tak partnera západu⁶⁴.

64 SUCHÝ, Petr, Reagan a říše zla. Vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989, CDK, Brno, 2004 ISBN 80-7325-046-2

V průběhu studené války docházelo ve sporných oblastech nejen k lokálních konfliktům, ale i např. převratům. V těchto konfliktech se obě světové supervelmoci angažovaly různými způsoby, od poskytování strategicky důležitých informací, dodávky zbraní, až po přímou vojenskou účast. V těchto konfliktech však bylo dodržováno pravidlo zapojení, kdy navenek svoji podporu, větší či menší, vyjádřila jen jedna supervelmoc.

Právě ve válce v Korei byla severokorejská strana podporována Sovětským svazem; do vzdušných bojů byly zapojeni právě jeho piloti, i když za velmi přísných (omezujících) podmínek. Protiváhu se této podpoře snažily vytvořit Spojené státy americké a jejich partneři.

O něco později, ve válce vietnamské, se opět supervelmoci potkaly.

Co ale opravdu vedlo ke studené válce, byla to vůbec jedna jediná událost, nebo to byla série na sebe navazujících událostí? Studená válka byla soupeřením dvou supervelmocí, jenže kdy se ze Sovětského svazu stala supervelmoc? V průběhu, resp. s koncem právě 2. světové války. Před ní, skoro až do konce 30. let neměl Sovětská svaz tak velkou vojenskou moc; sám byl uvnitř oslabován následky bolševické revoluce z roku 1917. Dokonce spolupracoval právě s Německem, svým budoucím soupeřem, a to včetně vojenských technologií výměnou za obiloviny a paliva.

Právě opět 2. světová válka ukázala ekonomickou sílu těchto dvou politických systémů. Průmyslové síle Spojných států se ta v Sovětském svazu nemohla rovnat. Však právě v rámci válečné pomoci ze strany západních spojenců se sovětům dostávalo nejen válečného materiálu, ale i technologie.

Sovětský svaz tak z 2. světové války, právě i díky podpoře západních spojenců během ní, vyšel jako významná vojenská mocnost v Evropě. Spojené státy se však staly nejsilnější mocností ve Světě.

Sovětský svaz v čele s Josifem Vissarionovičem Stalinem si na konci 2. světové války podržel svoji ideologii marxisticko-leninské expanze, s cílem světové revoluce, zničení západní kultury, zavedení totalitního vedení místo ní. Ta západní kultura, v čele se Spojenými státy, se však bránila. Byť Sovětský svaz měl ke své podpoře satelitní státy, kterým byla mimo jiných i Československá republika, hlavní střet se odvíjel mezi ním a Spojenými státy. Jednalo se o střet

nejen kultur, vnímání světa, politického režimu, ale i o střet hospodářského systému. Zásadnější vliv v tomto konfliktu měl ale jaderný potenciál armád obou zemí. Někteří odborníci dodnes soudí, že právě držení jaderných zbraní oběma mocnostmi, jakýsi „šachový pat“, bylo tou okolností, kterou obě vnímaly jako cestu ke konečnému řešení, zkáze. K překročení této hranice sice několikrát málem došlo, jmenujme „Kubánskou raketovou krizi“ z těch, o kterých světová veřejnost ví, mezi těmi stovkami dalších krizí, o kterých možná nevíme, nicméně pokaždé stál při světu pověstný „anděl strážný“.

5.2) Válka v Korei

Na počátku 50. tých let 20. století proběhlo „horké“ období války v Korei, kdy se proti sobě postavili Jižní Korea, podporovaná západními mocnostmi pod vedením OSN, resp. Spojených států, a Korejská lidově demokratická republika, podporována Sovětským svazem a Čínskou lidovou republikou.

Vraťme se ale kousek do minulosti. V roce 1945 kapitulovaly japonské jednotky na území Francouzské Indočíny. O osudu Koree se ale vedla diskuse ještě předtím. V únoru 1945 během Jaltské konference došli účastníci k souhlasu, že území Koree bude pod mezinárodní správou Číny, Velké Británie, Spojených Států, Sovětského svazu, která ho má dovést k demokratickému režimu, který si zvolí vlastní vládu.

Proč zrovna tento postup? Od roku 1910 totiž byla Korea jakýmsi protektorátem Japonska⁶⁵. Další jednání, z prosince 1945 v Moskvě, „konference ministrů zahraničních věcí“ dohodlo vytvoření „americko-sovětské“ komise, která prozatímně povede Koreu a připraví volby do prozatímní vlády. Samotný fakt o spravování Koreje cizími mocnostmi, spolu s nepodařenými volbami vyvolal mnoho negativních ohlasů. V tuto chvíli však západní spojenci museli směřovat svoji plnou pozornost zejména na obnovu poválečné Evropy⁶⁶, větší prostor pro zákulisní jednání tak dostala Moskva, a následně i Mao Ce-Tung. Však již v roce 1943 na konferenci v Káhiře samotný Josif Stalin prohlásil: „*Zdá se, že Korea může nabídnout lákavou příležitost k posílení ohromných ekonomických*

65 NÁLEVKA, Vladimír, Stalinova hra o Zemi jitřní svěžesti, korejská válka 1950-1953, Praha: Epocha 2009 Polozapomenuté války, ISBN 978-80-87027-93-6, s.21

66 CHO, Myung Hyun, Korea and the Major Powers. An analysis of power Structures in East Asia, Seoul 1989, s.28

*prostředků Sovětského svazu na Dálném východě... Sovětská okupace Koree by vytvořila zcela novou strategickou situaci na Dálném východě a její dopady v Číně a Japonsku by mohly být dalekosáhlé.*⁶⁷. Snad právě proto Josif Stalin dodržel dohodu se Spojenými státy a Rudá armáda 8. srpna 1945 vstoupila do války s Japonskem, přičemž velmi rychle postupovala po korejském území. Stalo se tak pouhých 6 dní před Japonskou kapitulací. 8. září vstoupily do Inčchonu americké jednotky, o den později pak do hlavního města Soulu. Bylo nezbytné, aby se vytvořila hranice doteku, později stanovená na 38. rovnoběžku. Ignorovala ovšem fakt, že sever byl průmyslový, kdežto jih zemědělský⁶⁸. Sever korejského poloostrova obsadil gen. Čist'jakov silami Rudé armády a následně 8. února 1946 zadal vytvoření národního shromáždění složeného z navrátilivších se Korejců. Mezi nimi byl i Kim Ir-sen⁶⁹, jako důstojník Rudé armády. Jeho budoucí role měla však teprve přijít⁷⁰. Prozatímním řídicím orgánem byla Komise pro přípravu nezávislosti, a to jak pro severní, tak pro jižní část Koree.

V tuto chvíli však Američané zbystrili. Měli strach z nahrazení japonských úředníků těmi korejskými. Tento přístup však vyhrotil už tak napjatou situaci. Však i samotná Komise pro přípravu nezávislosti měla japonskou stopu.

Ustavená okupační správa, pro sever pod velením gen. Romaněnka, pro jih pod velením gen. Arnolda⁷¹, však čelila odporu na který Američané museli reagovat.

K návrhům na moskevské Radě ministrů předložené americkým státním tajemníkem J. F. Byrnesem však reagoval V. M. Molotov odmítavě. Jeho prostřednictvím Sovětský svaz trval na současném uspořádání „okupačních“ zón. Nejen proto, že jakési „zdržování“ pro něj bylo výhodné, neboť mu dávalo čas pokládat základy komunistického zřízení. Mezi aktéry patřil právě i Kim Ir-sen. Spojené státy v tu dobu byly zainteresovány v Evropě, mj. prostřednictvím Marshallova plánu, proto řešení korejské otázky nechaly na poměrně nové

67 STUECK, William Whitney, *The Korean War, An International History*, Princetown 1995, ISBN 978-06-91037-67-7, s.17

68 SANDLER, Stanley, *The Korean War, An interpretative history*, Routledge 1999, s.22 ISBN 978-1857285499

69 KAUFMAN, Burton Ira, *The Korean Conflict*, Westport 1999, s.90 ISBN 9786610913770

70 GONCHAROV, Sergei N., LEWIS, John W., LITAI, Xue, *Uncertain partners; Stalin, Malo, and the Korean War*, Standford, Calif.: Standford University Press, 1993, s.132

71 NÁLEVKA, Vladimír, *Stalinova hra o Zemi jitřní svěžesti, korejská válka 1950-1953*, Praha: Epocha 2009 Polozapomenuté války, ISBN 978-80-87027-93-6, s.23

Organizaci spojených národů⁷². Zároveň započaly stahování se z poloostrova, včetně veškeré techniky, kdy koncem června 1949 Koreu opustily.

I přes protesty Moskvy Valné shromáždění OSN ustanovilo „Dočasnou komisi OSN pro Koreu“ (zástupci Austrálie, Kanady, Čankajškovi Číny, Filipín, Francie, Indie, Salvadoru, Sýrie, Ukrajinské SSR), která zahájila svoji činnost 8. ledna 1948. Právě tato Dočasná komise doporučila mocnostem stažení jejich sil, a tak sovětské síly ponechaly na místě jen menší počet poradců určených pro výstavbu severokorejské armády.

Dočasná komise se dostala do problémů při organizování voleb, kdy jí nebylo umožněno vstoupit na sever za 38. rovnoběžku. Volby se nakonec konaly jen na jih od této rovnoběžky. Do čela byl dosazen Li Syn-man a k 15. srpnu 1948 oficiálně vznikla Korejská republika. Zároveň se stala dalším státem OSN. Na tuto situaci nemohl Sovětský svaz nereagovat, a tak 9. září 1948 byla vyhlášena Korejská lidově demokratická republika, do jejíhož čela byl dosazen právě, dříve zmiňovaný, Kim Ir-sen. Politickým systémem byl ten převzatý ze Sovětského svazu, model socialistického státu. Avšak, Josif Stalin si podržel vysoký vliv, uplatňovaný skrze poměrně vysoký počet sovětských poradců.

Stojí za zmínku, že 19. října 1948 uznala formálně Československá republika vládu Korejské lidově demokratické republiky. Učinila tak jako první vazalský stát Sovětského svazu.

Vznikl tak problém existence dvou vlád, kdy každá považovala samu sebe za tu legitimní a odmítala tu druhou.

Proběhlo několik dalších pokusů o uspořádání voleb a sjednocení obou „táborů“, avšak bezvýsledně. Situaci napětí opět nepomohl pohled Spojených států, kdy v té době vytyčily svoji obrannou strategii, ovšem bez korejského poloostrova. Perimetr procházel Aleutami, Japonskem, Okinawou, Filipínami. Tím defacto Spojené státy deklarovaly svůj nezájem o korejský poloostrov. To však s sebou neslo následky. Ty měly kořeny ještě ve 2. světové válce.

Vraťme se tedy v čase. Občanská válka v Číně, mezi Čankajškovými nacionalisty a komunisty pod vedením Mao Ce-tunga, pokračovala i po skončení 2. světové války. Jaltská konference definovala, jak může Stalin, po dohodě se

72 STUECK William Whitney, The Korean War: An International history, Princetown university Press 1995, ISBN 9780691037677, s.25

Spojenými státy, manipulovat s jednotkami Rudé armády na území Číny. V tu chvíli se Mao Ce-tung domníval, že mu Stalin přišel pomoci, jenže ten navázal styky i s Čankajškem⁷³.

V Londýně konaná konference o budoucnosti Dálného východu, za účasti zástupců Sovětského svazu, Spojených států, Velké Británie, Francie, Číny, jednala o budoucích sférách vlivu. Spojené státy poměrně razantně daly na vědomí, že území Japonska si nárokují pod svojí správou. Právě razance této informace a obavy o budoucí stav regionu vedly Sovětský svaz k přetrhání vazeb na Čankajška a naopak k upevnění těch vazeb s Čínou. Toto Stalinovo chování neuniklo pozornosti a tak se před Vánoci 1945 sešli v Moskvě ministři zahraničních věcí Sovětského svazu a Spojených států, aby projednali události v Číně. Bylo dohodnuto stažení sovětských vojsk z Madžuska. Když v roce 1946 opustila sovětská vojska Čínu, svoji šanci vycítili Čankajškoví nacionalisté a zaútočili.

Prezident Truman si nepřál, aby byly Spojené státy zataženy do dalšího konfliktu, a tak poskytoval nacionalistům jen materiální a částečně ekonomickou pomoc. Stalin otevřeně podporoval Čínskou Lidovou osvobozenou armádu a vyrovnával tak americkou pomoc protistraně. Tento konflikt se odehrával na přelomu let 1946 a 1947. Na počátku roku 1947 se nacionalistům podařil určitý postup, avšak vzápětí byl likvidován tak, až bylo vyčištěno celé Madžusko. 31. ledna 1949 padl Peking, komunisté se dostali na celé území severozápadní a střední Číny. V září téhož roku se v Pekingu konalo Lidové politické shromáždění, které zákonem přijalo vznik nové ústřední vlády v čele s Mao Ce-tungem.

14. února 1950 podepsal sovětský ministr zahraničí J. A. Vyšinskij a předseda čínské vlády Čou En-laj „smlouvu o přátelství a pomoci“, formálně zaměřenou proti případné obnově japonského militarismu. Došlo tak k definitivnímu poražení Čankajškových nacionalistů, kteří uprchli na Taiwan. To však narušovalo plány Spojeným státům, které Taiwan chtěly do svého vlivu kvůli jeho strategické geografické poloze⁷⁴, zejména pak kvůli možnosti pokrýt ze zde umístěných letišť vzdušný prostor Asie.

Ale zpět přímo na korejský poloostrov.

73 CHEN, Jian, *New Cold War History. Mao's China and the Cold War*, Chapel Hill 2001, s.28
ISBN 9780807849323

74 PAINTER, David S., *The Cold War, An International History*, Routledge: London 1999, ISBN 9780415153164 s.5

25. června 1950 překročila vojska severní Koree hranice 38. rovnoběžky. Bylo to odhadem 10 tisíc mužů s tanky T-34/85. Nebyl to útok plnou silou, snaha o utajení byla velká, byť indicie byly patrné, a Američané a jižní Korejci si jich všimli. Severní Korea měla drtivou převahu pozemní techniky a pěchoty⁷⁵. Naopak, síly Jižní Koree nedisponovaly těžkými zbraněmi a letectvem- zde se projevila nedůvěra Američanů vůči Ly Syn-manovi a jeho vládě. 28. června 1950 severokorejská armáda zaútočila na Soul. Její převaha byla tak velká, že ztráty armády jižní Koree šly až k polovině vojáků. Tato situace zapříčinila postup útočnicků až k přístavu Pusan. Při útoku na něj 15. září 1950 se však dostali do střetu s jednotkami OSN. Tento pátek se tak stal v určitém smyslu zlomovým.

Den po útoku, 26. června 1950, se podařilo americkému státnímu tajemníkovi Deanu Achesnovi⁷⁶ prosadit v Radě bezpečnosti OSN návrh, týkající se nasazení leteckých a námořních sil Spojených států k ochraně jižní Koree, resp. k vytlačení severokorejské armády zpátky k 38. rovnoběžce. Vydaná rezoluce se přímo týkala této agrese. 30. června pak toto nasazení amerických jednotek posvětil prezident Truman.

Již 15. září 1950 se americká námořní pěchota vylodila u přístavu Inčchon. Den poté přešly do protiútoků i jednotky na pusanském perimetru. 28. září byla získána kontrola nad hlavním městem Soulem. Rada bezpečnosti OSN se v mezidobí zabývala otázkou případného postupu „za“ 38. rovnoběžku, prezident Truman přesto vydává rozkaz⁷⁷ : „... *jste oprávněn vést vojenské operace ... severně od 38. rovnoběžky v Korei za předpokladu, že v době takových operací nevstoupí do Severní Koree větší sovětské nebo čínské jednotky, neučiní prohlášení o zamýšleném vstupu ani vojensky neohrozí naše operace v severní Korei*“. Dlužno dodat, že k překročení 38. rovnoběžky došlo, a to se svolením OSN.

Není třeba zastírat, že Spojené státy měly v Organizaci Spojených Národů poměrně značný vliv. Od ledna 1950 zde navíc absentoval zástupce Sovětského svazu, což jistě věci usnadnilo. Určitým pohledem se ale Sovětský svaz mohl dopustit osudové chyby. K tomuto je zajímavé dostupné vysvětlení Josifa Stalina

75 GONCHAROV, Sergei N., LEWIS, John W., LITAI, Xue, Uncertain partners; Stalin, Malo, and the Korean War, Standford, Calif.: Standford University Press, 1993, s.147

76 Dean Acheson: Biographies of the Secretaries of State: [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://history.state.gov/departmenthistory/people/acheson-dean-gooderham>

77 NÁLEVKKA, Vladimír, Stalinova hra o Zemi jitřní svěžesti, korejská válka 1950-1953, Praha: Epocha 2009 Polozapomenuté války, ISBN 978-80-87027-93-6, s.55-56

Klementu Gottwaldovi na jeho kritiku. „*Odešli jsme z Rady bezpečnosti ze 4 důvodů: za první se záměrem demonstrovat solidaritu Sovětského svazu s novou Čínou. Za druhé s cílem zdůraznit hloupou a idiotskou politiku USA, která uznává jako představitele Číny v Radě bezpečnosti kuomintangského strašáka ... A konečně za čtvrté odhalit pravou tvář americké vlády. Po našem odchodu z Rady bezpečnosti se Amerika zapletla do vojenské intervence v Korei, kde teď ztrácí svoji vojenskou prestiž ... pozornost spojených států je dnes upřena na Dálný východ místo na Evropu ... poté co se vyčerpá v boji s Čínou, nebude moci v nejbližší době vést třetí světovou válku ... což zajistí potřebný čas pro upevnění socialismu v Evropě.*“⁷⁸

Problémem Koree se zabírala i Indie, jejíž ministerský předseda Džaváharlál Nehru vyvinul úsilí o mírové řešení. Proti jeho návrhu se však postavil prezident Truman.

Spojené státy se během korejského konfliktu obávaly postoje Číny. V New Yorku se uskutečnily rozhovory pokrývající čínské zájmy v severní Korei. K dohodě však nedošlo a Čína zůstala aktivním účastníkem války.

V tu dobu, právě pro její postoje, neměla Rada bezpečnosti zájem, aby se Čína stala novým členem. Organizace Spojených Národů však chtěla znát čínské ambice v této oblasti.

V listopadu 1950 zahájila Čína útok. Proti tomu se okamžitě postavilo několik zemí OSN vedených Indií. Problémem se zabývala i OSN, přišla s návrhem podmínek, za kterých by mohlo dojít k zastavení bojů. Mao Ce-tung však tyto návrhy odmítal, trval na všeobecném zatlačení amerických jednotek. Změnit názor ho přinutila až výhrůžka amerického prezidenta Eisenhowera, že začne uvažovat o nasazení jaderných zbraní na čínském území.

Zlomovým okamžikem se v korejském konfliktu stal 5. březen 1953. Ten den zemřel Josif Vissarionovič Stalin. O něco málo více než měsíc předtím se stal americkým prezidentem, po Harrym Trumanovi, Dwight David Eisenhower. Znamenalo to ze strany Sovětského svazu zásadní změnu postoje. Nejen Vjačeslav Molotov, Andrej Vyšinskij a Lavrentij Pavlovič Berija na Stalinově pohřbu, zejména ale Georgij Maximilianovič Malenkov, jenž vystřídal Stalina, dal svým projevem 15. března najevo změnu v sovětském uvažování.

78 NÁLEVKA, Vladimír, Stalinova hra o Zemi jitřní svěžesti, korejská válka 1950-1953, s.44-45

Právě sovětský diplomat při Radě bezpečnosti OSN Jakov Malik navrhl již 23. června 1951 ukončení konfliktu na Korejském poloostrově. Mírové rozhovory, započaté 10. července 1951, však trvaly 2 roky. Došlo ke 158 jednáním. Až 27. července 1953 došlo k podepsání dohody o příměří.

Korejská válka skončila. Nepodařilo se jí ukončit vítězstvím jedné strany, skončila patem. Spojené státy předvedly svoji snahu o zadržování komunismu i za cenu vojenského řešení, Sovětský svaz však nevyšel jako poražený.

5.3) Válka ve Vietnamu

Jedna z nejdůležitějších součástí mozaiky světové politiky z doby mezi koncem 2. světové války a pádem sovětského impéria. Konflikt zasahující jihovýchodní Asii z let 1956-1975, do určité míry navazující na předcházející Korejskou válku.

Konflikt, který byl svým způsobem zlomový a to hned v několika ohledech. Významných ohledech.

Turbulentní období šedesátých let si nejen na politické scéně prožívala jedna z velmocí, Spojené státy americké. Napětí vyvolané probíhající „studenou válkou“ mezi velmocemi značně ovlivňovalo nejen Ameriku, ale i tehdejší Sovětský svaz, a s nimi svým způsobem celý okolní svět. Události vylodění v zátocě „sviní“ z dubna 1961, stavba „berlínské zdi“ v srpnu 1961, „karibská krize“ z října 1962, byly pro tehdejší dobu klíčové.

Zejména ta poslední, která znamenala instalaci jaderných raket na Kubě, v „měkkém podbřišku“ Spojených států, mohla snadno vyústit k další, tentokrát bezpochyby právě jaderný konflikt. Kuba, spojenec Sovětského svazu, sehrála významnou roli právě pro svoji polohu, blízkost amerického pobřeží, ale i pro politické zřízení. Nelze nezmínit hospodářskou a vojenskou závislost právě na sovětské pomoci. Nelze nezmínit ani osobu revolucionáře, Fidela Castra, charismatického kubánského vůdce, který dokázal ovládnout situaci a převzal moc. Právě v Castrovi našel Nikita Sergejevič Chruščov, tehdejší 1. tajemník Komunistické strany Sovětského svazu spojence, který mu umožnil instalaci raket R-12, prezentovanou jako odpověď na rozmístění amerických raket Jupiter a Thor

v Turecku a Itálii. Šlo o tajnou akci, která se provalila díky leteckému průzkumu tehdejšího „temného orla- U2“⁷⁹.

Všechny tyto události zvyšovaly napětí, svět se posouval k bodu zlomu. Tímto bodem zlomu se, alespoň pro tehdejší chvíli, měla stát právě Vietnamská válka. Byť se jednalo o konflikt navazující na ten z Francouzské Indočíny a de facto se jednalo o válku občanskou, svým rozsahem přerostla ve válku mezi Západním světem a tím komunistickým⁸⁰.

I když prvopočátek tohoto konfliktu lze hledat roku 1946 ve snahách Francouzů udržet si své koloniální državy. Jednalo se vedle bojů i o diplomacii. Postupem času slábnoucí nadvláda Francie padla spolu s táborem Dien Bien Phu⁸¹ v květnu 1954. Následně se Indočína rozdělila na Kambodžu, Laos a Vietnam⁸². Vietnam se navíc rozdělil na ten „severní“ pod vedením Ho Či Mina a „jižní“ pod vedením císaře Bao Daiema. Zatímco „severní“ Vietnam, s Viet Minhem v čele, byl uznán za legitimní vládu Vietnamské demokratické republiky ze strany Sovětského svazu a Čínské lidové republiky, „jižní“ Vietnam procházel bouřlivým nestabilním obdobím, které vedlo k moci generála Duonga Von Minhova. To vedlo Spojené státy, jejichž političtí poradci v oblasti byli z tohoto vývoje bezradní, k přehodnocení strategie setrvání v oblasti. Jednalo se o, samozřejmě, ekonomické zájmy, ale o nic méně o ty mocenské. Rozmach komunismu pod vedením Ho Či Mina by dozajista vedl k úbytku vlivu, ztrátě přístupu k nerostným surovinám; nejenom z pohledu aktuálního, ale i z pohledu dlouhodobého, resp. z pohledu narůstající moci nepřátelského režimu- komunismu. Následkem by bylo zpřetrhání veškerých vazeb.

Spojené státy tehdy stály před rozhodnutím, zda-li upřednostnit „použití“ principu francouzského kolonialismu, a nebo „strpět“ šíření komunismu. Jejich nerozhodnost vedla k podpoře jihovietnamského premiéra Ngo-dinh-Diema v jeho odmítnutí demokratických voleb, v obavě z vítězství komunistů. Tento přístup potvrdil tehdejší prezident Spojených států D. D. Eisenhower. To vedlo k

79 PEEBLES, Curtis. Temní orli: historie tajných programů amerického letectva. Brno: Books, 1999. Jota – Military. ISBN 80-7242-064-x

80 KOHN George C., Velká encyklopedie válek: průvodce válečnými konflikty od starověku až po dnešek, Brno: Jota- Military, 1997. ISBN 80-7217-010-4

81 Battle of Dien Bien Phu: Decisive Vietnamese military victory that brought an end to French colonial rule in Vietnam [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.history.com/topics/france/battle-of-dien-bien-phu>

82 LÍTERA Bohuslav. Ženevská konference o ukončení války a obnovení míru v Indočíně v roce 1954; Slovanský přehled. Praha: Academia 64 č.1, (1978) s.40-58

ignorování ženevské dohody a přímému uplatnění mocenských zájmů. Toto rozhodnutí vedlo až k občanské válce, podporované Viet Minhem. Odehrával se tak konflikt s významem nejen pro jižní Vietnam, ale i pro Spojené státy, které stupňovaly svoji podporu ARVN⁸³. Spojené státy poskytovaly zbraně a vojenský materiál a přímou pomoc armádním jednotkám, a to skrze instruktory⁸⁴.

Jako záminka pro plné nasazení amerických vojenských jednotek posloužil incident v Tonkinském zálivu⁸⁵. Americký torpédoborec USS Maddox (7. flotila)⁸⁶ plnil v Tonkinském zálivu speciální radiolokační misi v rámci „DeSoto“ patrol. Mimo ní torpédoborec konal dohled nad dodržováním volné plavby v mezinárodních vodách. Po předchozích potyčkách došlo ke skutečnému boji 2. srpna 1965, kdy byl USS Maddox⁸⁷ napaden rychlými čluny P-4 a jejich torpédy. Maddox požádal o leteckou podporu letadlovou loď USS Ticonderoga, jejíž stroje F-8E Crusader torpédové čluny potopily. Od té chvíle už se jednalo o vojenský konflikt mezi Severním Vietnamem a Spojenými státy, neboť o pokračování „občanské války“ prostřednictvím vlastních sil jižního Vietnamu, byť za podpory, se nedalo nadále hovořit.

Bezprostřední reakcí však nebyly další bojové akce, nýbrž akce politické. Na půdě Kongresu USA byla 7. srpna 1964 schválena rezoluce 88-408 „o Tonkinském zálivu“, která dávala prezidentu Johnsonovi značné možnosti týkající se války ve Vietnamu.

Až 7. března 1965 se jednotky americké námořní pěchoty, za přítomnosti televizních kamer, vylodily v Da Nangu⁸⁸. Konflikt tak přerostl v mezinárodní, na straně Američanů se zapojilo dalších 40 států.

Zásadně se tak změnil poměr sil. NVA a Vietcong, i za podpory Sovětského svazu a Čínské lidové republiky, se nemohli rovnat americkému nasazení. Bombardovací ofenzíva „Rolling Thunder“, principy rychlé aero-

83 ARVN: Building Up the ARVN [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,837161,00.html>

84 McNAMARA R., VAN De MARK B., In retrospect: The tragedy and Lessons of Vietnam, New York 1995, s.21

85 HANYOK J. „Skunks, Bugies, Silent Hunt and the Flying Fish. The Gulf of Tonkin Mystery 2-4 August 1964, in Cryptographic Quarterly, 2000/2001, Dostupné z <https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB132/relea00012.pdf> nsa.gov/portals/75/documents/news-features/decclassified-documents/gulf-of-tonkin/articles/release-1/re1_skunks_bogies.pdf

86 Pentagon papers, Gravel Edition, Volume III., s.182-183

87 USS Maddox III: DD-731 [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/m/maddox-iii.html>

88 Pentagon papers, Gravel Edition, Volume III., s.278

mobilitní (vrtulníkové) války, vzdušná nadvláda byly aspekty, ke kterým severovietnamci neměli odpovídající protiváhu. Jistým pokusem o změnu sil na bojišti bylo provedení ofenzivy „Tet“.

Ofenziva, zahájená 30. ledna 1968, měla Američany a jejich spojence zaskočit, její provedení se krylo s vietnamským Novým rokem. Určitou výhodu mělo představovat i infiltrování bojovníků vietcongu do každého většího města jihu. Určitý symbol představuje město Hue, jehož historickou citadelu vietcong použil jako obrannou baštu. Hue se také stalo jediným městem, ve kterém bylo možné vzdorovat americké převaze- útočníci doufali, že pro jeho historickou hodnotu nebude použito letectvo; avšak bylo.

V čem však tato ofenziva byla úspěšná? Již od vylovení v Da Nang, pokrýval tuto válku tisk, ve velkém měřítku se zde vyskytovaly televizní kamery. A právě televizní kamery předznamenalý konec vietnamské války. Jejich prostřednictvím se americké veřejnosti doma dostával obrazový materiál, zachycující nejtvrďší boje. Právě veřejné mínění ovlivnilo pozici prezidenta Johnsona, resp. jeho administrativy, udržovat válku ve Vietnamu. Z televizních zpráv bylo jasně zřejmé, že brzké vítězství není možné. Veřejnost volala po ukončení. Následkem právě tohoto tlaku Johnson začal omezovat počet amerických vojáků účastnících se konfliktu a pokusil se nastavit parametry pro budoucí mírové rozhovory. K 31. srpnu 1968 prezident Johnson dal na vědomí že nebude usilovat o další funkční období. Způsob, jak americkou armádu, resp. celý americký národ vyvázat z tohoto konfliktu, byl ponechán až dalšímu prezidentovi. Tím byl Richard Nixon⁸⁹.

Stejný, šokující efekt, měly i filmové záběry útoku na Ambasadu Spojených států v Saigonu. Atmosféra zmatku na místě zapříčinila šíření nepřesných informací. Zpráva agentury AP o dobytí ambasády doslova vtrhla na mediální trh ve Spojených státech. Senzační zpráva podpořená fotografiemi šokovala americkou veřejnost, která se tak začala o to více ptát na skutečný průběh bojů, na skutečný stav války.

Válka ve Vietnamu si tak, mimo další, získala i jedno konkrétní prvenství. Byla to první válka, která se dostala až ke světové veřejnosti, zejména té americké. Přímo do jejích obývacích míst. Prostřednictvím televizních záběrů. Do té

89 U. S. Involvement in the Vietnam War: The Tet Offensive, 1968 [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://history.state.gov/milestones/1961-1968/tet>

doby byly války pokryty prostřednictvím korespondentů, jímž ale chyběla bezprostřednost, vizualizace. Televizní zpravodajství, zejména emotivní záběry, mělo své konzumenty. Televize zároveň ukázala svoji nebezpečnou tvář; její záběry často zachycovaly jen část celku, kousek reality bez nezbytných souvislostí. Následný výstup však byl společností přijímán jako jeden pravdivý celek, což opět často nebyla pravda.

Pohled na tuto televizní válku je třeba rozdělit, milníkem je právě ofenziva „Tet“. Do té doby bylo televizní vysílání „učesané“, podporovalo vojáky, účast v jižním Vietnamu. Nebylo možné spatřit válečné hrůzy, americké mrtvé. Tento do jisté míry zaujatý pohled však nevyhnutelně dospěl ke změně. Zpravodajové, zejména ti s kamerami, dokázali zachytit útok Vietkongu na Nový rok, nesmírný zmatek, všudypřítomné přestřelky lehkých i těžších zbraní a to přímo uvnitř měst. Právě to byl zlomový moment, který vychýlil jazýčky vah amerického veřejného mínění.

Na poli televizního a rozhlasového zpravodajství vyrostli i známé mediální tváře. Je třeba jmenovat Waltera Cronkitea⁹⁰. Jeho komentář v televizním přenosu přímo během ofenzivy Tet sledovalo k 9 milionům diváků, on jim svými slovy zprostředkoval své bezprostřední pocity.

V rámci posuzování rizik spojených s válkou ve Vietnamu, hrály velkou roli sousední státy Vietnamu, Laos a Kambodža.

Kambodža. Stát jehož územím procházela Ho-Či-Minhova stezka, na kterou v roce 1970 podnikly síly vedené Spojenými státy útok, ve snaze ji přerušit. Samotné rozšíření hranice bojů do dalšího státu však na domácí půdě způsobilo značné nepokoje a to zejména na univerzitách. Následkem těchto protestů byly nejen mrtví Američané na domácí půdě, ale i zavření 400 vysokých škol po celých Spojených státech. Veřejné mínění se rozdělilo na dva tábory; jeden s válkou i nadále souhlasil, druhý byl zcela zásadně proti. Prezident Nixon byl donucen k prohlášení, že se jedná o časově velmi omezenou akci s konkrétními cíli. Začátek stahování amerických sil z Kambodže znamenalo začátek stahování z Vietnamu jako takového.

90 Walter Cronkite [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.britannica.com/biography/Walter-Cronkite>

Dle mezinárodního práva, zejména dle ženevských dohod z roku 1962, byl Laos suverénní stát. Stát, který však byl zneužíván ze strany severovietnamské armády, jenž bylo podporováno komunistickým hnutím Pathet Lao. Rozvrácená centrální vláda tomu nedokázala zabránit. Americká strana si nemohla dovolit být zatažena do bojů na území Laosu, jednalo by se o porušení konference z Ženevy, což by mělo dalece hlubší následky. V roce 1971 se bojů v Laosu účastnila pouze jihovietnamská armáda, i když za leteckého krytí Američanů. Bez přímé podpory amerických jednotek na zemi se však jihovietnamci museli stáhnout, za těžkých ztrát.

Definitivním koncem mělo být jednání v Paříži v roce 1973, kde se Spojené státy dohodly s Jižním Vietnamem, Severním Vietnamem a Vietcongem. Tomu předcházela nejenom čím dál tím více sílící odpor vůči válce ve Vietnamu ze strany americké veřejnosti, ale značně i aféra Watergate⁹¹. Tento skandál nadobro překreslil zájmovou oblast jak amerických politiků, tak médií, a v důsledku toho i americké veřejnosti. To znamenalo i zásadní omezení vojenské podpory. Severní Vietnam, vědom si závazku Spojených států z Paříže, i situace na jejich domácí půdě, tak využil šance a opětovně zaútočil začátkem roku 1975. Po více než 10ti letech, 1. května 1975, boje skončily. Předtím se však stihlo odehrát ještě jedno drama; evakuace posledního amerického vojenského personálu spolu s částí jihovietnamců prostřednictvím vrtulníků na paluby letadlových lodí 7. flotily. Velmi známou se stala fotografie zachycující poslední vrtulník odlétající ze Saigonu. Ironií osudu se jednalo o typ Bell model 204B, jehož derivát UH-1 sehrál ve vietnamské válce tak významnou roli.

Tato fotografie, opět zprostředkována všudypřítomným tiskem, znamenala další ránu americké veřejnosti. Ilustrovala neúspěch, nejen samotného ústupu, ale celé americké účasti v tomto konfliktu.

5.4) Kosovský konflikt

Konflikt v Kosovu můžeme rozdělit na 3 na sebe bezprostředně navazující období, a to na 22. duben 1996 až 28. únor 1998, březen 1998 až 23. březen 1999, 24. březen až 12. červen 1999.

91 Watergate: Interlocking political scandals of the administration of U.S. Pres. Richard M. Nixon [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.britannica.com/event/Watergate-scandal>

Předtím však ještě;

Území Kosova se zákony Lidového shromáždění Srbska, resp. na základě Ústavy Socialistické federativní republiky Jugoslávie z roku 1946, stalo součástí svazové republiky Srbsko jako autonomní oblast. Panovala zde velká etnická nerovnováha⁹² ve smyslu zastoupení administrativy, vedoucích místech, ve prospěch Srbů. Nová Ústava z roku 1963 měnila postavení Kosova jako autonomní oblasti směrem k autonomní provincii. Až ve druhé polovině 60. let došlo ke zlepšení postavení Albánců, po studentských demonstracích dokonce vznikla v Prištině v roce 1968 albánská univerzita. V roce 1974 byla ústava opět měněna, opět se upravoval status autonomní provincie, tentokrát téměř korespondoval se statusem republiky. Kosovo tím dosáhlo k vlastní administrativě, důležitá ale byla účast na federální úrovni, včetně práva veta ve federálním parlamentu. Proč dosáhlo Kosovo statutu téměř korespondujícího se statutem republiky, ale ne přímo statutu republiky, bylo díky postavení obyvatelstva: *„Komunistický režim rozlišoval mezi národem a národností. Národ byl považován za potencionálně státotvornou jednotku a měl (...) právo vytvořit republiku. Národnost byla naopak pouze součástí národa, jehož hlavní část se nachází mimo SFRJ. Nebyla tak ústavním národem a neměla právo vytvořit vlastní republiku. Kosovští Albánci byly národností, protože národ Albánců měl vlastní stát Albánii, stejně jako Maďaři obývající Vojvodinu.“*⁹³

V květnu roku 1980 zemřel Josif Brož Tito. Následně roku 1981 opět vypukly demonstrace albánských studentů. Avšak právě Titova smrt odstartovala proces polarizace mezi Albánci a Srby. Počet Albánců stoupal, zatímco počet Srbů se zmenšoval. Jedno mělo základ ve způsobu života Albánců (potrpí si na četné rodiny), druhé mělo základ v poměrně vyšší emigraci Srbů pryč ze země. Dospělo to až tak daleko, že Srbové postupně přicházeli o svá privilegia, stávali se oběťmi diskriminací. Slobodan Milošević, ve straně nejvýše postavený představitel Srbska, se při své návštěvě s cílem zklidnění situace v Kosovu v roce 1987 dostal až k větě, která mu vynesla sjednocenou podporu Srbů.

„Nikdo vás nesmí bít...“⁹⁴ . Touto pronesenou větou Milošević „ ... dokázal spojit demokratickou energii lidí ... se silou nově vzniklého srbského

92 MALCOLM, Noel, Kosovo: A short History, Macmillan, 1998, s. 323 ISBN 9780333666128

93 MALCOLM, Noel, Kosovo: A short History, s. 327-328

94 ŠTĚPÁNEK, Václav, Jugoslávie- Srbsko- Kosovo: Kosovská otázka ve 20. století, BRNO: Masarykova univerzita 2011, s. 352

*nacionalismu... Postavil se do čela populistického hnutí, které mělo smést komunistickou hierarchii a „vrátit důstojnost srbskému národu“.*⁹⁵

Toto byl začátek politiky zvýhodňující Srby, diskriminující Albánce.

Území Kosova bylo považováno za „horké území“, očekával se konflikt. Ten však přišel až s rozpadem SFRJ (vznikl nový státní útvar- Svazová republika Jugoslávie tvořená Srbskem, Kosovem, Vojvodinou, s republikou Černá Hora) a na to navazujícím vyhlášením nezávislosti Slovinska, Chorvatska, posléze Bosny a Hercegoviny. Na tyto kroky již reagovala i EU- pozastavila „Dohodu o spolupráci“ z roku 1980- ne však pro SRJ, na tu uvalila sankce až po krocích agrese vůči novým republikám.

Evropa, na základě referend uspořádaných v jednotlivých zemích, uznala nezávislost Slovinsku, Chorvatsku, Bosně a Hercegovině. Referendum v Kosovu však bylo ignorováno.

Srbové vyostřovali své vztahy s Albánci mj. i skrze svoje výpady na území Bosny a Hercegoviny, Srbové zejména akcentovali hrozbu islámu. Tyto výpady přerostly až v tři a půl roku trvající ozbrojený konflikt, který skončil v roce 1995 podepsáním Daytonské smlouvy, která představovala zlom v přístupu Evropské Unie k tomuto regionu. Byly připraveny programy obnovy, součástí byl i program Phare.

Zároveň měla Daytonská smlouva vliv na budoucí konflikt, totiž Albánci měli za vlastní názor, že Kosovo a řešení jejich otázky není na stole, ani pro EU. Do té chvíle Albánci postupovali nenásilně; avšak došlo k jejich radikalizaci.

Kosovo je domovem dvou rozdílných etnických skupin, Albánců a Srbů. Zatímco Albánci jsou potomky ilyrských kmenů, původních obyvatel tohoto území, Srbové jsou jižními Slovany. Nejen jejich odlišný vývoj, ale zejména etnická příslušnost jsou důvodem odlišného pojetí světa. Tradice, vyznávané hodnoty, priority se liší. Dosažení shody, nebo byť jen kompromisu je velmi složité, v zásadě nemožné.

V Srbsku je masivně zastoupena pravoslavná církev, v Kosovu mají Albánci vyznání muslimské.

Argumentem Slobodana Miloševiče znějícím pro zvětšení kontroly nad kosovským územím se stalo ničení srbských klášterů a potlačování křesťanské

95 LAZAREVIČ, Uroš, Charakteristika režimu Slobodana Miloševiče v Srbsku: Vzestup a vrchol. Politická revue (2), 69-86, 2008

menšiny. Srbové toto vnímali jako národní urážku, neboť právě mnoho klášterů a dalších objektů vnímají jako své zásadní kulturní dědictví, spjaté s jejich identitou (jmenujme sídlo srbského pravoslavného patriarchy Pec, klášter s ostatky srbského vůdce Stefana Dekanskiho).

Neshody nad postavením Kosova; kosovští Albánci usilující o nezávislost se dostali do střetu se Srby kteří se území nemínili vzdát. Právě nad bráněním nejen tohoto území, ale i srbských menšin proti Albáncům postavil Slobodan Milošević svůj úspěch v roce 1987. Pokud by tak neučinil, jeho podpora by nedosáhla úrovně, kterou potřeboval.

Ale zpět ke konfliktu samotnému.

Napětí mezi Srby a Albánci postupně stoupalo, déle než 10 let. Určitým důležitým, zrychlujícím, okamžikem bylo zvolení Slobodana Miloševiče k moci roku 1987.

Rok 1997 se nesl ve znamení vzrůstajících útoků na srbskou správu. V listopadu 1997 byla srbská policie napadena albánskými ozbrojenci; při incidentu zahynul albánský učitel. Na jeho pohřbu se sešlo na 20.000 Albánců v masovém protestu a poprvé se zde objevily znaky UCK⁹⁶.

Svým dílem přispěla i dosud přítomná nerovnost mezi postavením Albánců a Srbů. Albánci útočili na Srby, ti reagovali odvetnými akcemi. Napětí i intenzita těchto vzájemných odvet se stupňovalo. Toho si všímá Rada bezpečnosti OSN a svojí rezolucí z roku 1998 požaduje zklidnění tohoto napětí. Srbská strana však dál prováděla kroky mající za cíl odstranit Kosovskou Osvobozenickou Armádu. V létě 1998 tyto kroky vedly k vyhnání i 300.000 albánských obyvatel⁹⁷. OSN Rezoluci 1199 odpověděla požadavkem na klid zbraní včetně odchodu Srbských jednotek, který byl však bezzubý- nedal autorizaci k případnému použití ozbrojené síly jako donucovacího prostředku.

K dočasnému uklidnění zbraní došel až Richard Holbrook v dohodě s Slobodanem Miloševićem, kdy ten souhlasil se stažením srbských jednotek. Na dodržování této dohody měla dohlížet mise OBSE.

Tento klid zbraní však byl porušen ze strany albánské Kosovské osvobozenické armády, která si tak chtěla vynutit reakci srbských sil, předpokládala i, že právě tato reakce donutí jednat v její prospěch i západní státy.

96 Kosovská osvobozenická armáda- separatistická/ teroristická organizace kosovských Albánců

97 MALCOLM, Noel, Kosovo: A short History, Macmillan, 1998, s. 380 ISBN 9780333666128

23. března 1998 však byla Kosovská osvobozená armáda označena velvyslancem USA na Balkáně za „teroristickou organizaci“. Toto prohlášení Slobodan Milošević chápal jako nevyřčený souhlas s vojenskou akcí. Byť ale Srbové získali zpátky kontrolu nad územím Kosova, tedy alespoň nad jeho většinou, Albánci se mstili. Mstili se na srbských rodinách, které zůstaly žít obklopeny albánskou většinou. Avšak, UCK se nevyhnula sporům a čistkám uvnitř sama sebe, což ji oslabovalo; tím znatelně získávaly srbské jednotky převahu.

16. leden 1999 lze vnímat jako další zlomové datum v Kosovském konfliktu. V rámci odvetné akce, která byla reakcí na přepadení srbských policistů ze zálohy Albánci předešlého dne, byl proveden útok na vesnici Račak, ve které dle tvrzení Albánců zemřeli civilisté. Byť se Srbové proti tomuto tvrzení ohradili, „*zpráva o masakru okamžitě prostřednictvím médií obletěla svět a šéf komise OBSE William Walker, aniž by zkoumal jakékoliv podrobnosti, konstatoval, že jde o civilisty ubité srbskými ozbrojenými formacemi*“⁹⁸. Dalece později se k tomuto vyslovil i bývalý brigádní generál německé armády, poradce OBSE ve Vídni, Heinz Loquai; když z dokumentů jemu dostupných zjistil, že místo masakru bylo skutečně aranžováno. Zde se dopustili „mediální“ chyby srbsští policisté, kteří nezdokumentovali místo přepadení svých kolegů a nemohli se tak bránit nepravdivým nařčením; „věcné“ chyby se dopustili, když na místě neponechali hlídky, které by zajistily místo činu přes noc, do doby než dorazí právě dokumentační skupina, kameramani, případně i novináři. Toto pochybení dalo šanci Albáncům aranžovat scénu.

Tentokrát se k tlaku na řešení situace přidalo i Rusko, bylo svoláno jednání ve francouzském Rambouillet. To však nemělo kýžený efekt, Srbská strana odmítla svůj souhlas se zněním dohody. Těchto jednání se účastnila, mj. i M. Allbrightová. Ta dala albánské straně jasně na srozuměnou, že se vyžaduje její souhlas, resp. podpis.

24. března 1999 byla zahájena útočná akce, pod vedením NATO, avšak v čele s americkými stroji. Započala operace „Allied Force“⁹⁹. Srbové však neustoupili, stejně tak jako Kosovská osvobozená armáda pokračovala v úrocích na srbské civilisty.

98 ŠMÍD, T., VAŘURA, V. Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s.125

99 GRIGLE, P. Kosovo. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. s. 108

V tuto chvíli se ale Slobodan Milošević dopustil osudové chyby. Násilné deportace, probíhající etnické čistky ospravedlnily útok ze strany NATO nejen pro politiky, ale zejména pro mezinárodní veřejné mínění. Operace „Allied Force“ přerostla ve válku, která vyčerpávala všechny strany. Zejména však civilisty.

Jelikož srbská strana, ale koneckonců ani ta albánská, stále nechtěly zastavit boje, NATO svoje útoky stupňovalo; k cílům vojenského charakteru přidalo i ty civilní, zejména infrastrukturu. Utrpení civilistů se opět zvýšilo; letadla napadala své cíle sice chytrými bombami, ale tak aby pravděpodobnost jejich vlastního zasažení byla minimální¹⁰⁰. Proč se odehrávaly převážně letecké údery? NATO nechtělo vstoupit do pozemní války.

Opět vstupuje do jednání o ukončení konfliktu Rusko. Zejména Boris Jelcin. V Bělehradu se v květnu 1999 odehrála jednání. Výsledkem byl mírový návrh, který mj. předpokládal zavedení vojenské administrativy pod správou NATO. 3. června 1999 byla tato mírová smlouva ratifikována srbským parlamentem.

5.5) Arabsko izraelský konflikt

Jom Kippur. Jedna z arabsko-izraelských válek, které se účastnili světové velmoci, Spojené státy a Sovětský svaz. Jde o konflikt, kdy Egypt a Sýrie svými vojsky napadly Izraelský stát. Symboliku lze hledat právě v datu dne, kdy tak učinili, bylo to 6. října 1973- izraelský svátek „Dne smíření“. Proč k tomu však došlo? Arabské státy považovaly Izraelský stát za nelegitimní. Nahlédněme do minulosti.

Organizace spojených národů přijala 29. listopadu 1947 „Plán na rozdělení Palestiny“. Tento plán určoval rozdělení území na dvě části; tu arabskou a tu židovskou, s tím, že Jeruzalém zůstane pod mezinárodní správou. Židé tento plán akceptovali, jenže Liga arabských států a Vysoká arabská komise nikoliv. Spory mezi právě Židy a Araby vznikly ještě v roce 1946, kdy toto území bylo pod správou Britů. Ti byli nařčeni právě ze stranění Arabům. A právě den před tím, než měl oficiálně skončit britský mandát nad tímto územím, stát Izrael deklaroval svoji nezávislost. Odpověď na tento akt byla téměř okamžitá, o den později byl

100 ZÁVĚŠICKÝ, J. První válka NATO, listy. Dvuměsíčník pro kulturu a dialog [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z listy.cz/archiv.php?cislo=052&clanek=020511

napaden armádami pěti arabských států¹⁰¹. Šlo o ozbrojené síly Egypta, Jordánska, Sýrie, Libanonu a Iráku. Izrael v této 15-ti měsíční válce (kterou můžeme rozdělit na 4 úseky, dle toho která z nepřátelených stran měla „navrch“) uspěl, jeho defenzivní složky útok za cenu téměř 6.500 ztrát nejen odrazily, ale na jeho konci byly schopny získat přes 5.000km² nových území, nad rámec těch určených od OSN. Pobřeží, Galileo a celý Negev získal Izrael, Judeu a Západní břeh získalo Jordánsko. Egypt získal pásmo Gazy, Jeruzalém byl rozdělen mezi Jordánsko a Izrael.

Co však bylo pro Izrael stejně důležité jako právě dosažené vítězství? Po celonárodních volbách došel ustavení první Kneset, stalo se tak 25. ledna 1949. David Ben-Gurion se stal prvním ministerských předsedou a Chaim Weizmann byl zvolen prvním prezidentem. Navíc, 11. května 1949 byl Izrael, jako 59. v pořadí, přijat do Organizace spojených národů.

Tento úspěch velmi mladého státu byl velmi významný a na světové scéně ihned rezonoval. Tak jak si stanoval sám Izrael, právo na přistěhování měl každý Žid. Navíc, jak okolní arabské, tak ostatní státy byly plné uprchlíků; jak z toho aktuálně skončeného konfliktu, tak z konfliktu, který začal před více než 10ti lety. Spolu s půjčkami, dotacemi, určitým příjmem z reparací, se tito noví obyvatelé zasloužili o rozvoj svého státu až do té míry, že k desetiletému výročí vzniku jich bylo něco přes 2 miliony.

Na této cestě rozmachu však stály i překážky. Jednou z nich byl i „Sinajský konflikt“ z roku 1956, jehož základ byl zákaz proplutí Suezským průplavem pro lodě mířící do Izraele. Mezi další důvody patřil i zvyšující se počet útoků na Izrael ze strany arabských nájezdníků a v neposlední řadě hrozba ztráty zdroje vody. V té poslední hrozbě hrál roli egyptský prezident Gamal abd an Násir a jeho vodohospodářská reforma mající za cíl regulovat tok Nilu skrze přehradu. Tento projekt však potřeboval financování, a tak bylo v červenci 1956 egyptskou vládou vydáno rozhodnutí o znárodnění tohoto, doposud britsko-francouzskou společností vlastněného, důležitého průplavu. Výše vybraných poplatků za proplutí byla zkrátka příliš lákavá, navíc to znamenalo posílit arabské země a uškodit Britům. Ti se však nechtěli vzdát, byla zahájena tajná jednání s Izraelci o

101 Izrael: Dějiny státu Izrael [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://embassies.gov.il/Praha/AboutIsrael/history/Pages/History-State-of-Israel.aspx>

jejich pomoci, která vyústila v akci právě izraelských výsadkářů v průsmyku Mitla.

2. listopadu 1956 na svém mimořádném zasedání Rada bezpečnosti vyzvala Izrael a Egypt k zastavení bojů, avšak bez efektu. Teprve hrozba účasti Sovětského svazu v tomto konfliktu, která byla zaslána zúčastněným stranám, která navíc nastiňovala i možnost vojenské pomoci právě Egyptu, znamenala zastavení palby.

Co však bylo výsledkem této 100 hodinové operace? Britský a francouzský vliv v oblasti zásadně oslabil, OSN jako organizace mířící na mezinárodní mír posílila. Ukázal se i vliv Sovětského svazu, který tak činil spíše ve směru oponentury vůči jednání Spojeným státům, v rámci probíhající „studené války“ než že by sledoval nějaký blízký cíl.

Do tohoto období se řadí i jeden z dalších úspěchů státu Izraele, resp. spíš jeho tajné služby Mosadu. V květnu 1960 se podařilo zadržet v Argentině nacistického zločince, architekta nacistického plánu na konečné vyhlazení právě Židů, Adolfa Eichmanna. Tomu se právě do Argentiny podařilo uprchnout roku 1950. Po dvou letech od svého dopadení, po přes rok trvajícím soudím líčení, byl Adolf Eichmann 30. května 1962 oběšen.

Izraeli však nebylo souzeno existovat bez konfliktů, bez bojů o svoji existenci. Další boj, ve kterém musel zvítězit chtěl-li existovat, ho čekal zanedlouho.

V roce 1966 uzavřel Egypt obrannou dohodu se Sýrií. Od té doby začaly lokální rozmršky na izraelské hranici. Ty došly až k egyptské blokádě Tiranské úžiny, spolu s žádostí, či spíše požadavkem stažení jednotek OSN ze Sinaje (ty zde zůstaly od roku 1956). Izrael toto jednání sledoval, vedl aktivní politická jednání se svými spojenci.

30. května 1967, opět mezi Egyptem a Sýrií, vznikla dohoda o společné obraně. V návaznosti na tento akt, jako také na další zpravodajské informace, se Izrael rozhodl jednat jako první. 5. června 1967 izraelské letecké síly zaútočily na Sinajský poloostrov. OSN reagovala 8. června, rezolucí požadující zastavení bojů. Izrael uposlechl, ostatní arabské státy chvíli váhaly (Sýrie o něco déle). Izrael tímto dobře povedeným úderem získal nejen opět o něco silnější postavení v regionu, ale hlavně západní břeh Jordánu, Golanské výšiny, pásmo Gazy, Sinajský

poloostrov, ale hlavně Jeruzalém. Avšak, tento úspěch byl vykoupen velkou nejistotou do budoucna, na těchto územích byl velký počet Arabů.

V tuto chvíli se dostáváme k na začátku zmiňovanému dalšímu útoku. V roce 1971, po smrti prezidenta Násira o rok předtím, nový egyptský prezident Anwar el-Sadat dospěl k myšlence získání zpět Sinaje. Izrael ji razantně odmítl. A tak opět Egypt společně se Sýrií spřádá plán útoku na izraelský stát.

6. října, ve svátek, který mj. znamenal zákaz cestování, podnikly egyptské síly, ke kterým se přidaly i ty syrské, útok. Malou měrou se podílel i Irák. Izrael se bránil s vypětím všech sil, tentokrát byl zaskočen. Zásadní mírou mu v tom pomáhaly Spojené státy. Opět se OSN skrze svoji rezoluci snažila o zastavení bojů. Izrael mezitím nejenom že získal nazpět území, o které překvapivým útokem přišel, ale dokonce postupoval až za jeho hranice. Egyptský prezident el-Sadat pochopil neudržitelnost situace a požádal jak Washington, tak Moskvu o pomoc. Ta oznámila plnou připravenost použití svých vojsk, i bez konzultace s Američany. To vedlo k aktivaci amerického jaderného arzenálu. Napětí pomohla zklidnit až přítomnost mírových sil Rady bezpečnosti OSN, které vstoupily do oblasti.

Kdo byl vlastně vítězem a kdo poraženým? Byl vlastně vůbec nějaký vítěz? Za vítěze určitě nelze označit útočící státy, Egypt, Sýrii, Irák. Jejich činy vedly k další porážce, dalšímu oslabení vlivu v regionu. Vyhrál tak Izrael? Ve smyslu toho, že dokázal ubránit svoji existenci, své území, jistě. Ve smyslu, že dokázal odvrátit neustálou hrozbu, nikoliv. Ve smyslu že by získal v regionu natolik silné postavení, aby byl schopen jednat sám, nikoliv. Opět se potvrdilo, že vliv mají dvě supervelmoci. Spojené státy a Sovětský svaz, které opět stály na opačných koncích, opět se potvrdilo soupeření mezi nimi samými.

Avšak, celý tento konflikt nakonec došel jedné zásadní události, totiž uzavření mírové smlouvy. Mírové smlouvy mezi nikým jiným než Egyptem na straně jedné, a Izraelem na straně druhé. 26. březen 1979 tak byla uzavřena tajná jednání v Camp Davidu, na americké půdě, vedená mezi egyptským prezidentem el-Sadatem a izraelským premiérem Beginem, za zprostředkování amerického prezidenta Jimmyho Cartera.

Co bylo tak zásadním obsahem? Diplomatické uznání Izraele, jeho přístup k egyptské ropě v Suezském zálivu za běžné tržní ceny, odchod izraelských vojsk ze Sinaje, stejně tak jako vystěhování židovských osadníků z tohoto prostoru. Jak

se později ukázalo, egyptský prezident el-Sadat za tuto mírovou smlouvu, a vůbec za politiku smířlivosti, zaplatí 6. října 1981 při atentátu svým životem.

5.6) Afghánský konflikt

„Území dnešního Afghánistánu mělo od starověku význam především jako tranzitní oblast, přes kterou se přepravovalo zboží mezi indickým subkontinentem, Čínou, Íránem, zeměmi Blízkého východu, Střední Asie a Ruskem.“¹⁰²

Území Afghánistánu se ocitlo v zájmu Velké Británie již před první polovinou 19. století. O svůj vliv v této oblasti svedly dvě války, jednu v letech 1838-1842, druhou v letech 1878-1880; obě znamenaly neúspěch britské strany. V roce 1893 vznikla Durandova linie, odtrhávajíc Paštuny od Afghánského území.¹⁰³ Třetí válka z roku 1917 skončila opět neúspěchem a britský více-král byl nucen podepsat smlouvu o uznání nezávislosti afghánského státu¹⁰⁴.

Afghánistán se ve 40. tých letech 20. století obrátil na Spojené státy o pomoc se svým ekonomickým rozvojem. Na čas se tak z obou staly obchodní partneři až do doby, než se Spojené státy přiklonily spíše k Pákistánu. V roce 1950 se tedy Afghánistán obrátil na Sovětský svaz; pomoc nakonec proudila ze všech států sovětského bloku, včetně Československa¹⁰⁵. Proto, když se roku 1953 ujala moci nová vláda Muhammada Dáuda, převzala sovětský vzor plánovaného hospodaření. První pětiletý plán byl z více jak tří čtvrtin financován právě Sovětským svazem a jeho satelity. V roce 1973 se Dáud, po svržení krále, a kdy země byla prohlášena republikou, stal jejím prezidentem. Následovalo potírání islamistických hnutí¹⁰⁶. Spousty jejich přívrženců byly uvrženy do vězení. *„Tento vývoj ve skutečnosti představoval začátek války v Afghánistánu, která pokračuje do dnešních dnů.“¹⁰⁷* Vnitřní spory uvnitř Afghánistánu narůstaly, vyvrcholily až k prohlášení Sovětského svazu o nespolehlivosti Afghánistánu jako partnera a k nové vládě v roce 1978. Ta, v čele s prezidentem Núrem Muhammadem Tarakím nejen podporovala islám, ale i omezila vlastnictví půdy a prohlásila za neplatné

102 HORÁK, S., Afghánský konflikt. Praha: Public History, 2005, s.15 ISBN 80-86445-17-8

103 BAAR, V., Národy na prahu 21. století. Ostrava: Tilia, 2002, s.270

104 HORÁK, S., Afghánský konflikt, s.33

105 MAREK, J., Dějiny Afghánistánu. Praha: Lidové noviny, 2006, s.35 ISBN 8071064459

106 VOGELANG, W., Dějiny Afghánistánu. Praha: Grada, 2010, s.290 ISBN 978-80-247-3077-

6

107 VOGELANG, W., Dějiny Afghánistánu, s.293

veškeré dluhy a hypotéky z doby krále Muhammada Záhira Šáha, tj. před rokem 1973¹⁰⁸. Tento státní převrat byl Sovětským svazem uznán, byť s nějakou větší pomocí váhal.

Afghánistán byl dotčen i změnou v sousedním Íránu. K moci se dostal v roce 1979 šíitský vůdce Músava Chomejní. Ve stejném roce proběhlo v Afghánistánu ozbrojené povstání a i když Sovětský svaz nejprve uvažoval o intervenci, nakonec tak neučinil.

27. prosince 1979 byly do Afghánistánu vyslány ozbrojené síly, a to na žádost Babraka Karmala¹⁰⁹, který se po státním převratu dostal k moci.

Proti okupaci se postavili Paštunové. Byla zrušena Paštunská akademie v Kábulu, bylo jim znemožněno zastávat vysoké funkce, a netýkala se jich ani amnestie¹¹⁰. 21. dubna 1980 byla vydána Prozatímní Ústava, moc ve státě, skutečnou moc, třímala v rukou Revoluční Rada.¹¹²

Americký prezident Jimmy Carter v prohlášení odsoudil Sovětský svaz za ohrožení míru v tomto regionu. Od 28. prosince 1979 byla pak diskutována odvetná opatření, kdy část z nich přišla již počátkem roku 1980. Činné byly i Rada Bezpečnosti a Valné shromáždění OSN. V rezolucích požadovaly stažení sovětských vojsk. Aktivní odpor proti okupaci vedli místní obyvatelé za pomoci zahraničních skupin. Tento odboj měl základy v islámské víře a jeho příslušníci si tak začali říkat „mudžáhidé“.

„V letech 1980 až 1988 probíhala krutá válka mezi sovětskými silami v Afghánistánu a kábulského režimu proti afghánským mudžáhidům.“¹¹³

V prvních dvou letech invaze se sovětské síly soustředily na zajištění velkých měst a dopravní infrastruktury, v následujících letech svoji pozornost upřely na likvidaci opěrných bodů mudžáhidů¹¹⁴. Roky 1985 až 1987 se už nesl spíše ve znamení neúspěchu sovětských vojsk, neboť mudžáhidé byli podporováni zahraniční technikou, finančně pak přímo Spojenými státy.

108 VOGELSANG, W., Dějiny Afghánistánu, s.296

109 MAREK, J., Dějiny Afghánistánu, s.265

110 VOGELSANG, W., Dějiny Afghánistánu, s.273

111 VOGELSANG, W., Dějiny Afghánistánu, s.266

112 VOGELSANG, W., Dějiny Afghánistánu, s.300

113 VOGELSANG, W., Dějiny Afghánistánu, s.308

114 HORÁK, S., Afghánský konflikt. Praha: Public History, 2005, s.66 ISBN 80-86445-17-8

V roce 1986, v květnu, byl z funkce generálního tajemníka odvolán Babrak Karmal. Nahrazen byl Muhammadem Nadžibulláhem. I přes určité ústupky však mírové návrhy a jednání s vůdci mudžáhidů úspěšné nebyly.

Afghánský konflikt skončil porážkou vojsk Sovětského svazu. Jeho armádní síly se střetly s odvahou mudžáhidů ve stále větší míře podporované finančními zdroji a technikou Spojených států. Neúspěch poznamenal postavení Sovětského svazu nejen v regionu samotném, ale i v rámci vnímání jako světové mocnosti. Michail Gorbačov tak musel začat jednat o odsunu sovětských sil z území Afghánistánu¹¹⁵.

„Ženevských rozhovorů o mírovém řešení afghánské otázky se Sovětský svaz účastnil od roku 1985 spolu se Spojenými státy, Pákistánem a Afghánistánem, za zprostředkování OSN. Dohody o politickém urovnání situace Afghánistánu byly podepsány v dubnu 1986.“¹¹⁶ Zde bylo mimo jiné dohodnuto, že sovětské jednotky opustí Afghánistán k 15. únoru 1989, což bylo dodrženo.

Po odchodu sovětů se Afghánistán zmítal v nepokojích i nadále, moc převzali právě mudžáhidé. Ti se však nedokázali mezi sebou dohodnout. Velmi napjatou situaci měla vyřešit mírová mise OSN. Avšak v tu chvíli se do tohoto konfliktu vložilo hnutí Tálibán¹¹⁷.

„Tálibán bylo vojensky organizované islámské fundamentalistické hnutí, do něhož dobrovolně vstupovali mladí muži jak z Afghánistánu, tak z Pákistánu.“¹¹⁸

Byť jeho záměrem bylo donutit veškeré strany složit zbraně, a přivést tak stát k míru, podmínku složit zbraně nedodrželo ani hnutí samotné. V roce 1996 byl zabit Muhammad Nadžibulláh, do čela „Islámského emirátu Afghánistán“ se postavil náboženský vůdce Taálibánu, Muhammad Umar. S vládou Tálibánu přišla i omezení běžného života, zejména pro ženy- těm bylo sebráno i právo na lékařskou péči. Byla potlačována lidská práva, neexistovaly soudy, neexistoval právní řád. V důsledku těchto opatření, které ve své podstatě Afghánský stát vracely zpět, se prostý afghánský lid pokoušel bouřit. Stejně tak protestovalo mezinárodní společenství. Důsledkem vznikla v závěru roku 1996 „Severní aliance“, jako síly opozice Tálibánu¹¹⁹.

115 HORÁK, S., Afghánský konflikt, s.72

116 MAREK, J., Dějiny Afghánistánu. Praha: Lidové noviny, 2006, s.278 ISBN 8071064459

117 MAREK, J., Dějiny Afghánistánu, s.283

118 MAREK, J., Dějiny Afghánistánu, s.285

119 HORÁK, S., Afghánský konflikt. Praha: Public History, 2005, s.103-104 ISBN 80-86445-17-8

V souvislosti s tímto konfliktem je nutné zmínit postavu Usámy bin Ládina. Zpočátku byl podporován Spojenými státy a Pákistánem, neboť prostřednictvím svých firem pomáhal protisovětským silám. Skrze něj dostávalo hnutí Tálibán nejen prostředky finanční, ale i materiální a lidské. Jeho pouto s tímto islamistickým hnutím se utvrdilo sňatkem s dcerou vůdce tohoto hnutí. Tím momentem se stal téměř nedotknutelným.

I jeho zásadním přičiněním v afghánském konfliktu přistoupila na začátku roku 2001 OSN k rezoluci zakazující embargo dovozu zbraní do Afghánistánu, mimo dalších ekonomických sankcí.

5.7) 1. válka v zálivu

Původ tohoto konfliktu najdeme ve vzdálené minulosti, na Blízkém východě. Irák měl se svými sousedními státy, Izraelem, Íránem, Kuvajtem, Saudskou Arábií vleklé spory. Ty byly vyhroceny za vlády Saddáma Husajna.

Saddám Husajn se narodil v dubnu 1937. Jeho mládí nelze označit za idylické. Školní docházku započal sice později, ale ve studiích předvedl své schopnosti. Právě vlastnost, kterou mu jeho otčím vštěpoval v jeho dětství, krutost a agresivita, ho měla provázet po celý jeho život. V roce 1957, ve svých 20ti letech se Saddám stal členem strany Baas. Druhým zlomovým okamžikem byl rok 1959¹²⁰, kdy se účastnil atentátu na diktátora Kásima. Tento neúspěšný útok, resp. jeho následky dále upevnily Saddámovo přesvědčení, ještě více radikalizoval jeho názory. Zároveň mu ale přineslo určitý druh popularity; zviditelnilo stranu Baas jako takovou¹²¹. Během období po útoku stihl nejenom studovat, ale i se oženil se svojí sestřenicí. Dalším zlomovým rokem byl 1968, strana Baas se dostala k moci, prezidentem byl zvolen al-Bakr, jeho mužem číslo 2 se stal právě Saddám Husajn.

Soustředil se na obnovu národa skrze sociální, finanční, vzdělávací a pozemkovou reformu. Prostředkem se mu stal ropný průmysl a prohlubující se vztahy s komunisty, Sovětským svazem. Ten mu poskytoval i zbraně¹²². Svými činy si tak nejen budoval pozici pro pozdější uchopení moci po odsunutí al-Bakra do pozadí, ale zejména si budoval svůj kult osobnosti.

120 Chronology of Saddam Hussein's life [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z: irishexaminer.com/world/arid-30125636.htm

121 Saddam Hussein and the Crisis in the Gulf: The Bad Man of Baghdad. MARVIN ZONIS: New York Times, 11.11.1990

122 STORK, Joe, Iraq and the War in the GULF, MERIP reports, 1981, č. 97, s.14-16

Zlomovým dnem byl 16. červenec 1979, kdy s odvoláním na zdravotní stav svoji abdikaci v televizním projevu al-Bakr ohlásil; jen o malou chvíli složil prezidentskou přísahu právě Saddám Husajn.

Jaro 1990 znamenalo další eskalaci napětí mezi Irákem a jeho arabskými sousedy. Podíl na jeho narůstání mělo překračování dohodnutého množství produkované ropy ostatními státy, kdy právě tato nadprodukce snižovala její cenu na světových trzích. Nejmarkantněji takto činil Kuvajt a Saudská Arábie¹²³. Saddám Husajn tuto jejich činnost vnímal negativně, na Summitu v květnu 1990 ji označil jako „vyhlášení války Iráku“.¹²⁴ 25. července 1990 byla jeho hostem v prezidentském paláci americká velvyslankyně April Glaspi. Při jednání s ním Saddám řekl „Použijete-li nátlak, i my se uchýlíme k nátlaku a síle, nemůžeme všichni za vámi až do USA, ale jednotliví Arabové vás zasáhnout mohou.“¹²⁵ Jednalo se o velmi silné vyjádření, na které velvyslankyně nedokázala patřičně reagovat. To si Saddám vyložil jako slabost nejen její, ale vyjadřující i postoj Spojených států.

Jednající podle svého poznatku z toho jednání vydal rozkaz, aby 2. srpna 1990 irácká armáda vpadla do Kuvajtu. Síla přes 100.000 mužů s více jak 300 tanky překročila kuvajtské hranice, smetla jeho obranu a ovládla ho. Byla ustanovena prozatímní vláda, zatímco ta legální kuvajtská uprchla; spolu s ní dalších 300.000 obyvatel.

Na toto Saddámovo jednání zareagoval americký prezident George Bush jako první státník ze všech velmocí. „Okřídlená“ věta „*Kde máme nejbližší letadlovou loď?*“¹²⁶ mohla zaznít i v tomto případě, nicméně do Perského zálivu vyrazila letadlová loď USS Independence¹²⁷. Posléze se k odsouzení přidalo nejen OSN, Rada arabských států, ale i Sovětský svaz. Uvaleny byly hospodářské a obchodní sankce.

Mimo hospodářských sankcí uvalených na Irák, se Spojené státy rozhodly pro účast přímo skrze arabské země. Na schůzi Josepha Wilsona s iráckým lídrem

123 AARTS, Paul, RENNER, Michael, Oil and the Gulf War, 1991 č. 171, s. 25-29, s.47

124 COUGHLIN, Con., Tajný život Saddáma Husajna. Jiří Buchal – BB/art, 2003, s. 272

125 Karsh, Efraim, RAUTSI, Inari; Saddám Husajn. Melantrich, 1991, s. 223

126 „Kde máme nejbližší letadlovou loď?“- John F. Kennedy 1962 během Kubánské raketové krize

127 CVA/ CV 62, Forrestal class Aircraft carrier, seaforges.org/usnships/cv/cv-62-uss-independence.htm

v Bagdádu, při jednání o bezpečnosti Saudské Arábie Saddám prohlásil: „*Nebudeme útočit na ty, kdo neútočí na nás, a neublížíme nikomu, kdo neublížíje nám.*“¹²⁸. I tak se ale prezident Bush rozhodl Saudskou Arábii bránit, rozkaz k přesunu dostala 82. vzdušná výsadková divize „All American“¹²⁹. Tento přesun znamenal zahájení operace „Pouštní štít“¹³⁰. V srpnu 1991, v televizním projevu, se prezident Bush rozhovořil o odůvodnění, proč se rozhodl reagovat vojenskou silou; srovnal agresi Saddáma Husajna s tou Adolfa Hitlera z 30.tých let 20. století, vyjádřil obavu o ovládnutí celého Perského zálivu Irákem. Touto ráznou odpovědí tak chtěl jasně naznačit, že diktátor udělal nejen taktickou chybu, za kterou bude potrestán.

Tohoto „potrestání“ se ujmula mezinárodní koalice, Austrálie, Argentina, Bahrajn, Bangladéš, Belgie, Velká Británie, Československo, Dánsko, Saudská Arábie, Egypt, Francie, Kanada, Katar, Kuvajt, Maďarsko, Maroko, Niger, Nizozemsko, Norsko, Nový Zéland, Omán, Pákistán, Polsko, Spojené Arabské Emiráty, Senegal, Sýrie, Švédsko, Španělsko, Jižní Korea, Řecko. Koalici vedly, jak jinak, Spojené státy¹³¹.

„Pouštní štít“ měl za cíl zastavení postupu Saddáma Husajna, resp. jeho jednotek, ale zejména měl chránit Saudskou Arábii. Stále byl nějaký, i když již velmi malý, prostor k jednání. Teprve, když Saddám Husajn odmítl a veškeré naděje na diplomatické či jiné řešení než to vojenskou silou pohasly, 17. ledna 1991 naplno došlo k propuknutí otevřeného konfliktu. Stalo se tak skrze letecké útoky na strategické cíle v Iráku. Cílem bylo minimalizovat spojenecké ztráty při následném postupu pozemních jednotek tak, aby všechny body odporu byly potlačeny. Těchto prvních útoků se účastnilo přes 1000 letadel všech typů, od útočných, přes bitevní, podpůrná.

18. ledna, den po začátku ofensivy, Irák vystřelil rakety SCUD k Izraeli. Cíli se stal Tel Aviv a přístav Hajfa. Spojené státy a někteří ostatní členové koalice vyvinuly vysoký tlak vůči představitelům Izraele, tak aby na tento útok nebylo

128 COUGHLIN, Con., Tajný život Saddáma Husajna, s. 279

129 82.nd airborne division [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z: home.army.mil/bragg/index.php/units-tenants/82nd-airborne-division

130 U.S. Army Center of limitary History: Operation DESERT SHIELD [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z: history.army.mil/html/bookshelves/resmat/dshield_dstorm/desert_shield.htm

131 LEBOVIC, James H., Before the Storm: Momentum and the Onset of the Gulf WAR. International Studies Quarterly,. 1994, roč. 38, č.3, s.473

nikterak reagováno. Izrael obdržel protiletadlovou obranu, americký systém Patriot.

22. ledna 1991 došlo k několika významným událostem; Tel Aviv se opět stal cílem raketových útoků, ale zejména byly v Kuvajtu zapáleny ropné vrty. Irácké síly otevřely ventily a do perského zálivu začala proudit ropa rychlostí více jak 200.000 barelů/ téměř 32 milionů litrů¹³² denně. Mezi 23. a 27. lednem se tato skvrna zvětšila na 1,7 mld litrů.¹³³

V druhé polovině února 1991 přijel do Iráku, na pokyn Michaila Gorbačova, Jevgenij Primakov, aby jednal se Saddámem Husajnem o ukončení tohoto konfliktu. Návrhy byly následně, po schválení Gorbačovem, předloženy Radě bezpečnosti OSN. Požadavky, které předestřel Saddám Husajn, však byly nereálné. Prezident Bush je považoval za špatný vtip. Jak vlastně zněly?¹³⁴

- stažení izraelců z Palestiny
- zrušení nařízených ekonomických sankcí vůči Iráku
- odepsání státního dluhu ve výši 80 mld dolarů

Následovalo nevyhnutelné, 24. února 1991, ve 4:00 dostal generál Norman Schwarzkopf rozkaz k „*vyhnání iráckých jednotek z Kuvajtu za použití veškerých dostupných sil.*“

Bohužel během postupu pozemních vojsk došlo i k porušení „Ženevských konvencí“ na křižovatce Mutla ridge; irácký konvoj byl rozstřílen při ústupu.

28. února 1991 prezident Bush přikázal zastavení palby. V tu chvíli čítaly irácké ztráty 150.000 mrtvých a Kuvajt byl osvobozen.

3. března 1991 došlo na základně Safwán k jednáním, bez účasti Saddáma Husajna. Ten se ukrýval, uvědomoval si drtivý rozsah porážky.

12. dubna bylo potvrzeno definitivní příměří. Organizace Rady bezpečnosti již 7. dubna nařídila Iráku zničit veškeré zbraně hromadného ničení.

Saddám Husajn tuto rezoluci přijal. Podstatným pro něj bylo, že ho vítězná koalice, zcela nepochopitelně, nechala u moci.

Reakce na konflikt byly různé. Arabské státy zastávaly názor, že konflikt měl být vyřešen v rámci regionu, bez vměšování se velmoci, Spojených států;

132 1 barel= 158,98 litrů

133 CSERMELYI, Jiří, Válka v zálivu. Praha: Magnet-Press, 1991, s.11, ISBN 80-85110-79-2

134 COUGHLIN, Con., Tajný život Saddáma Husajna. Jiří Buchal – BB/art, 2003, s. 292

vnímaly právě jejich postup jako výraznou snahu upevnit si pozici světového lídra, mocnosti schopné reagovat kdekoliv na světě.

Došlo i porušení statu quo, kdy irácká vláda při konfliktech s Izraelem tvrdila, že získání jiného státu vojenskou silou není možné. Dobytím Kuvajtu sám Irák prokázal, že to možné je.¹³⁵

Válka měla i rozměr víry. Muslimové měli válku za střetnutí křesťanského západu a islámu. Prohra Saddáma Husajna v nich zanechala hořkou pachut', zklamání, které přerostlo do ještě větší nenávisti vůči západním hodnotám.

Jak Irák „zaplatil“ za toto jednání Saddáma Husajna? Kriminalitou, prostitucí, porušováním lidských práv. Byla téměř zničena jeho infrastruktura. Spojené státy se 2x jednáním pokusily zmírnit tyto následky, domluveno bylo povolení vývozu ropy v objemu celkem přes 3 mld dolarů, k financování nákupu potravin a léků.¹³⁶

Svoji významnou roli v tomto moderním konfliktu sehrála opět média. Dosud bylo zpravodajství sestavováno tak, aby byli diváci ušetřeni hrůz války, mrtví civilisté se na záběrech téměř neobjevovali. V této válce však Pentagon svůj přístup změnil. Vůbec poprvé dostala média svůj vlastní informační servis od armády, operace byly referovány téměř ihned po jejich skončení, válka tak dostala pro diváky nádech téměř interaktivní. Zároveň se takto ve své nahotě ukázala míra objektivity médií, která ve větší či menší míře chyběla¹³⁷. Narážela právě na informační servis poskytovaný armádou, resp. na jí určená omezení. Novináři se nesměli pohybovat přímo u bojových jednotek, nesměli komunikovat s obyvateli Iráku; nesměli použít zdroj, jehož informace nepřešla přes kontrolu armády.¹³⁸

135 PONÍŽILOVÁ, Martina. Stručná historie států: Irák. Praha: Libri, 2011. s.102 SIBN 978-80-7277-491-3

136 Karsh, Efraim, RAUTSI, Inari; Saddám Husajn. Melantrich, 1991, s.293

137 SMITH, Hendrick. The Media and the Gulf War, Washington, DC: Seven Locks Press, 1992

138 The Media and the Gulf War. STEWART PURVISRSA Journal Vol. 139, No. 5423 (November 1991), strl. 735-744

6. Pojem hybridní válka

Hybridní válka. Moderní, a nebo naopak stále ten stejný starý typ války? Před pojmem „hybridní válka“ je třeba si definovat, co se skrývá pod pojmem „válka“.

Pruský generál Carl Philipp Gottlieb von Clausewitz ve svém díle „Vom Kriege“ (O válce) válku definuje jako „*pokračování politiky jinými prostředky*“¹³⁹. Je tomu skutečně tak? Není možné, aby válka nebyla nikoliv pokračováním, ale následkem politiky?

Válka je bezesporu konflikt. Konflikt během kterého se užívá násilí, zbraně. Zároveň je to ale konflikt ve svém rámci „zákonný“, řídí se pravidly, ve většině příkladů mezinárodními úmluvami. Jednou z prvních je „*Úmluva o zákonech a obyčejích pozemní války*“ podepsaná 18. října 1907 v Haagu spolu se svojí přílohou „*Rád pozemní války*“. Mezi ty nejdůležitější patří „*Ženevské konvence*“. Celým svým názvem jde o:

- Ženevské konvence o ochraně obětí války
 - o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli (srpen 1864)
 - o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři (říjen 1907)
 - o zacházení s válečnými zajatci (červenec 1929)
 - o ochraně civilních osob za války (srpen 1949)

V rámci revize ženevských konvencí byly doplněny „*Ženevské protokoly*“:

- o ochraně obětí mezinárodních konfliktů (červen 1977)
- o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (červen 1977)
- o přijetí emblému červeného krystalu (2005)

Autora prvního užití pojmu „hybridní válka“ je nesnadné určit. Snad to byl Robert G. Walker v diplomové práci „*Spec Fi: The United States Marine Corps and Special Operation*“ jak tvrdí Frank G. Hoffman ve své práci „*Conflict in the*

¹³⁹ „Válka není pouze politický akt, nýbrž opravdový nástroj politiky, pokračování politických styků a jejich provádění jinými prostředky“; Carl Phillippp Gottlieb von Clausewitz; O válce, 1976, s. 87

21st century“.¹⁴⁰, snad to byl William Nemeth ve své práci „*Future War and Chechnya: Case of Hybrid Warfare*“.¹⁴¹

„Hybridní válka je ozbrojený konflikt vedený kombinací nevojenských a vojenských prostředků s cílem jejich synergickým efektem přinutit protivníka k učinění takových kroků, které by sám o sobě neučinil. Alespoň jednou stranou konfliktu je stát. Hlavní roli při dosažení cílů války hrají nevojenské prostředky v podobě psychologických operací a propagandy, ekonomických sankcí, embarg, kriminálních aktivit, teroristických aktivit a jiných subverzivních aktivit obdobného charakteru.“¹⁴²

„Pro hybridní válku je důležité, že nevojenské prostředky subverzivní povahy mají sehrát hlavní roli“.

Lze tedy říci, že hybridní válka má stejný cíl jako válka „normální, obyčejná“. Dosáhnout stanovených cílů, ovšem nástroje a způsoby, které k tomu používá, se liší. A právě použití nástrojů, které jinak nejsou rozpoznány jako ty válečné, činí rozpoznání této války obtížnější, v některých úsecích snad až nemožné. Právě pro jejich použití se zpočátku může takováto válka jevit jako ta „plížící se“, ta kterou je možné o to snadněji popřít, odmítat její existenci.

Hybridní válka používá širokou paletu nástrojů, od politických, informačních, ekonomických, až k těm humanitárním. Zásadnější roli při vedení války v moderní době hrají nástroje informační, mediální. Příkladem vlivu informací, resp. přítomnosti médií na bojišti budiž zmiňovaná válka ve Vietnamu, popř. Srbsko- Albánský konflikt, válka v Zálivu; ale nejenom tyto.

Nástroje, které najdou svoje uplatnění v hybridní válce mohou být speciální jednotky, pravidelné/nepravidelné jednotky, informační válka (dezinformace, jednak vlastní, jednak skrze média), činnost rozvracení vnitřní integrity protivníka, ale i nátlakové kroky diplomacie, nátlakové kroky ekonomického charakteru; nesmí chybět ani prostředky elektronického boje ve smyslu kybernetických útoků.

140 HOFFMAN, Frank G., Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars; Potomac Institute for Policy Studies 2007

141 NEMETH, William J., Future war and Chechnya: a case for hybrid warfare: Monterey, California, Naval Postgraduate School 2002

142 KŘÍŽ, Zdeněk, BECHNÁ, Zinaida, ŠTEVKOV, Petr, Hybridní válka jako nové fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy. Aktualizované a rozšířené druhé vydání. Praha: Pro Informační centrum o NATO vydalo Jagello 2000, s. 10 ISBN 978-904850-4-4

A je to právě nástroj informační války, propagandy, který zejména v posledních letech nabírá na síle. Propaganda jako taková lze rozdělit mezi tu, která neskrývá svůj zdroj, přináší pravdivé a ověřitelné informace; mezi tu, která neuvádí zdroj, nese částečně pravdivé a částečně záměrně upravené informace; mezi tu, která podvrhuje zdroj a nese zcela nepravdivé, zavádějící a manipulativní informace. Můžeme je pojmenovat jako bílá, šedá, černá.¹⁴³ Součástí je i dezinformační kampaň a to zejména za použití (či snad zneužití) médií a jejich síly, vlivu a dosahu. Dezinformace je „záměrně nepravdivá (falešná, lživá, nesprávná, zkreslená) informace sdělovaná s cílem uvést v omyl a ovlivnit příjemce tím, že ji bude považovat za pravdivou a důvěryhodnou“¹⁴⁴

Provedení hybridního útoku lze rozdělit na přípravu, samotný útok, stabilizace/vyhodnocení¹⁴⁵.

- Příprava

- učinění konkrétních kroků a rozhodnutí ještě před samotným uskutečněním útoku, hodnocení směru útoku, vybírání vhodných aplikací (ekonomický, vojenský, soukromý sektor), získávání nezbytných pozic (politická vyjednávání),

- Útok samotný

- provedení připravených kroků, sledování jejich úspěšnosti, jejich případných problémů

- Stabilizace/vyhodnocení

- poslední fáze, stabilizuje dosažené pozice, reaguje na ně, hodnotí jejich vlastní stabilitu, udržitelnost, použití v případném dalším postupu/ útoku

Hybridní útoky, resp. některé jejich typy vyžadují nějaký stav země, která má být cílem. Pro své zahájení a vedení potřebují již předem podmínky na nějaké úrovni, aby je mohly dále rozvíjet, využít.

Mezi tyto podmínky patří:

143 ŘEHKA, Karel, Informační válka. Praha: Academia. XXI. Století, s. 64, ISBN 978-80-200-2770-2

144 KUČEROVÁ, Helena, Dezinformace: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna ČR [citace 2022-03-14]
Dostupné z: <https://1url.cz/fzPfB>

145 Hybrid Threats: NATO, 2015. background report [online]. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), (3) [citace 2022-03-14], Dostupné z: <https://1url.cz/0zPfq>

- převaha útočníka
- slabší, ale zejména nižší úroveň vlády v zemi, která má být cílem
- dlouhodobě špatná legitimita vlády, alespoň v určité oblasti země, která má být cílem
- přesvědčivá a silná podpora vlastních, ale nejlépe i jiných médií
- v ideálním případě společná hranice s zemí, která má být cílem, nebo alespoň přítomnost vlastních jednotek na jejím území/ poblíž něj

Pro úspěch takového útoku je nutné naplnění co možná největšího počtu podmínek v co nejširší míře; pak pravděpodobnost úspěšnosti útoku stoupá.¹⁴⁶

6.1) Ukrajina 2014-2022*

Pohledem do historie můžeme zjistit, že minimálně východní část dnešního území Ukrajiny se stala součástí ruského impéria ve 2. polovině 17. století. Do konce století 18. tého se Rusku podařilo anektovat téměř celé ukrajinské území mimo Haliče.

Mimo snad 4 let v období kolem roku 1920 byla Ukrajina pod politickou nadvládou Ruska. Ke konci 1. světové války bylo ukrajinské území pod okupací Německa, což vyvolalo vzednutí nacionalismu. I v tomto období se projevila jakási rozštěpenost Ukrajiny, ve smyslu kdy se západní část chtěla domoci vlastní samostatnosti, kdežto východní a jižní část přijaly svoji úlohu v područí Ruska, včetně jeho podpory. Tento fakt zapříčinilo, že se v těchto částech Ukrajiny nachází poměrně velký podíl obyvatelstva mluvícího rusky. Právě takovéto vnitřní rozdělení Ukrajiny, resp. velmi silné zastoupení rusky mluvícího obyvatelstva, představuje okolnosti, které určovaly směr událostí na Ukrajině nejen v minulosti, ale i v současnosti.

30. prosinec 1922 pak znamenal vytvoření Sovětského svazu socialistických republik, který se navenek tvářil jako federace. Prvními „členskými“ státy byly Ukrajina, Bělorusko, Zakavkazsko a právě Ruská federace.

¹⁴⁶ RÁCS, András, *Russia's Hybrid War in Ukraine: Breaking the Enemy's Ability to Resist*, Helsinki: FIIA 2015, s. 73-82

S koncem 2. světové války došlo ke spojení západní části Ukrajiny (východní Halič, západní Volyně, severní Bukovina, Besarábie, Podkarpatská Rus) s částí východní a jako celek byly připojeny k Sovětskému svazu. Zároveň se začal obnovovat průmysl, zemědělství. Kolem roku 1950 bylo Nejvyšším sovětem rozhodnuto o spojení řeckokatolické církve s pravoslavnou, ruskou církví. Záměrem bylo potlačení obyvatelstva, resp. té jeho části, která se stavěla proti režimu panujícím v Sovětském svazu.

K 300. výročí sjednocení Ukrajiny s Ruskem byl Ukrajinské SSR vrácen Krymský poloostrov. O tomto vrácení rozhodlo Prezidium nejvyššího Sovětu, pod vedením Nikity Sergejeviče Chruščova. Vysvětlením bylo, že tak došlo k závěrečnému sjednocení ukrajinského území v druhou největší svazovou republiku. Vedlejším sledovaným cílem bylo navýšení podílu obyvatelstva mluvícího rusky na území Ukrajiny. Z celkového počtu obyvatel Krymského poloostrova byly téměř ¾ Rusové.

Území dnešní Ukrajiny bylo po konci 2. světové války využíváno, či spíše zneužíváno jako hlavní, primární zdroj potřebných surovin pro Sovětský svaz.

Po N. Chruščovovi hrál významnou roli v dějinách Ukrajiny, resp. její cesty za samostatností Michail Gorbačov, jako poslední generální tajemník Komunistické strany Sovětského svazu. 1. prosince 1991 tak byla referendem, celo-ukrajinským, zvolena cesta samostatnosti více jak 90% národa. 8. prosince, v Minsku, za přítomnosti Borise Jelcina, Leonida Kravčuka a Stanislava Šuškevče, byla ukončena platnost Svazové smlouvy z roku 1922.

25. prosince 1991 podal Michail Gorbačov demisi. Tento akt představoval definitivní, formální, tečku za existenci Sovětského svazu.

Toliko k úvodu o vztazích Ukrajiny a Ruska z pohledu jejich historie.

Osamostatněním Ukrajiny ztratilo Rusko mnoho, nejen velmi významnou část mocenského postavení, ale spíše velmi bohatou agrární základnu, surovinový a industriální zdroj. Stejně tak ale přístup k Černému moři po dlouhém pobřeží. Rusko tak přišlo o velmi důležitou oblast. Zároveň ale přišlo nejenom o téměř 52 milionů Slovanů, obyvatel (k 1993); ztráta Ukrajiny znamenala i otrěsení či spíše ztrátu postavení v euroasijském regionu.

Dostáváme se až k vlivu vztahů mezi Ukrajinou a Evropskou unií, včetně vlivu vztahů se Spojenými státy. Zde začíná být patrný postoj Ruska ke směru, jakým se Ukrajina měla vyvíjet, právě s podporou Spojených států a EU.

Rok 2013, resp. listopad tohoto roku znamenal počátek zásadnějších sporů. Ukrajinský prezident Viktor Janukovič¹⁴⁷ rozhodl o zastavení snah o připojení Ukrajiny k Evropské unii. To se však nelíbilo ukrajinskému lidu a započaly masové demonstrace, zapojili se i studenti. Tyto demonstrace dostaly název „Euromajdan“, jejich původ byl v protestu uskutečněném 24. listopadu na Náměstí nezávislosti v Kyjevě. Nejen tento, ale všechny následné demonstrace byly brutálně potlačované policejními složkami. Ukrajinský lid se však nenechal zastavit a došlo až ke svržení prezidenta Janukoviče. V květnu 2014 proběhly nové prezidentské volby, v nichž uspěl Petro Porošenko. Tento výsledek neakceptovala právě Ruská federace, která nejenom stáhla své politické zastoupení, velvyslance, ale dokonce svrženého prezidenta Janukoviče evakuovala.

Od této chvíle docházelo k neustálé a zrychlující se eskalaci vztahů, napětí mezi Ukrajinou a Ruskou federací; na ukrajinském poloostrově Krym se rychle zvyšoval počet ruských vojáků¹⁴⁸. Toto neustálé zvyšování přítomnosti zaznamenaly nejen jednotlivé členské státy ale i NATO jako celek, vedlo to až k obvinění z porušení územní celistvosti Ukrajiny ze strany Ruska.

Výraznou reakcí Spojených států amerických, směřovanou spíše jako pomoc členským státům NATO, byla iniciace operace „Atlantické odhodlání“. Ta cílila na vybudování spojenectví zemí, které tak chtěly čelit snaze Rusů o uchvácení Krymu. „Atlantické odhodlání“ byla a je zaměřena na odolávání hrozbám, výcvik, nácvik manévrování, posílení a rozšíření základen NATO, zároveň mají být viditelnou činností Spojených států které tak chtějí utvrzovat svůj závazek vůči NATO.

Vznikl program „Síla rychlé reakce“, americkým prezidentem Obamou prezentovaný jako program především určený jako obranný vůči případné další agresi Ruské federace směřující na členské státy NATO.

Anexe Krymu, právě Ruskou federací, přineslo určitý zlom ve vztazích, jednak těch politických, ale i těch vojenských, ale zejména těch ekonomických. Evropská Unie a Spojené státy americké uvedly v platnost sankce zasahující Ruskou federaci ekonomicky, hospodářsky, obchodně. Újmu pocítují i její

147 Ukrajinský prezident v letech 2010-2014,

148 Na Krymu existovala menší ruská posádka v přístavním městě Sevastopol

političtí představitelé. Tyto sankce byly periodicky zpřísnovány, rozšiřovány na další oblasti a lidi napojené na ruský režim. Nejcitlivější oblastí byl obchod se zbraněmi a ruské společnosti se státní účastí Rosněft, Transněft, Gazprom. Na tyto sankce reagovala i Moskva, prostřednictvím „odvetných opatření“, protisankcí; ty se týkali především potravinářského sektoru- jeho dovozu.

Krym byl „odtržen“ po referendu z 16. března 2014, které více jak 90% pro odtržení takto rozhodlo. Avšak, nikým jiným než Ruskou federací toto referendum uznáno nebylo. Samotní Ukrajinci referendum bojkotovali. Samotný akt agrese, obsazení Krymu bylo porušením mezinárodního práva; zejména však tzv. „Budapešťského memoranda“ uznávajícího hranice Ukrajiny po rozpadu Sovětského svazu.

Jako součást faktické ruské anexe Krymu se může zdát i separatistická snaha v Donbaské oblasti. Jedná se o konflikt mezi ukrajinskou armádou a lokálními separatisty, vysokou měrou podporované Ruskou federací, byť za současného popírání jakýchkoliv svých aktivit tohoto druhu. Tento konflikt měl být ukončen prostřednictvím sjednaných Minských dohod v září 2014. Avšak, tyto dohody nebyly dodržovány. Stále docházelo k jednotlivým útokům, stále byly používány těžší zbraně. V současné chvíli lze jen těžko určit, kdo na jejich nedodržení nese větší vinu.

Od roku 2015 docházelo k dalšímu prohlubování této krize. Počet incidentů narůstal. Ruská federace, byť za stálého odmítání, nadále podporovala rozvrat Ukrajiny¹⁴⁹ jako samostatného svrchovaného státu. Na hranici Ruska s Ukrajinou byla soustředována vojska, oficiálně pod záminkou „cvičení“.

Na konci února 2022 došlo ze strany Ruské federace k zahájení „speciální vojenské operace“¹⁵⁰ (tak jak ji nazývá Moskva). Jedná se však o válku, která má dozajista prvky jak války obecné, kterou známe, tak i války hybridní, která se rozeznává o něco hůře. Tato válka stále trvá a v aktuální situaci nelze předpovědět ani její výsledek, ani její následky.

Čeho je ale tato válka následkem, proč vlastně vznikla? Vedoucí představitel Ruské federace Vladimír Vladimirovič Putin schválil 12. února 2013

149 Sám V. Putin připustil účast ruských příslušníků na Ukrajině na konferenci v prosinci 2015; „... nikdy jsme neřekli, že zde nebyli lidé, kteří zde prováděli určité úkoly včetně těch vojenských.“ zdroj deník „The Guardian“ 17.12.2015

150 Ruský útok na Ukrajinu; [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z ct24.ceskatelevize.cz/specialy/3432412-rusko-ukrajinsky-konflikt

dokument, „Koncepti ruské zahraniční politiky“, který definoval budoucí směřování. Tato koncepce se bezesporu dotýká i ruského útoku na Ukrajinu.

4. bod této koncepce hovoří o zajišťování bezpečnosti země, uchování a zejména upevňování její suverenity a územní celistvosti, ale i o dalším rozšiřování a zesilování pozice Ruské federace ve světě. Byť Rusko samo sebe vnímá stále jako jednu ze světových mocností, cítí nedostatek své autority.

Podbod této koncepce, „4b“, hovoří o vytváření a udržování dobrých sousedských vztahů, předcházení vzniku ohnisek konfliktů, ochraně práv a zájmů ruských občanů, krajanů v zahraničí, zesilování pozice ruského jazyka ve světě. Zejména v tomto bodě tak lze hledat základ ruské účasti na ukrajinském konfliktu, jde o téměř dokonalou záminku. Proč? Etničtí Rusové tvoří téměř pětinu z celkového počtu obyvatel Ukrajiny, a téměř pětina celkového počtu nevyužívá ukrajinštinu, ale ruštinu jako běžný jazyk. To jsou následky chování J. Stalina, jeho vize zpřetrhávání vazeb, hranic, určitého „promíchávání“ národů socialistických republik.

Původ celého konfliktu tak lze vysledovat právě k událostem konce roku 2014, kdy Ukrajina jasně ukázala svoji snahu, své přání, vydat se směrem ke vstupu do EU, směrem ke vstupu do NATO. Takovéto její chování však nutně muselo být pověstným „trnem v oku“ Vladimíru Putinovi, hned z několika důvodů. Jednak šlo o aktivity, které šly zcela proti jím přijaté „koncepti Ruské státní politiky“, jednak šlo o přiblížení hranic EU a NATO přímo na hranice s Ruskem; v neposlední řadě šlo ale i o riziko ztráty vlivu, který bezesporu Moskva na Ukrajině měla (jako podporovatel předchozího prezidenta V. Janukoviče). Rusko, Vladimír Putin zejména, pak toto směřování vnímalo jako budoucí kritické ohrožení své suverenity v regionu, národních zájmů, strategických priorit. Takový stav by mohl vést až k obnovení „Studené války“, jakési její „verze II.“ v moderním pojetí.

Zde je vhodné zmínit účel vzniku NATO, jako organizace vytvořené Spojenými státy a zeměmi západní Evropy, tak aby působilo proti Sovětskému svazu a jeho agresivitě.

Nedílnou, téměř nepostradatelnou součástí hybridní války, v tuto chvíli války na Ukrajině, je přítomnost médií.

Již za války ve Vietnamu mediální přítomnost přinášela přímé, živé obrázky bojových akcí, stejně tak jako v Srbsko-Albánském konfliktu, stejně jako v konfliktu v Afghánistánu, stejně jako ve válce v Zálivu.

7. Závěr

Tato práce měla vymezit pojem, jenž zasahuje lidský život téměř na všech úrovních- konflikt. Měla vysvětlit, co to vlastně konflikt je, jakou nedílnou součástí lidských vztahů tvoří, že existuje na mnoha úrovních. Nejen vymezení jeho samého, ale i pojmů s ním bezprostředně souvisejících, jako je například bezpečnost. Bezpečnost jako taková by měla být činností, stavem, který konfliktům předchází, nenechá je vzniknout; prostřednictvím mnoha opatření, mnoha nástrojů.

Mezi nástroje bezpečnosti, které cílí na prevenci konfliktu, patří i vytvořený zákonný rámec, který by měl nejen pamatovat, ale pokrývat řešením ty hrozby, které mohou přerůst právě v konflikt. Tento zákonný rámec najdeme, stejně tak jako konflikt a hrozby, na několika úrovních; od národních předpisů až k těm mezinárodním, přes předpisy utvořených společenství.

Bezpečnost, tak jak ji vnímáme, tak jak ji rozdělujeme, jak na ni cílíme na mezinárodní úrovni, rozdělujeme na zahraniční, obrannou, hospodářskou, „politickou“. Ovšem, jednotlivé oblasti se opět prolínají, jedna na druhou přímo naráží.

Práce uvedla instituce, které se mají zabývat právě předcházením konfliktů, instituce, které mají hledat mírová řešení, vystupovat jako prostředník při jednání, mezi které patří OSN; ale i organizace, které vznikly proto, aby jednak svojí existenci samotnou, ale zejména svojí vojenskou silou působily preventivně, odrazujíc o něco jiným způsobem od konfliktu.

Některé z konfliktů působily jako zkouška těchto organizací, jejich reálných možností a schopností; jmenujme například vojska pod záštitou OSN působící ve válce v Korei. Zde se ukázala role OSN, jak organizace snažící se o zprostředkování míru, tak síly která neváhá pod svoji záštitou použít i vojenskou sílu prostřednictvím svých členských států. Zrovna tento konflikt ale ukázal, že i snaha o mírové řešení během probíhajícího konfliktu má své limity. Vzpomeňme jak dlouho probíhaly mírové rozhovory v Pchanmundžomu. Avšak i NATO, obranná vojenská aliance, s hlavním cílem společné obrany, se postupně přetváří ve vojenskou sílu napomáhající řešení konfliktů mimo území svých členských států; příkladem budiž Kosovský konflikt, zejména útočná akce NATO z března 1999, která ve vysokých patrech politiky rezonuje dodnes. Se „souhlasem“

mezinárodního veřejného mínění, umně informovaného sdělovacími prostředky o etnických čistkách, došlo k nasazení vzdušných sil NATO. Pod palbou stíhacích letounů, jejich bomb, trpěli nejvíce civilisté. Akce byly omezeny jen na ty prováděné ze vzduchu, aliance se obávala pozemní války.

Použití zvolených konfliktů mělo i jiný rozměr. Již 2. světová válka prostřednictvím filmových týdeníků přinášela zpravodajství, obrázky z frontových bojů. Korejská válka v tomto zdatně pokračovala, ale již byl patrný pokrok; výstupů tvořených reportérem hovořícím do kamery přibývalo. Zlomovou byla v tomto válka ve Vietnamu. Konflikt, který právě sdělovací prostředky, jejich kamery, přinesly až přímo k divákům domů, do jejich obývacích pokojů. Bezprostřednost, ale i bezohlednost pořízených záběrů hrála velkou roli. Psané reportáže dopisovatelů z dob světové války, ale i té korejské, jakoby najednou nestačily, byl překonány něčím lepším, modernějším. Ale také zásadně nebezpečnějším.

Nebezpečí znamenala objektivita, zaujatost, věrohodnost pořízeného materiálu. Na příkladu útoku na americkou ambasádu v Sajgonu při ofenzivě Tet, o kterém do spojených států „letělo“ hned několik verzí události, či při zastřelení severovietnamského partyzána ranou do hlavy přímo před televizní kamerou a mnoha fotoaparáty, které mělo ilustrovat brutalitu jihovietnamského generála. Jak později řekl sám její autor Eddie Addams *„Fotografie je nejsilnější zbraň na světě, protože jim lidé věří. Fotky ale lžou, a to i bez manipulace. Říkají jen polovinu pravdy“*.

Opět se prokázalo že tento pohled médií je černobílý, opět se ale prokázalo, že ke složení relevantního obrázku jsou potřeba právě ty barvy.

„Pouštní štít“, jenž později přerostl v „Pouštní bouři“, první válka v Zálivu. Válka kterou zažehl spor o ropu, jakožto paliva ekonomiky moderního světa. Válka, která potvrdila Spojené státy jako supervelmoc, schopnou jednat kdekoli na světě, kdekoli tam, kde se dotýkalo jejich zájmů. Konflikt blízkého východu, který měl své prameny i právě v jejich politice konfliktů minulých. Konflikt, který spolu se sovětskou válkou v Afghánistánu stvořil jedny z hlavních aktérů následujících teroristických útoků a na ně navazujících válek.

8. Zdroje

Literatura:

BURGESS Peter, *The Ethical Subject of Security: Geopolitical Reason and the Threat Against Europe*, PRIO, Routledge 2011, ISBN 978-415-49982-8

DANICS Š., STRNAD Š., *Aspekty bezpečnosti*, 1.vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze,; ISBN: 978-80-7251-455-7, s.86-88

ANTUŠÁK, Emil, KOPECKÝ Zdeněk, *Úvod do teorie krizového managementu I.*, 2. vyd. V Praze: Oeconomica, 2003 ISBN 80-245-0548-7

DAVID, V., MALACKA M., *Fenomén mezinárodního terorismu*, Linde, Praha, 2005, ISBN 80-7201-524-9

REKTOŘÍK Jaroslav, *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Praha: Ekopress, 2004 ISBN 978-80-86119-83-0

ČEJKA, Marek, *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*, Vyd. 1. Brno: Barrister, 2007, ISBN 978-808-7029-190

NĚMEC, M., *Organizovaný zločin. Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše Vojsko, 1995, ISBN 8020604723

NĚMEC, M., *Mafie a zločinecké gangy*. Praha: Eurounion, 2003, ISBN 8073170264

JIROVSKÝ, V., *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*, Praha: Grada publishing 2007 ISBN 8024715612

McQUADE, Samuel C., *Encyclopedia of Cybercrime*, Greenwood, 2008, ISBN 0313339740

- VEGRICHOVÁ, B., Extremismus a společnost, 2. vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 320 stran ISBN 978-80-7380-665-1
- BARŠA, Pavel, FIALA, Petr, Politický extremismus a radikalismus v České republice, Brno: Masarykova univerzita, 1998, ISBN 80-210-1798-8
- BACKES, Uwe, JESSE Eckhard, Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland. 3., völlig überarbeitete und aktualisierte Aufl. Bonn: Bundeszentrale für Politische Bildung, 1993. Schriftenreihe der Bundeszentrale für Politische Bildung, Bd. 272. ISBN 9783893311668
- MAREŠ, Miroslav, Terorismus v ČR, Brno: Centrum strategických studií, 2005 ISBN 80-903333-8-9
- FRIČ, P. A kol., Korupce na český způsob, 1.vyd., G plus G, Praha 1999, ISBN 80-86103-26-9
- CHMELÍK, J., a kolektiv, Pozornost, úplatek a korupce, Linde Praha, a.s., 2003, ISBN 80-7201-424-x
- PLAMÍNEK, Jiří. Konflikty a vyjednávání: umění vyjednat aniž by někdo prohrál, 2., akt. vyd. Praha: Grada 2009, ISBN 978-90-247-2944-2
- BASU, Andreas, FAUS, Liane, Umění úspěšné komunikace: jak správně naslouchat, řešit konflikty a mluvit s druhými lidmi, Praha: Grada 2013, ISBN 978-80-247-5032-3
- Steiger, Thomas, LIPPMANN Eric, Psychologie pro manažery: jak ovládnout umění vést, Brno: BizBooks 2012, ISBN 978-80-265-0006-3
- SUCHÝ, Petr, Reagan a říše zla. Vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989, CDK, Brno, 2004 ISBN 9788073250461

NÁLEVKA, Vladimír, Stalinova hra o Zemi jitřní svěžesti, korejská válka 1950-1953, Praha: EPOCH 2009 Polozapomenuté války, ISBN 978-80-87027-93-6,

STUECK, William Whitney, The Korean War, An International History, Princetown 1995, ISBN 978-06-91037-67-7,

SANDLER, Stanley, The Korean War, An interpretative history, Routledge 1999, s.22 ISBN 978-1857285499

AUFMAN, Burton Ira, The Korean Conflict, Westport 1999, s.90 ISBN 9786610913770

GONCHAROV, Sergei N., LEWIS, John W., LITAI, Xue, Uncertain partners; Stalin, Malo, and the Korean War, Standford, Calif.: Standford University Press, 1993, ISBN 9780804721158

CHEN, Jian, New Cold War History. Mao's China and the Cold War, Chapel Hill 2001, ISBN 9780807849323

PAINTER, David S., The Cold War, An International History, Routledge: London 1999, ISBN 9780415153164

PEEBLES, Curtis. Temní orli: historie tajných programů amerického letectva. Brno: Books, 1999. Jota – Military. ISBN 80-7242-064-x

KOHN George C., Velká encyklopedie válek: průvodce válečnými konflikty od starověku až po dnešek, Brno: Jota- Military, 1997. ISBN 80-7217-010-4

LITERA Bohuslav. Ženevská konference o ukončení války a obnovení míru v Indočíně v roce 1954; Slovanský přehled. Praha: Academia 64 č.1, (1978)

McNAMARA R., VAN De MARK B., In retrospect: The tragedy and Lessons of Vietnam, New York 1995, ISBN 978-0812925234

MALCOLM, Noel, Kosovo: A short History, Macmillan, 1998, ISBN 9780333666128

ŠTĚPÁNEK, Václav, Jugoslávie- Srbsko- Kosovo: Kosovská otázka ve 20. století, BRNO: Masarykova univerzita 2011, ISBN 978-80-210-5476-9

LAZAREVIČ, Uroš, Charakteristika režimu Slobodana Miloševića v Srbsku: Vzestup a vrchol. Politická revue (2), 2008

ŠMÍD, T., VAĐURA, V. Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, ISBN 978-80-7325-126-0

GRIGLE, P. Kosovo. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. ISBN 9788072774333

HORÁK, S., Afghánský konflikt. Praha: Public History, 2005, ISBN 80-86445-17-8

BAAR, V., Národy na prahu 21. století. Ostrava: Tilia, 2002, ISBN 9788086101668

MAREK, J., Dějiny Afghánistánu. Praha: Lidové noviny, 2006, ISBN 8071064459

VOGELSANG, W., Dějiny Afghánistánu. Praha: Grada, 2010, s.290 ISBN 978-80-247-3077-6

CSERMELYI, Jiří, Válka v zálivu. Praha: Magnet-Press, 1991, s.11, ISBN 80-85110-79-2

PONÍŽILOVÁ, Martina. Stručná historie států: Irák. Praha: Libri, 2011. ISBN 978-80-7277-491-3

SMITH, Hendrick. The Media and the Gulf War, Washington, DC: Seven Locks Press, 1992 ISBN 9780932020994

KŘÍŽ, Zdeněk, BECHNÁ, Zinaida, ŠTEVKOV, Petr, Hybridní válka jako nové fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy. Aktualizované a rozšířené druhé vydání. Praha: Pro Informační centrum o NATO vydalo Jagello 2000, ISBN 978-904850-4-4

ŘEHKA, Karel, Informační válka. Praha: Academia. XXI. Století, ISBN 978-80-200-2770-2

Internetové zdroje:

Ministerstvo zahraničí České republiky: Bezpečnostní politika [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/index.html

Ministerstvo obrany České republiky: České strategické dokumenty

Ministerstvo obrany České republiky: České strategické dokumenty [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/ceske-dokumenty-46088>

Ministerstvo obrany České republiky: Bílá kniha o obraně [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://mocr.army.cz/informacni-servis/bila-kniha/co-je-bila-kniha/co-jebila-kniha-44901>

Informační portál Organizace spojených národů [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <http://www.osn.cz/osn>

Valné shromáždění [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <http://www.osn.cz/osn/organizační-struktura/6-zakladnich-organu-osn/valne-shromazdeni>

Principles of Peacekeeping, United Nations [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <http://www.peacekeeping.un.org/en/principles-of-peacekeeping>

Our history, United Nations [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <http://www.peacekeeping.un.org/en/our-history>

North Atlantic Treaty Organization; Founding Treaty [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_67656.htm

NATO- Severoatlantická smlouva [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm

Přehled NATO, [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z http://www.nato.int/nato-welcome/files/checklist_cz.pdf

Who we are, OBSE [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://www.osce.org/who-we-are>

Nejdůležitější organizace [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/nejdulezitejsi-organizace/obse>

Member countries, OSCE-PA, [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://www.oscepa.org/en/members>

Ministerial Councils, OBSE, [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://www.osce.org/ministerial-councils>

Evropská unie: V kostce [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z <https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/cs>

Nejdůležitější organizace [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z
<https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/zahranici-a-bezpecnost/nejdulezitejsi-organizace/obse>

Evropská unie: Lisabonská smlouva [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/lisabonska-smlouva>

Evropská unie: Zakládající smlouvy [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z
https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/founding-agreements_cs

Evropská unie: Evropská zahraniční a bezpečnostní politika [online] [citace 2022-03-14], Dostupné z
https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/foreign-and-security-policy_cs

„Nevolám abych si popovídal“ Před dvaceti lety teroristé zaútočili na USA, 11. září změnilo svět [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3362800-nevolam-abych-si-popovidal-pred-dvaceti-lety-teroriste-zautocili-na-usa-11-zari-zmenilo>

Taliban [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
<https://www.britannica.com/topic/taliban>

Schengen: průvodce evropským prostorem bez hranic [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20190612STO54307/schengen-pruvodce-evropskym-prostorem-bez-hranic>

WILSON Clay; CRS Report for Congress, Botnets, Cybercrime, and Cyberterrorism, Vulnerabilities and Policy Issues [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z sgp.fas.org/crs/terror/RL32114.pdf

Cyberspace: communications [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
[britannica.com/topic/cyberspace](https://www.britannica.com/topic/cyberspace)

Kdo je to etický hacker [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
<https://www.cnews.cz/zaklady-hackingu-jak-se-stat-etickym-hackerem>

Strategie boje proti extremismu, Ministerstvo vnitra [online] [citace 2022-03-14]
Dostupné z <https://www.mvcr.cz/soubor/strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

Politický extremismus a jeho základní charakteristiky. Extremisté na české
politické scéně [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
https://www.cevroinstitut.cz/upload/ck/files/Petra_Vejvodova.pdf

Úřad pro civilní letectví: organizační struktura [online] [citace 2022-03-14]
Dostupné z <https://www.caa.cz/urad-pro-civilni-letectvi/organizacni-struktura/>

Zpráva o korupci v České republice 2002 a o plnění harmonogramu opatření
[online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-korupci-2002-doc.aspx>

Přístupová kritéria: Kodaňská kritéria [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
[eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?
uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen)

Dean Acheson: Biographies of the Secretaries of State: [online] [citace 2022-03-
14] Dostupné z [https://history.state.gov/departmenthistory/people/acheson-
dean-gooderham](https://history.state.gov/departmenthistory/people/acheson-dean-gooderham)

Battle of Dien Bien Phu: Decisive Vietnamese military victory that brought an end
to French colonial rule in Vietnam [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
<https://www.history.com/topics/france/battle-of-dien-bien-phu>

ARVN: Building Up the ARVN [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
<http://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,837161,00.html>

HANYOK J. „Skunks, Bugies, Silent Hunt and the Flying Fish. The Gulf of Tonkin Mystery 2-4 August 1964, in Cryptographic Quarterly, 2000/2001, Dostupné z

<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB132/relea00012.pdf>
[nsa.gov/portals/75/documents/news-features/declassified-documents/gulf-of-tonkin/articles/release-1/re11_skunks_bogies.pdf](https://www.nsa.gov/portals/75/documents/news-features/declassified-documents/gulf-of-tonkin/articles/release-1/re11_skunks_bogies.pdf)

USS Maddox III: DD-731 [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z

<https://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/m/maddox-iii.html>

U. S. Involvement in the Vietnam War: The Tet Offensive, 1968 [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z <https://history.state.gov/milestones/1961-1968/tet>

Walter Cronkite [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z

<https://www.britannica.com/biography/Walter-Cronkite>

Watergate: Interlocking political scandals of the administration of U.S. Pres.

Richard M. Nixon [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
<https://www.britannica.com/event/Watergate-scandal>

ZÁVĚŠICKÝ, J. První válka NATO, listy. Dvoutměsíčník pro kulturu a dialog [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z listy.cz/archiv.php?cislo=052&clanek=020511

Izrael: Dějiny státu Izrael [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z

<https://embassies.gov.il/Praha/AboutIsrael/history/Pages/History-State-of-Israel.aspx>

Chronology of Saddam Hussein's life [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z: [irishtimes.com/world/arid-30125636.htm](https://www.irishtimes.com/world/arid-30125636.htm)

82.nd airborne division [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z:
home.army.mil/bragg/index.php/units-tenants/82nd-airborne-division

U.S. Army Center of Military History: Operation DESERT SHIELD [online]
[citace 2022-03-14] Dostupné z:
history.army.mil/html/bookshelves/resmat/dshield_dstorm/desert_shield.htm

KUČEROVÁ, Helena, Dezinformace: KTD: Česká terminologická databáze
knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha: Národní knihovna
ČR [citace 2022-03-14] Dostupné z: <https://1url.cz/fzPfb>

Hybrid Threats: NATO, 2015. background report [online]. Praha: Asociace pro
mezinárodní otázky (AMO), (3) [citace 2022-03-14], Dostupné z:
<https://1url.cz/0zPfq>

Ruský útok na Ukrajinu; [online] [citace 2022-03-14] Dostupné z
ct24.ceskatelevize.cz/specialy/3432412-rusko-ukrajinsky-konflikt

Právní předpisy:

ústavní zákon č. 110/1998 Sb., ze 22. dubna 1998, o bezpečnosti ČR

zákon č. 222/1999 Sb., z 14. září 1999 o zajišťování ochrany ČR

zákon č. 239/2000 Sb., z 28. června 2000, o integrovaném záchranném systému

zákon č. 240/2000 Sb., z 28. června 2000, o krizovém řízení

zákon č. 241/2000 Sb., z 29. června 2000, o hospodářských opatřeních pro krizové
stavy

zákon č. 2/1969 Sb., z 8. ledna 1969, o zřízení ministerstev a jiných ústředních
právních orgánů

zákon č. 128/2000 Sb., z 12. dubna 2000, o obcích

zákon č. 129/2000 Sb., z 12. dubna 2000, o krajích

zákon č. 131/2000 Sb., z 13. dubna 2000, o hlavním městě Praze

zákon č. 15/1993 Sb., z 21. prosince 1992, o Armádě České republiky

zákon č. 219/1999 Sb., z 14. září 1999, o ozbrojených silách České republiky

zákon č. 221/1999 Sb., z 14. září 1999, o vojácích z povolání

zákon č. 585/2004 Sb., z 4. listopadu 2004, o branné povinnosti a jejím zajišťování

zákon č. 412/2005 Sb., z 21. září 2005 o ochraně utajovaných skutečností a bezpečnostní způsobilosti

zákon č. 273/2008/ Sb., z 17. července 2008, o Policii ČR

zákon č. 320/2015 Sb., z 11. listopadu 2015 o Hasičském záchranném sboru ČR

Charta Organizace spojených národů z roku 1945

Helsinský závěrečný dokument z roku 1975

Mezinárodní úmluva o potlačování teroristických bombových útoků z roku 1998

Smlouva o přístupu České republiky k Severoatlantické smlouvě z roku 1999

Bezpečnostní dohoda se Západoevropskou unií z roku 1999

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o spolupráci v boji proti trestné činnosti a při ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti z roku 2009

Bezpečnostní smlouva mezi vládou České republiky a vládou Lucemburského velkovévodství o vzájemné výměně a ochraně utajovaných informací z roku 2011

Maastrichská smlouva z roku 1993

Amsterodamská smlouva z roku 1997

Smlouva z Nice z roku 2001

Bezpečnostní strategie EU z roku 2003

Strategický koncept nato z roku 2010

Bílá kniha o obraně z roku 2011

Koncepce přípravy občanů k obraně z roku 2013

Koncepce mobilizace z roku 2013

Koncepce aktivní zálohy z roku 2013

Bezpečnostní koncepce ČR z roku 2015

Koncepce zahraniční politiky z roku 2015

Koncepce výstavby Armády České republiky z roku 2015

Národní strategie kybernetické bezpečnosti z roku 2015

Obranná strategie ČR z roku 2017

Další zdroje:

Pentagon papers, Gravel Edition, Volume III.

Saddam Hussein and the Crisis in the Gulf: The Bad Man of Baghdad. MARVIN ZONIS: New York Times, 11.11.1990

CHO, Myung Hyun, Korea and the Major Powers. An analysis of power Structures in East Asia, Seoul 1989,

RÁCS, András, Russia's Hybrid War in Ukraine: Breaking the Enemy's Ability to Resist, Helsinki: FIIA 2015,

The Media and the Gulf War. STEWART PURVISRSA Journal Vol. 139, No. 5423 (November 1991),

HOFFMAN, Frank G., Conflict in the 21th Century: The Rise of Hybrid Wars; Potomac Institute for Policy Studies 2007

NEMETH, William J., Future war and Chechnya: a case for hybrid warfare: Monterey, California, Naval Postgraduate School 2002

ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S., Trestní zákon. Komentář. 5. přepracované vydání. Praha:: C.H. Beck 2003,

STORK, Joe, Iraq and the War in the GULF, MERIP reports, 1981, č. 97,

AARTS, Paul, RENNER, Michael, Oil and the Gulf War, 1991 č. 171,

COUGHLIN, Con., Tajný život Saddáma Husajna. Jiří Buchal – BB/art, 2003,

KARSH, Efraim, RAUTSI, Inari; Saddám Husajn. Melantrich, 1991,

LEBOVIC, James H., Before the Storm: Momentum and the Onset of the Gulf WAR. *International Studies Quarterly*, 1994, roč. 38, č.3,

MALECHOVÁ, D., Korupce a nástroje protikorupční politiky z pohledu vstupu do EU, MU ESF, Katedra veřejné ekonomie, Brno, 2004,